

Tongait KakKasuangita SilakKijapvinga Torngat Mountains

National Park of Canada-mi

Aulatsigiamut Pannaigutik

2010

JUNI 2010

Tongait KakKasuangita SilakKijapvinga

Torngat Mountains

National Park Canada-mi

Aulatsigiamut Pannaigutik

Ministeriup Pigiasiutinga

Canadaup nunatsualimâmi ilitagjjaugutilet nunait, silakKijâpvet amma nunatsualimâmi imamiutanik piulimatsigasuannik pivitsaKatitsijuk Canadamiunik sadugiamiunit-sadjugiamiunut adjiungittumik pivitsaKatillugit ilisautiKagiamik amma tukisiumigiamik tunganatsiatumik nunagijattinik. Nunaujut ilisapviusot, pingguagalaviusot amma tusugjjaullutik Canadamiut ilingaKataugajattillugit siagunitannut amma nakutsautigillugu adjiKangituk, piusituKatigut amma inogusiujuunik pingutitsisimajunik Canada-mik.

Mikinippâgjattinik silakKijâpvimit niugguviunginnatumut nunatsualimâmi ilitagjjautsiatumut anginippângujummut imamiutanik piulimatsivimmuk, tâkkua ilonnatik pivitsaKatitsijut aliasotiKagiamik Canadaup taimangasuanit amma pimmagittumik inogusiuKattasimajunik. Tâkkua nunait takuminatlatut, isumajânnatut amma ilinniagutaugunatut tusugijaujut Canadamiunut – ilangit siagunitatta, mânnamut amma sivunitsaginiattavut.

kavamagijatta tugâgutinga nalunattinagu Canadamiungujut pigiasititsiniattut inggainaniattumik ilingaKatigennimik amma paigijavut Nunavut aliagijjautsiatillugit sukkutauniKagatik mânnamit sivunitsatinnut Kaijunut.

TakunnâgusiKavugut sivunitsamik tâkkua pimmagittut nunait sakKititsinianninginnik Canadamiut nakutsautiKatillugit, tukisillutik amma aliasunniKallutik Canadamik, kenaujaliugutiKagunnatillugit nunagijaujut, amma pimmagittoninganik inogusigijavut.

kavamagijavut takunnâgusinga sangititsigiamik piusituKannik piulimatsisiagasuannimik Canadami pivitsaKatillugit Canadamiut adjiungittunik pivitsanik ilisautiKagiamut piviannatunik amma piusituKatigut inogusiuKattasimajunut.

Tamakqua tusugijaujut tungavinganit sivullipâmi aulatsigiamut pannaigutinni Tongait KakKasuangita SilakKijapvinga (Torngat Mountains National Park) Canada-mi. NakummegutiKatsiavunga unuttunut isumaKaKatausimajunut Canadamiunut ikajusimajunut sakKititsigiamik tâtsuminga pannaigutimmik, piluattumik suliaKattivut Parks Canadakuni, Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnut Tongait KakKasuangita SilakKijapvinga, Nunatsiavut kavamanganut, Makivik kuaparesanganut, kavamanganut Newfoundland Labradoriullu amma ilonnainut nunalinni katutjiKatigenninut kinakkutuinnanullu pigasusimatsianinginnut, suliaKappâlutik, ikajuttigetsianikkut ammalu adjiungittumik namminiKatigennimik.

Taimâtsainak ikajuttigennikut amma kamaKatigennikut, nakutsamagik-Kunga angiutiKagiamik Tongait KakKasuangita SilakKijapvinga (Torngat Mountains National Park) Canada-mi Aulatsigiamut Pannaigutinganik.

Jim Prentice
Ministeringa Avatiliginnimut

TONGAIT KAKKASUANGITA

Canadaup SilakKijapvinga
AulatsiKatigedlutik AngajukKauKatigengit

ᑕᑎᑎᑦᑎᑦ ᑎᑎᑎᑦᑎᑦ ᑎᑎᑎᑦᑎᑦ ᑎᑎᑎᑦᑎᑦ
ᑎᑎᑎᑦᑎᑦ ᑎᑎᑎᑦᑎᑦ ᑎᑎᑎᑦᑎᑦ ᑎᑎᑎᑦᑎᑦ

TORNGAT MOUNTAINS

National Park of Canada
Cooperative Management Board

March 1, 2010

Nittunattuk Jim Prentice
Federalliup Ministeringa Avatiliginnimut
Les Terrasses de la Chaudière
10 Wellington Street, 28th Floor
Gatineau, Quebec
K1A 0H3

Nallitara Minister Prentice,

KuviasummagikKunga Kaujitsigiamik ilinnik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani pimmagittumik âkKisuisimalinninginnik sivullipâmik aulatsigiamut pannaigutimmik Tungait KakKasuangita Silakkijapvingani (Torngat Mountains National Park) Canada-mi. Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit –mânnaujuk Inullaget angajukKauKatiget – itsivautaKaKattajut uvannik, James Igloliorte, amma ilautitsiluni tilijaumajunik Nunatsiavut kavamanganit, John Jararuse amma Derrick Pottle; Makivikkunit, George Berthe amma Willie Etok. Parks Canada-kunit: Jessie Wyatt, amma Tommy Unatweenuk.

Tâna aulatsigiamut pannaigutik pigiasittitaumajuk pitsianikkut ikajuttigennikut nalunaisisajuk suliaKaKatigenni-nginnik akungani Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit amma Parks Canada taimanganit silakKijapvik pingutitaulaummanit 2005-imi. Aulatsigiamut pannaigutik sakKititsisajuk Kanuttogutigijanginnik Inuit Nunatsiavummi amma Nunavimmi ilingaKatigegasuannimut Tungait KakKasuanginnut, nalunagunnaitillugu Kaujimausingit InutuKatta tunijauniattillugit kinguvâtsatinnut Inunnut, paigigumallugu Inuit nunatuKanga akunimut, amma aviukKatautsiatillugit Inuit unikkausingit Canadamiunut Kaivalliajunut.

Ikajuttigennikkut Aulatsijet AngajukKauKatigengit Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga ilauKatausimatsiatuk sakKititsigasuannimi aulatsigiamut pannaigutaugajattunik, ilautillugit ilonnatik allaKutet allataumajut. SuliaKaKatigetsianik sulijutsaKatigennillu pivitsaKatitsilauttuk Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnik amma Parks Canadakkunik pigiasititsigiamik takunnâgusiujumik silakKijapvimi, asiagullu, killigutjigiamik sivullipautitaugialinnik silakKijapvik kamagijaunnisanganut. Ikajuttigilauttavut – Makivik kuaparesanga, Nunatsiavut kavamanga amma kavamanga Newfoundland Labradorillu –ilauKatausimatsiamijut sakKititsigiamik aulatsigutaugajattunik silakKijapvimik. Aulatsigiamut pannaigutik Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani sakKititsijuk pimmagimmik tungaviugajattumik sivulitsianiattumik Parks Canada amma Inunginnik Nunatsiavut Nunavullu aulatsiKatigegiamik, pannaigutiKagiamik, ammalu âkKigiatsigunnagiamik sunanik kajusitjaujalinnik tallimani jârini Kajuni.

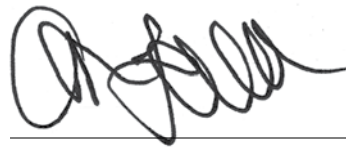
Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani sivuniKatsiajut suliaKaKatautsigiamut Parks Canada-kuni tâna pannaigutik âkKisuttauvallianingani. PannaigutiKatsiavugut ilinnik takugiamik iniKunattumi amma ilusillungittumi SilakKijapvimi Kangakiak mânnakut sivunitsatinni.

SulijutsaKatigennikut,

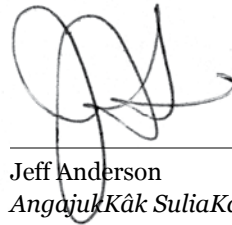
James Igloliorte
Itsivautalik, Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit
Tongait KakKasuangita SilakKijapvinga (Torngat Mountains National Park)

PikKujaugusingit

Tâna pannaigutik pikKujaugusiujuk angittaujutsautillugu:

Alan Latourelle
*AngajukKâk SuliaKapvimi SuliaKattini
SilakKijapviligijini Canadami*

Jeff Anderson
*AngajukKâk SuliaKapvini
kangiani Newfoundland ammalu Labradorimi
SilakKijapviligijini Canadami*

AngajukKaunet Naillitisimajangit

Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga – Canadami Kângiutijuk 42-nik ammalu nutângunnipauulluni SilakKijâpvik, sakKititaumajuk paitsigutitsautillugu taimanganit pivianatunuk amma pivitsaKatitsiluni Canadamiunik ilingagiamut Taggâni Labradorip KakKasuanginnut – Inuit anggatu-Kanga. Nanuit puijinniaKattajut sadjugiami, tamammilu Tungait KakKasuanginni amma Kangiqsualutjuap tuttuKutingit katiutiKattajut aillutik pillutillu piakKiuvimminit. Inuit naju-Kattasimajangit tausindivatsuani jârini malun-natut ilonnâni silakKipaviup nunagijanginni. Ullumi Inuit atutsainattut tamatsuminga nunamik pinasuapvigillugu, iKalluniavigillu, aulapvigillugullu jâri nâllugu.

Ikajuttigennikut aulatsigumannik ilingallagittuk Tungait KakKasuanginni silakKijâpvimut Canadami. Tâna sivulipauulluni aulatsigiamut pannaigutik sakKititaumajuk Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnut ilautitsilunillu uKausinginnik ikajuttigejatta – Nunatsiavut kavamanga, Makivik Corporation amma kavamanga Newfoundland Labradoriullu. kamagillugit sivulliutigumajangit Inuit, pannaigutijuk nalunaiitsijuk piusigigialinginnik silakKijâpvimi kamajet paitsigiamut, niuggujunnik Kanuittailititsigiamut ammalu nunalinnut nakutsautinnik tukisimajautsialunnilu ilagetitsijuk killigiudjausiallunillu. Aulatsigiamut pannaigutet Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani sakKititsijuk piusitsaugajattanginnik Parks Canada Inuillu Nunatsiavummi Nunavimmilu pillagittumik aulatsiKatigegiamut, pannaigutiKagiamut âkKisuinnimillu kajusiutaugunnatunuk ikajuttigennikut tallimani jârini Kaijuni.

Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit pitsatunigijangit sakKititsigumannigillu ikajusimajuk Parks Canada piusigigumajanginnik iluani Labradorip SukkutaujuKagajappat Ikajutiugunnatunillu AngiKatigegutingani,

Nunavik SukkutaujuKagajappat Ikajutiugunnatunillu AngiKatigegutingani amma TukismaKatigennikut AngiKatigegutingani Tungait KakKasuanginni akungani kavamangata Newfoundland Labradoriullu. Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit Parks Canadakkulu sakKititsisimajut allaKutiujunnik aulatsigiamut pannaigutinnik, Kanuilingaliummangât SilakKijâpvik Kaujitsiutinganik tungaviujut-sanillu allataumajunik.

Takunnâgusijuk Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani killigiudjisiajuk pim-magiunningani Tungait KakKasuangit ukiuttatumi najuttausialautsimagani Inuillu anggagijangani, sakKititsijuk Kanuilingagajammangât silakKijâpvik 15-nani jârini Kaijuni mânnamit, sakKititsilunillu upattaugunnagajattumik Canadamiunut pivitsaKagajangitunut niuggugiamik tâtrsumunga nunamut. Takunnâgusijuk sakKititaumajuk Ikajuttigenniku Aulatsijet AngajukKauKatigenginnut nalunaisiallunillu tusugijangin-nik Kanuttogutigijanginnilu Inuit Parks Canadakkulu, ikajuttaulutik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnut asinginillu ikajuttigejunnut, pingutitsigumajuk takunnâgusijunnik Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani tugâgutiKallutik pingasunik aulatsigiamut. Tâkkua tugâgusijut iakjugiamullu tungaviujunik, kamatitsiniat-tuk pivitsaugunnatunuk uKumailutaugajat-tunillu killigiudjaumajunik aulatsigiamut Canadami nutângunippâmut silakKijâpvimut, ilautitsilunillu Kanuk pingutitsigiamik pingasunik tugâgutuijunik Parks Canadakkunut – Paitsinik, niuggujunnik ilinniatitsinik – pitsianikkuy, nalunaisilunillu tugâgutuijun-nik iluani SilakKijâpvik sukkuatagajappat Ikajutiugunnatunillu AngiKatigennikut.

Pingasuit Aulatsigiamut Tugâgutuijut imailingajut:

Nutât kativiugunnatut Taimanganit**Nunaujummit**

kamausigialinginnik Tungait
KakKasuanginni taimangasuani kativiuKat-
taninganik Inunnut ilangani kativiuKat-
taluni ullusiugutautillugu silakKajjâvik Inuit
nunatuKagijangani, ikajutsiluni silakKi-
jâpvimi – piusiugunnatunik ilingatitsilunilla
inunnik Tungait KakKasuanganut Inuit
takunnâgusingatut.

PidjutiKaluattuk Ilonnâgut Ilagenimik

Inggainatitsiluni Parks Canada ikaju-
Kataunnganik Inunnik, pikKulugit
Kaujimausinginnik, ilisimanninginnik
ammalu KanuttogutiKanninginnik aulatsi-
Kataugiamut tâtsuminga silakKijâpvimik.
Parks Canada sakKititsiniattuk ilingannimik
tâtsumunga adjiKangitumut nunammut
tugâgutillagiujunilla kamagiamik tâtsuminga
silakKijâpvimik. Parks Canada pitsatunit-
tâginiammijuk namminiliuKataujunnut,
Kaujisattinut ammalu avittusimajuni katut-
jiKatigenninut ilingallagiKataunnimut
nunatuKammut aulatsiKataugumannimullu
silakKijâpvimik. Parks Canada kamaKataun-
ninga pingutitsiKatauniattuk tâtsumunga
silakKijâpvimut.

AviutiKatigennik Inuit Unikkausinginnik

Avillugit Inuit unikkausingit, angilitigiagasual-
lugu Canadamiut tukisinitangit pimmagitu-
mik Inuit ilinganninginnik tunganatsiatumut
nunaup ilusingantut Tungait KakKasuanginni.
Avillugit Inuit unikkausingit sakKititsituinnan-
iangituk Inuit Kaujimausinginnik InutuKannit
Inunnut inosuttunut, sisauniammijuk tikititsi-
luni Canadamiunik pitsatunikkut, nalunattu-
kut amma takujaugunnasianninganut Tungait
KakKasuangit.

Pingasojut nunait Ikajuttigennikut
Aulatsijet AngajukKauKatigengita killigiud-
jigisimajangit kamagijauullagigiale ilautitsi-
luni – Sallikuluk (Rose Island), Ramah
amma Upingivik. Piulimatsisiagasuannik
ikajutsiniattuk uKumaigijajujunik paitsigiamut
pimmagittumik nunamik piviannatunginilla
aviutiKataullutilla unikkausinnik ukununga
Canadamiunut. Piluattuk paitsigiamut silak-
Kijâpvimik sakKititsivuk pimmagittumik
paitsigutaugunnatunik tamakkuninga nuna-
ujunnik. Parks Canada amma Ikajuttigennikut

Aulatsijet AngajukKauKatigengit
katiKatigeKattaniattut tâkkunanani pimma-
gittuni nunaujunni, sivunitsatinni aulatsinet
kamagijatsianiattulugit pimmagiuttitaujut
tâkkunanani nunaujunni.

Kajjunni tallimani jârini – Parks
Canada amma Ikajuttigennikut Aulatsijet
AngajukKauKatigengit tugâgutiKaniattut sak-
Kititsigiamik tukisimaKatigennimik taiman-
ganit piusituKatigut, niuggujunik ilisaigiamut,
nunalet nakutsautiKatillugit tukisiutiKat-
sialutilla tâtsuminga silakKijâpviummik.
Tamanna tugâgutiujuk ikajutsiniattut Parks
Canada, ilautillugit Inuit IkajuKataujut,
ikajullaginiattumik niuggujunnik, aliaso-
tiKagiamut, takujagiamut ilisagiamullu
pidjutigillugu silakKijâpvik ammalu Kanuk
ilingaKatigemangâta Inuit nunamut. Parks
Canada, ilautillugit Ikajuttigennikut Aulatsijet
AngajukKauKatigengit ammalu Inuit ika-
juttigeKatiget, kamautiKatsianiattut killiliut-
taumajunik upattaulautsimatsiangitumilla
Tungait KakKasuangita SilakKijâpvigani
Kajjuni Tallimani Jârini Kajjuni.

Tâna aulatsigiamut pannaigutiujuk
âkKitaullagisimajuk Ikajuttigennikut Aulatsijet
AngajukKauKatigenginnut, ikajutsitaullunil-
liu Nunatsiavut kavamanganut, Makivik
Corporation amma uKausiusimajut kavaman-
ganit isumagijaulaummijut amma kamaKa-
siutaullutik tâtsumani pannaigutmmi.

Ilumiutagijangit

Ministeriup Pigiasiutinga	iii
Allalitjusiak PikKujaugusinginnit Ikajuttigennikut Aulatsijet	
AngajukKauKatigenginnit	v
PikKujaugusingit	vii
AngajukKaunet Naillitisingangit	ix
1.0 Pigiasiutik	1
1.1 Pidjutinga Sivullipâmi Aulatsigiamut Pannaigutingata	2
1.2 Sivuliutet Allataumajut	2
1.3 Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit	3
1.4 Ikajuttiget	4
2.0 IKKanannigijanga Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga	7
3.0 Pannaigutiup Ilumiutangit amma Mânnaujuk SilakKijâpvik	
Kanuilingalimmangât	9
3.1 Taimangasuani Nunaup Ilusigijanga	10
3.2 Papvisâttaulautsimagani Nunaup Ilusinga	11
3.3 Kaningitumik Nunamik Atuttautitsigunnani - kANGIDLUASUK	14
3.4 Songiusannik SilakKijâpvimik	15
3.5 Sâgiagasuannik Canadamiunut	17
3.6 Kaujisannik iluani SilakKijâpviup	19
3.7 Pidjutauluasimajut Kanulingalimmangât SilakKijâpvik Kaujitsiutingani	21
4.0 Takunnâguset Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinga	23
5.0 Aulatsigiamut Tugâgutet	25
5.1 Aulatsigiamut Tugâgutik 1: Nutât kativiugunnatut Taimanganit Nunaujummit	26
5.2 Aulatsigiamut Tugâgutik 2: PidjutiKaluattuk Ilonnâgut Ilagennimik	28
5.3 Aulatsigiamut Tugâgutet 3: AviutiKatigennik Inuit Unikkausinginnik	31
6.0 Nunami Aulatsigiamut Tugâgutuijut	35
6.1 Sallikuluk AulataugiaKanninga Nunaujuk	35
6.2 Ramah Aulataunitsangata NunaKutinga	37
6.3 Upingivik Aulataugialik Nunak	40
7.0 killiliutaumajut amma Upattaulautsimatsiangittut Nunait	
UKautauningit	41
8.0 Aulatsijet ammalu Aulatsinet	43

9.0 kamannik	45
10.0 Naillititaumajut Pimmagittumik Avatinik kamagiamut	47
Kaujisapviugunnasiattuk	49
Ilagiagutik A	
Nalunaigutet	51
Ilagiagutik B	
Naillititaumajut Pannaigutiugumajut: AkKigiatsigiamut Piusiugumajut	55
Ilagiagutik C	
Kanuk Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga ikajutsijuk Parks Canada PiusiKagiamik Niugigijanginnik	63

1.0 Pigiasiutik

H. Wittenborn

kiggatullugit nunalet Canadami, paitsiguti-Kavugut nunatsualimâmi Canadaup pivian-natukkut piusituKakulu, amma tigusilluta tukisimaKatigennimik, kiggatullugit kamajet nakutsanimmik ammalu aliasonnimik piusiujutigit tâkkua nunamiutait ammalu pimmagittoninginnik nanaujuut mânnamit sivunitsamut kinguvâtsatinnut.

- Parks Canada Tugâgutinga

Parks Canada kamallagigiaKajuk paitsigiamik Canadaup silakKijâpvingijangin-nik, nunatsualimâmi imani piulimajaugia-linni amma nunatsualimmi taimangasuanit iniuKattasimajunik, mânnamit sivunitsamut ilinganiattunik. Parks Canada tugâpvingi-janga, iluingaititsijuk ilonnainik aulatsigiamut pannaigutinnik, ilautitsijuk pingasoluanik: paitsiguasuannimik taimangasuanit pivian-natunik, pivitsaKatillugit niuggujuit ilin-nigiamik, pivalliatigasuallugillu nunalet nakutsautitsanginnik aliasotitsanginillu. Canadamiut pivitsaKatitsijut napvâgiamik, nakutsautiKagiamik tukisigiamillu tâkkuninga pimmagittunik nanaujunnik atuinnaungin-naniattilugit Canadamiut aliasotiKagiamik sivunitsaujummik.

Tungait KakKasuanginni SilakKijâpvik – Canadami 42-gijajuk nutângunippauluni SilakKijâpvik, sakKititaumalluni paitsijut-sautillugu taimangasuanit piviannatuKutinnik pivitsaKatitsilunillu Canadamiunik ilingaKa-taugiamut Taggâni Labradorip KakKasuangita nunatuKanginnut – Inuit nunatuKanga. Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinga pigia-sittitaumajuk angiutiKatillugit Labradorimi Inuit, pigiasittitaumalluni Labradorimi Inuit Nunamik Satusinikkut AngiKatigegutinganut amma ilijaullagilluni SilakKijâpviulittillugu, angiutiKasimatilugit Nunavik Inuit, ilua-gut Nunavik Inuit Nunamik Satusinikkut AngiKatigegutinganut. Tâna silakKijâpviujuk pigiaisniniKajuk Salliup kangidluanit siKin-gani, ilautillugit ilonnatik Kikittait amma kangiluit, ilingalluni Labradorip puttunippân-ganut; amma prâviniusp titittusimaja-nganit Quebec taggânit, pukkininganut ulittatumut Labradorip imangani, Inuit Namminigijanga Nunait amma ilingagani silakKijâpvimit. KakKait puttuningit titittutaumajuni Quebec-imi puttunipauKataujut kitâni Rockies ammalu ausuittuKallutik. Mt. Caubvik (Mont D’Iberville) KummuaniKajuk 1646 m. Ujagait 3.9 billion-inik jârilet, ilangit nunatsualimâmi jârîkKutinippât, tamâni takujaugunnaKut.

H. Wittenborn

Nanuit pinasuKattajut puijinnik sadjugiami, ammalu tamâgik Tungait KakKasuangita amma Kangiqsualujuap tuttuKutingit pâgutiKattajut pillutik aillutillu piakKiuvimminut. Inuit inigiKattasimajangit tausindivatsuani jârini takujausot ilonnâni silakKijâpviup. Ullumi Inuit atutsainattut tamatsuminga nunamik pinasuapvigigianga, iKalunniavigigianga, ammalu inggavigillugu jârik nâllugu. Upattaulautsimatuinnagani, tâna Inuit nuna-tuKanga. Nunaujuk Inuit uKasongutillugit “Alianattuk”, tukiKalluni “tamanna nunak piujullagik inigigianga”.

1.1 PIDJUTINGA SIVULLIPÂMI AULATSIGIAMUT PANNAIGUTINGATA

Tâna aulatsigiamut pannaigutik, sivullipaulluni Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani, pigiasittitaumajuk ikajuttigenninginut Inuit Nunavimmiut (Quebec) Inuit Nunatsiavummiut (Labrador), kamagigasualugit sivulliutigumajangit Inuit, tâna pannaigutik pigiaistitsiniattuk silakKijâpvimi aulatsijet paitsisiagamut, niuggujuit ilisat-tausiattillugit amma nunalet nakutsaniKatsiatillugit tukisimannillu ilujaugiaKallutik ikajutsitautsalutillu amma niugiugijaujut killigijudjausiasimajut. Tâna pannaigutiujuk nalunaitsimijuk atuttausiagiaKanninginik nunalet kenaujaKutingit silakKijâpvimi aulatsigiamut kamatsiajuKatillugiu atunniKatsiatillugullu piusiugialet.

Aulatsigiamut pannaigutik Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani ikajutsi-juuk tungavitsuagunnatumik taikkua Parks Canada amma Inuit Labradorimiut amma Nunavimmiut âkKisuiniattillugit tunga-natsiatumik aulatsinimmik, pannaigutiKan-nimik âkKisuinnimillu kajusiutjaugialinnik katingaKatigillugit Kaijuni tallimani jârini. Tamanna aualtsigiamut pannaigutik KimmigutauKattaniattuk tallimait jâret nâgaippata, pivitsaKatitsisialluni Parks Canadakkunik Kinijagamik isumagijanginik Inuit, namminilet amma Canadamiunik pillugu sivunitsamik aulatsinitsak silakKijâpviujummik.

1.2 SIVULIUTET ALLATAUMAJUT

Tâkkua *Canada National Parks Maligatsanga* (2000) amma *Parks Canada Agency Maligatsanga* (1998) pikKujillagittuk ilonnainik silakKijâpviKattitaujunik aulataugiaKanninganik Parks Canadakkunut sakKititsigiamik aulatsigiamut pannaigutinnik. Tâkkua pannaigutet nalunaitsijut maligali-angujunnik malittauginillu Agency-kunut, sakKititaumallutillu nunalet uKâlaKataun-ninginnut. Aulatsigiamut pannaigutet angitaumajut Ministerimut kamallagittumut Parks Canada Agency-kunik sâmottaumallutilu Canadaup katimavitsuangani.

Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit. T. Knight

Parks Canada Sivulliulutik Malittaugialingit amma Aulatsigasuanimut Maligatsait (1994) ikajutsijut ilonnâgut maligatsaujunnik aulatsigiamut pannaigutinni. Tâkkua MalittaugiaKajut Aulatsigiamut Pannaigutinni (2008) killigiudjijut Parks Canada piusigigialinginnik aulatsinimmik pannaigutinni malillugu Agency-kut tungavigigialingit, piluattumik: paigijaugiaKanningit nunamiutaït amma taimangasuanit pivianatuit; kamatsiasgasuanimik niuggujuit ilisautitsanginnik; amma sakKititsigiamik nunalinnut nakutsuatitsanik tukisimatitsigasuanimik Parks Canada taimangsuani nunatuKauKujanginnik.

Ilagiallugit Parks Canada maligalingit maligatsangillu, tâkkua Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga malingajut Nunavik Inuit SilakKijâpvet Sukkutaugajappata Ikajotiugunnatuillu AngiKatigennikut (Nunavik Inuit PIBA) akungani Parks Canada amma Makivik Corporation (kiggatullugit Inuit Nunavimmiut, Quebec), amma Labradorimi Inuit SilakKijâpvet Sukkutaugajappata Ikajotiugunnatuillu AngiKatigennikut (Labrador Inuit PIBA) akungani Parks Canada amma Labrador Inuit katutjiKatigenninga (mâna Nunatsiavut kavamagilittanga). Tainna TukisimaKatigennikut AngiKatigegutinga Sanipvataumajumi SilakKijâpvisammi Canadami ammalu Nunatsualimâmi SilakKijâpvik Canadami iluani Tungait KakKasuangita akungani kavamangata Canada amma kavamangata Newfoundland

Labradoriullu sakKititsijuk piusigugiaKajunik tunijaunitinnut nunait prâvinsiup kamagijanganit federalliup kamagigiaKajanganut. Tâna angikategegutik, ilaKalluni maggonik nunamik satusaigutiusimajonnik ammalu maggonik PIBAs isumagijaujok “Tungavitsaulutik AngiKatigegutek”.

Tungavitsaulutik AngiKatigegutek nalunangitumik tilisiutiKatsiajok sivulliutitaugialinnillu ilonnaini pingasuni Parks Canada tugâgutigijanginni ilagiallugit Kanuk kamagiamik Inuit pivitsagigialinginnik tusugijanginillu aulatsiKataugiamut silakKijâpvimik. Tungavitsaulutik AngiKatigegutek siammatitsijok kamagijaugialinnik amma prâvinsiup killiliutsimajanginnik, pingasolingajut kavamait ammalu maggok adjigengitok Inuktitut allausek. AkKigiatitsigasuanik tâkkuninga angikategegutinnik piusiKagiaKajuk uKâlaKatautillugit Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit, uppigusunnet ammalu ilumitangit angikategegutet sulijugijautsianiattillugit ammalu sivullipautitaullutik aulatsigiamut silakKijâpviummik.

1.3 IKAJUTTIGENNIKUT AULATSIJET ANGAJUKKAUKATIGENGIT

Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinga ikajuttigennikut aulataujuk Labradorimi amma Nunavik Inunginnut. Tungavinga Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengita (CMB) uKaudjigiagia-Kajut Federal Ministeriujummik kamajummuk

Parks Canada Agency ilingaluattunik silakKijâpvimi aulatsinimmik. Ilagiallugu, kamausigigialinginnik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit uKaudjigiagialet Tungait Omajuligijinginnik ammalu Pigugunnatunik Aulatijet AngajukKauKatigenginnik, Tungait Ikajuttigennikut Oganniatuligijet AngajukKauKatigengit, Makivik Kuaparesanginnik, Nunatsiavut kavamaniganik asinginillu katutjiKatigenniujuunik ilingajunik ilonnainut aulatsinimmut silakKijâpvimik uKaudjigiannet Kinuagijautuappata. UKaudjigiagijjuKaniappat, Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit kig-gatulungit Parks Canadakkunik. Pidjutaujunnik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit uKaudjigiagigunnatut pidjutiKajunik Kaujisannimmut, niuggujut atugunnaninginnik silakKijâpvimik, pijainimmut ujaniganik sananguagatsanik, asiangu-niappat SilakKijâpviup Titittusimausingit, kenaujatigut pivalligutaugunnatunik ammalu aulatsigiamut pannaigutinnik, Ilingajut pidjutajut CMB kamagigunnatangit uKaudjigiagamik Federalliuup Ministeringanik kamajumut Parks Canada Agency-kunik takujaugunnatut allasimajumi 4.5 iluani PIBAs.

Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit (CMB) Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani ilautitsijut maggonnik katimajiuKataujonnik tilijaumalutik ukunangat : Makivik Corporation, Nunatsiavut kavamanganit amma Parks Canada, immigottumik itsivautaKallutik tilijaumajumik pingasunut katimajiuKatigennut. Mânnautillugu, ilonnatik tilijaumajut angajukKauKatigennut Inutuinnaujut.

Ilangat uKâlautigilualattangit Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengita Inuktitut ablasânguttitauninga “Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinga” – tugâgutiKaluatillugu uKausittak “silakKijâpvik”. Angiutaullagilauttuk atugiamik Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinga naluna-itsigiamut silakKijâpviummik. SilakKijâpvik tukiKajuk “nunak minguisipvik”. Tamanna imalittânimmut uKâlautalauttuk taikkua Nunavimmiut amma Nunatsiavummiut Inuit nalunaitsiattilugit isumagijamminik Kanuk

tâna silakKijâpvik tukiKamangât uKausitigut amma ilisimausikkut.

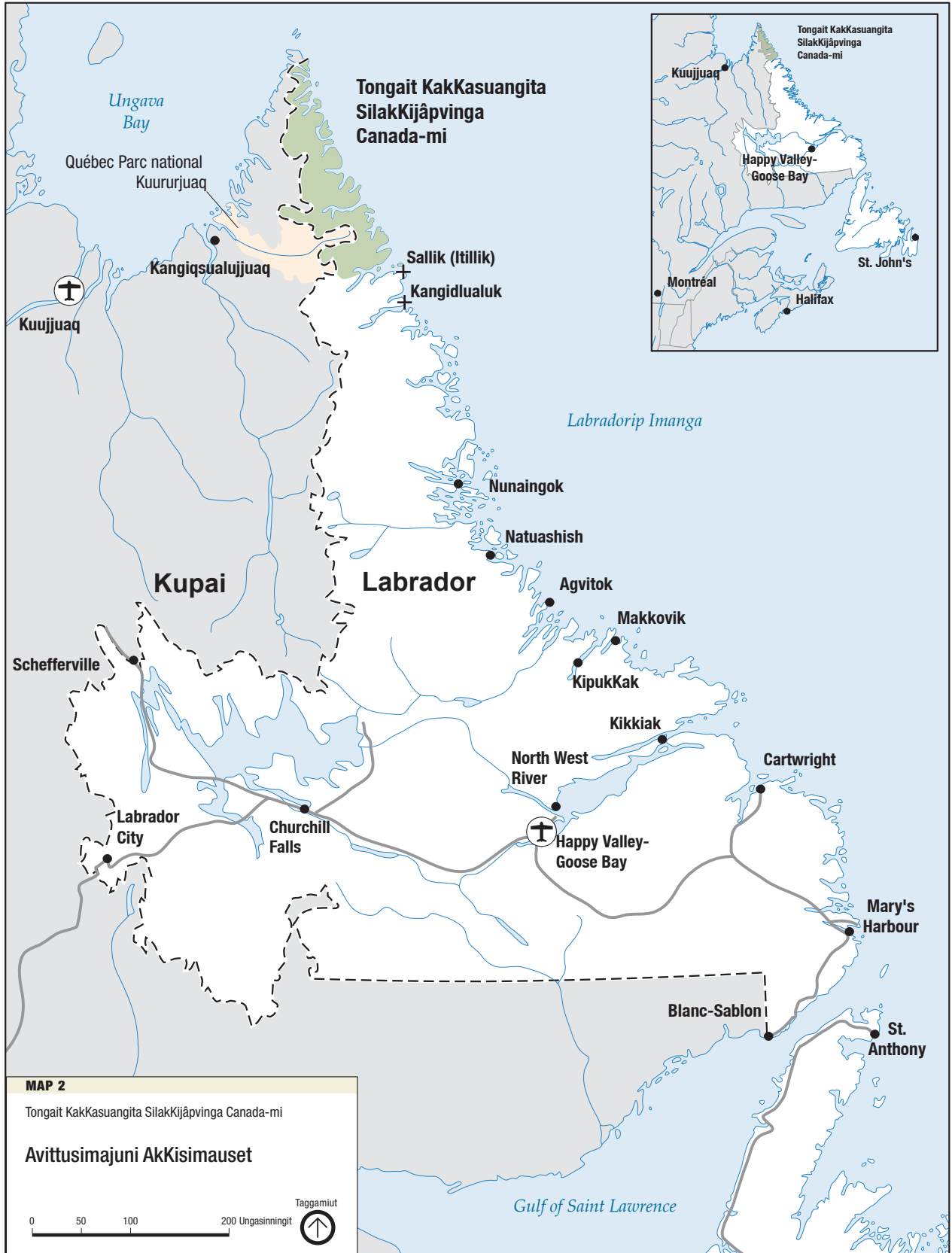
Ikajuttigennikut Aulatsijet adjiungittumik pivitsaKatitsijut Parks Canadakkunik, ilautillugit Inuit Nunavimmiut Nunatsiavummiulu, sakKititsigiamik aulatsigiamut pannaigutimik silakKijâpvimi tunganatsiatumik tukiKatsianiattumillu ilonnainut katimajiuKatigennut. CMB-kut pitsatunigijangit ammalu ilau-Kataugumatsianingit sakKititsigiamik aulatsigiamut pannaigutinnik ikajusimajuk Parks Canadamik tugâgutitsigiamut iluani TungavitsautiKallutik AngiKatigegutinni. CMB amma Parks Canada ikajuttigellutik sakKititsisimajut allataumajunik aulatsigiamut pannaigutinnik, Kanuilingausinganik SilakKijâpviup Kaujitsiutinganik ammalu tungaviujunnik allataumajunik, Tamanna aulatsigiamut pannaigutet ilijaullagisimalittut Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigennut.

1.4 IKAJUTTIGET

TungavitsautiKallutik AngiKatigegutek killiugiudjijok ikajuttigejunnik Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani – Makivik Corporation, Nunatsiavut kavamanga amma kavamanga Newfoundland Labradoriullu. Parks Canada suliaKaKatautsianinga ilonnainut pingasunut ikajuttigennut pimmagittojuk sakKititsigiamut tugâgutitujunik sakKititaugumajunullu Parks Canadamut Inunnulu. TâKKua Ikajuttigejuit takunnâitsigiattugiamut (iluanettitaummat Tungaviugasuattuni AngiKatigegutinni) ilauKataullutillu Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit katimalippata. UKâlautauKattasimajut katimannini pigiasititsisimajut aulatsigiamut pannaigutitujunik ilautillugu Kanuilingalimmangât SilakKijâpviup Kaujitsiutinganik, tungaviujunnut allaKutinik ammalu aulatsigiamut pannaigutitujunik. Aulatsigiamut pannaigutet Kimmigutaumajuk amma ikajutsitaulluni Makivikkunut, Nunatsiavut kavamanganut ammalu uKausiusimajut kavamanganut Newfoundland Labradoriullu isumagijausimajut amma iliKataullutik tâtsmunga pannaigutimmut.

2.0 IkKanannigijanga Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga

H. Wittenborn

Canada pitaKalittuk 42-nik nunatsualimâmi silakKijâpvinik sakKititsisiattunik nunanik adjiungittunik tâtsumani nunatsuangujummi. Ilonnatik silakKijâpvet pitalet naminimminik pigugunnatunik imamiutanillu ammalu namminik adjiugatik, ilingallagittumut ilusinganut tâtsuma nunaup.

Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga pigiasittitaumajuk paitsigutaugunnatillugu Taggâni Labradorip KakKasuaKutinginnik, ilanga 39-nait nunatuKait nalunaittaumajut Parks Canadak SilakKijâpviKagiamut Pannaigutingani, aliagijaugunnatillugu tamatsumunga ammalu sivunitsatinni kinguvâtsatinnut. Tâna silakKijâpvik pigiasittitaumammijuk Inuit ilitatsiniKalaummata pivitsalagiujummi paitsinegiamut akunimut, nunamik satusinikkut angikategegutingani, ikKanallaginninganik nunatuKagillugu. Akunimit unikkausik silakKijâpvinik pingutitsigiamik nalunaitsujuk ikKananninganik sakKititsigiamik sulijutsanimmik pimmagittoningani Inunnik ikajuttiKagiamik, ilitagillugi8llu pivitsaKallaginningit ilingannimut tâtsumunga nunamut. Ullumi silakKijâpviujuk,

upattaaulautsimatsialaugituk ammalu ilimagijauulluni Inunnut, takunnataulittuk ikKanallaginninganik pivitsaKatitsigiamut Inunnik paitsigiamut, tunisigiamut amma aviutiKatigellutik piusituKamminik. PivitsaKatitsimijuk ilitatsigiamik ammalu sulijugitsiluni Inuit Kaujimausinginnik pimmagittumillu taimangasuanit piusituKatigullu ilingaKatigennimik akungani Inuit amma nunaup omaniKatsianiattillugu tâna silakKijâpvik. Inuit takunnâgusiKammijut tâtsuminga silakKijâpvinik ikKananninganik inogusiujujunnut kenaujaliugutaugunnatunullu nunaujuk. Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinga pivitsaKatitsisiammijuk Inunnik, niuggujunik, niuggujunik aulatsijinnik Kaujisattilaginnilu tukisinitaugiamut aviutiKatigellutillu nunamik Canadami. Labrador Inuit, Nunavik Inuit amma Parks Canada atuinnaullittut unikkausikagiamik pimmagittumik unikkausimmik pidjutlimmik Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinganik inugijanginillu nunatsuamiunut.

Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga, anginiKalluni 9,700 km², paitsisiajuk ammalu kiggatunniKalluni Ukiuttatumi upat- taulautsimatsiangittumik takuminatlatumillu Inuit nunatuKanganik. Tungait KakKasuangit ilangauvut puttunippauKataujut, ujasasut- jolutik KakKasuat kitâni North America amma ilangaulluni nunatsualimâmi takuminattula- giulluni sadjugiangujuk. Anitsâtalinattaut kangidluit majukKavatsualet 900 metres puttunilet nunatsuamit imaginut Labrador Imangata. KakKasuat ilumiutalet mikijunik ausuittunik, kingullipaulittut kingullipâmit ausuittuvatsuavininnit. kogaKajuut iluagottut KakKasuat sakKititsijut Inuit akKutigiKattasi- majanginnik akungani ullumiulittuk Labrador amma Quebec.

Silanga silakKijâpviup nillatâttuKattajuk piluattitaluni puttuninganut, takinin- ganut, ammalu Kanittomut Labradorip Imatsuanganut. Tâna silakKijâpvik iniKa- juk taggâni napâttuliup. Pigugunnatut ami- ggaluattilugit, Inuit ammalu ilatsajaviningit KaujimaKattasimajut atuKattasimallutillu tât- suminga nunatsuami pigugunnatunik ammalu pigusongujunnik paigijautsiatuni uvingajânni unuttuvatsuani jâriusimalittuni.

SilakKijâpviujuk nunagijaullagittuk adjin- gengitunut omajunut. Ilautitsijuk unuttungit- tunik Tugait KakKasuangita tuttuKutinginnik, ilanginillu Kangiqsualujuap tuttuKutinginnik, atausiallutik ununnipausimallutik, nuna- tsualimâmi. Nanuit tâkkunanetsainattut nunani, amma unuttugalait adlat takugatsau- Kattamijut. Amaguit Tigigianniallu tamâne- Kattamijut. Unuttuit adjigengitut timmita auttutaKaKattajut silakKijâpviup nunangani ammalu sadjugianga akKutillagujuk nokatat- tunut timmianut. Inuit akunimit tukisimajut aulausinginnik nokatanninginillu omajuit Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani, amma pinasuanginnatut iKalunnialutillu silak- Kijâpvimi jârik nâllugu.

SilakKijâpvik anggagijaummijuk talli- manut ilimanattumejunut, nalunaittaus- imajunut katimajinnut Kanuilingalimmangâta Ilimanattumejut Omajuit Canadami(COSEWIC) ammalu maligatsatigut paigijaullutik atâgut Canadian Species at Risk Act (SARA). Tâkkua malittut nalunnaitsimajut “pimmagittut omajuit isumâlutaujut”: Barrow’s Goldeneye (kitâmmiut ununningit), kotsiutet (kitâmmijut ununningit), Siutikittut uppet, Nanuit ammalu kiggavet. kiggavet tajjaulittut ilimanattumenninginnik. Asingit omajuit ilimanattumejut takujaugunnagajattut iluani silakKijâpviup.

Maggok nunaujok Kaninnipaujok sil- akKijâpvimut Nain Labradorimi, amma Kangiqsualujuap Nunavimmi. Tâkkua nunâk tikiviugunnatok tingijoligijinnut Goose Bay-mi, Labrador amma Kuujuaq, Quebec (takullusi Nunanguak 2).

AnginiKagalattuk one third taggâni titittusimajop Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani ilautitsimijuk kitâni titit- tusimajop Quebec Parc national Kuururjuaq, pigiasittitaumajuk 2009-imi kamagijaulunillu Kativik Regional kavamanginnut. Maggok ataKatigejok silakKijâpvek, katillugu anginilek 14,160 km² ikâttk Tungait KakKasuanginni Labradorip Imanganit Ungava kangidluanut, pivitsaKatitsiajuk suliaKaKatigegiamik niug- gujuit songiutisagasuallugit nunamik amma paigillugit pigugunnasiattut nunaujummi.

3.0 Pannaigutiup Ilumiutangit amma Mânnaujuk SilakKijâpvik Kanuilingalimmangât

H. Wittenborn

Sivullipâmik aulatsigiamut pannaigutik Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani âkKisijuk piusiugunnatunik sakKititsigiamik niuggujunik ilisaigiamut, nunalinnut nakutsautitsanik tukisiuminitsanginillu, paitsigutua-gunnatunik ikajotiusonik silakKijâpvimi jârini Kaijuni. Piusiugunnagajattut tâtsumani pannaigutimmik pigiasittitaumajut CMB-kunut amma uKâlaKataullutik Inunnut ikajuttiminut, tungaviKalualunillu ilisimausinnik ikajuttiginisannik tallimani jârini. Ilumiutangit tâtsuma pannaigutiup Kaujimattitaujut TungaviKallutik AngiKatigegutinni, piluattumillu, taikkua PIBAs, ukuninga pingutitsigumajut:

- (a) Paitsilutik akunimut nunatuKaujummik taimanganit Canadami pimmagittoning-anik Tungait KakKasuanginni Labradorimi ikajutsiniattulugit, ilisainiattulugit aliasutitsilunillu Canadamiungujunnik, sukkutauniattinagu aliagijaujutsauluni sivunittini kinguvâtsatuinnut;
- (b) piusitivalligasuallugit piulimajaujutsanga pigugunnatuit SilakKijâpvimi paigijauninginnut taimanganit pivianatuit amma taimangasuani piusiuKattasimajut ikajutsiniattut Kanuittailinitsangit omajut ununningit sakKijâtsiniattut Inunnik pigumausimmitut pisongugiamut pigumajamminik; ammalu

Sivullipâmik aulatsigiamut pannaigutik Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani âkKisijuk piusiugunnatunik sakKititsigiamik niuggujunik ilisaigiamut, nunalinnut nakutsautitsanik tukisiuminitsanginillu, paitsigutua-gunnatunik ikajotiusonik silakKijâpvimi jârini Kaijuni. Piusiugunnagajattut tâtsumani pannaigutimmik pigiasittitaumajut CMB-kunut amma uKâlaKataullutik Inunnut ikajuttiminut, tungaviKaluallunillu ilisimausinnik ikajuttiginisannik tallimani jârini. Ilumiutangit tâtsuma pannaigutiup Kaujimattitaujut TungaviKallutik AngiKatigegutinni, piluattumillu, taikkua PIBAs, ukuninga pingutitsigumajut:

- (a) Paitsilutik akunimut nunatuKaujummik taimanganit Canadami pimmagittoninganik Tungait KakKasuanginni Labradorimi ikajutsiniattilugit, ilisainiattilugit aliasutitsilunillu Canadamiungujunnik, sukcutauniattinagu aliagijajutsauluni sivunittini kinguvâtsatuinnut;
- (b) piusitivalligasuallugit piulimajaunitsanga pigugunnatuit SilakKijâpvimi paigijauninginnut taimanganit pivianatuit amma taimangasuani piusiuKattasimajut ikajutsiniattut Kanuittailinitsangit omajuit ununningit sakKijâtsiniattut Inunnik pigumausimmitut pisongugiamut pigumajamminik; ammalu
- (c) Iitagitsialugit sulijugitsialugillu Inuit Kaujimausingit amma pimmagittuit piusituKatigullu katingaKatigeningit akungani Inuit amma nunait inggainaniattilugu SilakKijâpvijuk.

Tamakkua pingutitsiutiugumajut iluanetsijut tâtsuminga aulatsigiamut pannaigutiujunik. Ilangat sivulliutitaugumajuk sakKititsigiamik tâkkuninga pigiasittitaugumajunik tainna silakKijâpvijuk ikajutsiniattilugu kenaujaliugutaugunnatunik Kanuittailinitsanganillu nunaujuk. Parks Canada pimmagigasuaattuk, ikajutigennikut amma uKâlaKataunnikut, killigiudjigiamik kenaujaliugutaugunnatunik pivitsaKannikut (iluingangikkaluappat) silakKijâpvimut, amma Kinijallutik Kanuk ikajotiugunnatunik Inunnut amma Inuit kenaujaliugutilinginnik tamâginni Nunatsiavummi Nunavimmilu.

TakunnâgusiKalikKâgani sivunitsamut, taimaigaluattilugu, ikKanallagikKuk

tukisimagiamik mânnaujuk silakKijâpvijuk âkKisimausinganik Kanuilingausinganillu silakKijâpvik, sollu taijaummat atâni.

3.1 TAIMANGASUANIT NUNAUP ILUSIGIJANGA

Kinnivet Sagle kangidluani, J. Curtis

Tungait KakKasuangit anggagijauKattasimalituk Inunnut kinguvânginullu tausindivatsuanijârini. Hontavatsuangujut itsasuanitalet iluani silakKijâpvijuk, ilangit utittut 7000-nik jârini. Malunnatut ingijauKattasimajut Maritime Archaic Allait, Pre-Dorset amamlu Dorset Paleo-Inuit, ammalu Tunnet piusigiKattasimajangit ilingajut ullumiulittuk Inunnut. Tamakkua nunauKattasimajut, ilautillugit tupipvinet, ujjagait tutunuk katitsuivivinet, niKiKuativinet, ammalu iluvipviuKattasimajut, unikkausiKavut inunnik piusigiKattasimajanginillu pimmagittotitsilutik ilangani Canadami anggaKallutik unuttuvatsuanijâriusimajunni. Ramah-mi Kidjigait, tausindivatsuanijârini, pinasuagutitsanut sanapviuluni atuttauKattasimajunnet nunalituKannut ammalu tautsigutauKattasimallutik adjigengituni nunani, allât siKinganut Kaningituvatsaumut taijamut Maine.

TakulautsimakKâgatik Europpimiunik, Inuit tamakkunani nunani uppiniKalauttut namminigijamminik. Tamanna uppigusunnik ilingalualauttut Torngasoamut, pitsatunilippâk Inuit uppigusuninginni. Angakkuut uKâlaKatauKattasimajut Torngarsoamut kiggatullutik Inunnik silatsiaKatitsigiamut ammalu pingasuagatsaKatsigiamut. Ullumi Inuit tamâni sâgiasimalikKut uppinnimmut ammalu mânnaujuk angakkuKalugunnai-kuk pitsatunigilauttangatut Torngarsoap;

taimaigaluattillugu Inuit ilinganitKatsiavut sulli Tungait – Tungait KakKasuanginnut – angakkuut ininginnut nunatuKanganginullu.

Malunnatut mânnaunitsak iniuKattasimajut ilautitsijut Morâviاميut Misiuningita inigiKattsimajangit, Hudson Bay Companikkut niuvipvigiKattasimajangit Sallimi amma Nachvâk kangidlunginni, Unatannisuami II aulatsiviusimajuk Jâmaninut taikani tajjami Hutton Peninsula (ilijausimajuk Jâmanet akKjongnaut Oktober 1943-mi), amma maggok uivittuKalimmangât Kiniutek UnatatsuajuKatillugu.

Tikisimalittilugit apviniatet, aulaititsijet, Morâviاميut misiuningit ammalu, siagi-giangulimmat, federalliup prâvinsiullu kavamangit, Inuit siKinimmotauKattasimavut Tungait KakKasuanginnit. Inuit sulli piusituKatigut ilinganiKajut Tungait KakKasuanginnut, takunnâgusiKallutik silakKijâpvimik ikKananninKanninganik paitsigiamut, tunisigiamut ammalu aviukKailutik piusituKamminik. InutuKait sulli piulimatsijut ilinganniminut silakKijâpvimut sogusiullutik nunagiKattasimajamminik, ammalu taimangasuanitait, unikkauset uppinimullu ilingajuit silakKijâpvimut ingainaKullugit. Knaingitugaluattilgu Tungait KakKasuangit Inuit nunagijanginnut, uKumaigijait silak ammalu ingiulet ammalu akitujonningit atugatsait inggagiamut, Inuit ullumi aiKattajut Tungait KakKasuanginnut pinasuagiattulutik, iKalunniagiattulutik, ammalu aulavigillugu jârik nâllugu.

Tamaita Nunavik ammalu Labradorimi nunamik satusinikkut angikategutingit nalunaitisijut Inuit pivitsaKallaginninginik atugimaik iniKagamik taimangasuanit nunauKattasimajunik silakKijâpvilup iluani, ilautitsimillutik sakKititsigiamik Aullâsimavinnik. Tâkkua nunauKattasimajut, aullâviullutik upvalu iniullutik Labrador Inuit Satusasimajangata iluani – inigijauKattalutik Inunnut ilagennut upvalu unuttunut Inunnut Kangauligaimmat, inigennatlugit upvalu najunginnalugit pinasuapvet, iKalunniavet, mikigianniavet upvalu katitsuivet amma atuttaulutik aliagijaulutillu nunait, imait amma imappet (Takujaugunnatuk chapter 1 iluani Labrador Inuit Nunamik Satusinikkut Angikategutingani pillagittumik amma ulinnaisiattumik tukittamik). Taimangasuanit

Aullâsimavet killigudjauasimajut silakKijâpvimi, tâvatuak mânnaujuk inigijaungit. SakKititsigasuannik Aullâsimavinnik son-gutitsigasuannik Inuit ilinganninginnik nunamut. IniKagjallanik Aullâsimavinnik, Inuit kamaniattilugit piusituKatigut ammalu nunamennimik niuggujuit silakKijâpvimut, sakKititsigunnamijuk kenaujaliugutaugunnatuniik inogusinnillu ikajotiugajattunik nunami. Parks Canada kamaniattuk pivitsaugunnagajattunik Inunnut sakKititsigiamik Aullâsimavinnik silakKijâpvimi. Tainna silakKijâpvijuk ikajutsigiaKajuk Inuit inogusinginnik, piusituKanginnik, amma uppigusunninginnik taikkua Inuit aigumaniattilugit silakKijâpvimut iminik piusigigumajammitut.

Parks Canada pigiasisimajuk kamagiamik itsasuanitaliginnimut Kaujisannimik silakKijâpvimi uKâlaKataluttik Torngâsok PiusituKaligijjinnut amma Avataq PiusituKaligijjinnut. Ullumimut tamanna Kaujisannijuk tungaviKaluat-tuk Sallikulunnik amma Ramah nunagijanganik. Avataq-kut kenaujaliugutiKagatik katutjiKatigennijut paitsiniKagasuallutik piusitivalligasuallugillu uKausituKait amma piusituKangit Inuit Nunavimmi (Northern Quebec). Avataq pitâKattajuk tugâgutitsaminik Nunaniup Inunginnit maggok jârek nâgaimmânik Nunavik Inuit InutuKait katimatsuanigiKattajangani. Torngâsok PiusituKaligijjigit, Nunatsiavut kavamangata piusituKaligillugu timiuKutinga, suliaKausiKajuk piulimatsigiamut, paitsigiamut, piusititsigiamut amma sivupiatitsigiamut Labrador Inuit uKausinginnik piusituKanginillu.

3.2 PAPVISÂTTAULAUTSIMAGANI NUNAU ILUSINGA

Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga paitsisijuk, aliagijauniattillugu mânna-mit sivunitsamut kinguvâttinut, nunaujuk adjiKagani upattaulatsimsiangittuk – kigatuttojâlluni nunait ilusinginnik, pigugunnatunik, omajunik ammalu pigusongujunik Taggâni Labradorip KakKasuangita nunanginni.

Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga ilangaujuk takumanannipauKatalluni nunak

kitâni North America. Tungait KakKasuangit, puttunipauKataujut kitâni nunatsuap Canadami, takutitsisiagunnatuk ilingajumik George Plateau nunait, ujalatâtalik sollu kipiullutaumajunik itijukkut kongujuk- kut uvingajânni. Ungatânettut 86 mikijuit ausuittut takujaugunnatut akungnai Tungait KakKasuangita nuvunginni. Tâkkua amiak- kutolittut kingullipâmi simmiKatsualaujum- manit ilonnâni kitâni North America.

Unuttuvatsuat itillet kangidluilu silatânet- tut sadjugiap Kaningitumullu ilingallutik iluani KakKasuat itillet kangidluillu silatânut sadjugimaut Kaningitumullu iluani KakKasuat nâninganut – ilangaulluni angijummagik sadjugiangujuk takiniKlaluni untânut 1500 kilometres. Tamakkua kangidluit sakKi- jâtitsijut takunannipânik Kimmigutausonik iluani silakKijâpviup, puttujummaget KakKait Kummuangajut 900 metres imânit. Kinugaini kangidluit, angijummagialuit imaânisimaKattajut amma ujalângajuit Kaningitumut ilingajut nunamut unikkaus- iuttaKallutik imak puttujomesimanninganik tâkkunani uvingajângajunni. Ujagangit silak- Kijâpviup – ilangit jârikKutunippât nuna- tsualimâmi – piulimatsisimajut, ilumiutamigut ammalu ujalatsajakkut, allataumajutigut sollu Kanuilingasimmangât KakKasuat piguvallianinginni.

Ilonnakasânga silakKijâpviup killiliut- taumanninga malingajuk imait ulittaninginnik akungani Quebec amma Labrador, unun- ningillu imatsuit iluanettut silakKijâpviup. SilakKijâpviup kongit tasingillu nillatât- tumagijut ammalu piguviutsiagunnagatik. Unuttongittut imamiutait ogagalait, piluat- tumik iKaluit, songiusimajut tâkkuninga imannik. Imaup ikKanga, isumagillugu ajutsanalungituk. Imaup ingganingit adja- siKattajut nigijausongujunnik iluingalugu sadjugiangujuk. Imamiutait omajuit ammalu timmiat takutsausainnatut sadjugiami, piluat- tumik aujautillugu.

SilakKijâpviup silanga taijauugusiKajuk ‘alianattoningannik ukiuttatumi’. Taggâni puttujunillu pigupviusot Ukiuttatumi nuna- tsuami pigusonut. SiKingani silakKijâpviup, pukkinitsait ammalu paigijaujuit uvingajât pitaKaluummijut, takinitsanik ammalu ailattunik uppiganik, ammalu avâlaKianik.

H. Wittenborn

NapâttuKatsiangilak silakKijâpvimi, tavâtuak piguttuit takuminattumaget.

SilakKijâpvik unuttumaginnik adjigen- gitunik omajuKajuk. Adjiungittut omajuit iniKaKattajut silakKijâpvimi siKingani ammalu nunatsuamiut omajuit iniKaluat- tilugit taggâni puttunitsanillu silakKijâpvimi. Adjigelungitut nunatsuamiut ammalu ukiutta- tumiut omajuit. Adlait amma Nanuit silak- Kijâpviup sadjugianganeKattamijut. kajuit tigiganniat KaKuttâsuillu pinasuKattajut avin- ganik, ikimmiakuluit, amma nunivakkannik.

Silak asiangumat, nunatsuamiut- ait ammalu ukiuttatumiut omajuit Kanugalatuinnak aulaKattajut nalunaitsi- lilluni asianguvallianingit omajuit Tungait KakKasuanginni. Inuit akunimit tukismajut tamakkuninga nottaKattajunik omajuit silak asinguvallianingani inoggutigillug- illu. Upingasâmi pigugunnatuit omajuillu unutsiKattajut. Tungait KakKasuanginni tuttuit utiKattajut ukiutsivimminit Ungava nunaKutinganit piakKiugiattulutik nuna- tsuamut. Kangiqlualujjuaq tuttungit ilangai utiKattajut silakKijâpvimut piakKiugegamik siKingani. Amaguit maliKattajut tuttunik.

H. Wittenborn

Unuttuit timmiat tikiKattajut manniliugiat-tulutik. Itillini kangidlunillu , puijet apvillu taggamuaKattajut sadjugiami, malillutik niginasuKattajamminik auajmi. Aujak nâjisa-gaiKattajuk, ammalu nottanet pigiasiniat-tilugit. Ukiunguvallianingani, sikusimallimat nutânik omajuttâKattajuk. Nanuit pinasu-Kattajut natsinik sikuit killingani, Tigiganniat Kaningitumiulungituk maliKattatillugit.

Parks Canada nalunaitsisiamjut sitamanik piugunnatunik Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga, pigiasiuuliâtuk atuttau-songugiamik pigugunnatuniasongugiamut silakKijâpvimi. Ukuangutillugit: nunatsua-miutait, tagiungungitimi imanik, sadju-giamiuunik, ammalu simminik/ausuittunik. Inunnut, imamiutait pigusot immigolungituk nunamiutanit. Inuit takunnâgusingit ammalu Kaujmanningit Kanuilingalimmangât silak-Kijâpvik iluingatillugu aviukKatuinnalunnagu. Inuit atuKattajut uKausittanik sullo Alianattuk nalunaitsijumik ilingannimik nunamut. SilakKijâpvimi, tâkkua uKausittait nalunaitsi-gunnaKuk Kanuilungininganik piusituKatigut ammalu uppigusikkut nunaup ilusinganik Inunnut Kaujimajaujumik unuttavatsuani jârini.

Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga iangijummagiujuk amma Kaningitolluni unuttungittunik uKumailutaKagani avatimmi. MânaKammik Kaujisautiusimajut silak-Kijâpviup pigusongunnik unuttungikkaluat, Inuit ammalu Kaujisattet isumangit adjigega-lakKut. SilakKijâpvimi pigusot ilingan-niKatsiajut, pigugunnatut Kanuigatik piguKattajut, ammalu ilonnagalatik pigusot iluingagalatsiatut. AsianguKattajuit kamagi-jautsiajut, taimaigaluatillugu. Inuit InutuKait killigiudjisimajut asiangujunik piusitivallitau-gunnalutik pigugunnatut silakKijâpvimi amma ilangit sujuigunnatillugit attuiniKagajattut Inuit inogusinginnik. Silak asianguvallianinga nalunalungituk avatik asianguvallianianning-anik, attuiniKalluni silakKijâpvimik ammalu Inuit inogusinginnik.

kANGIDLUASUK – AullâviuKattajuk. Parks Canada

3.3 KANINGITUMIK NUNAMIK ATUTTAUTITSIGUNNANIK - KANGIDLUASUK

UKumaittut atuttaugialet ammalu akitujonninga aisongugiamut Tungait KakKasuangit Silakkijâpvinganut sakKititsijuk uKumaittunik, kisianiungituk Parks Canada suliaKattinginut nunametsigiamut ammalu Kaujisagiamut ikajutsigunnatunik silakKijâpviu aulataun-ninganik, ilingamminjuk Inunnut nunami iniKagumajunnut ammalu kinakkunut niuggugumajunut silakKijâpvimut. Nain, Kaninginilik 200 km-kasânik siKingani titusimajop silakKijâpviu, Kaninnipaujuk nunaulluni Labradorimi silakKijâpvimut amma Kangiqsualujuaq Kaninginilik 100 km taggâni silakKijâpviu Nunavimmi, Quebec.

Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinga sivullipâmi pigiasilauttuk aujautillugu 2006, pigiasititsiluni aullâviuKattajumik ottugautsiutillugu Kinijagamik nutânik piunitsanillu Inunnik tamânetitsigiamik silakKijâpvimi, ikajutsilunillu aujami aulatsigiamut ikajotiugunnatunik. Jâriup kingulliani, Parks Canada ottugausiKalaum-mijuk aullâviuKattajunik niuggujunik ilisaigiamut. AullâviuKattajuk sakKititaumajuk uKâlaKatautillugu Nunatsiavut kavamanga aulataullunillu Inunnut. Taimanganit 2007, aullâviuKattajuk iniKaKattajuk Inuit nunagijagani taijaujummi kANGIDLUASUK Sallimi. AullâviuKattajuk inigijauKattajuk 5-6 wogeni aujautillugu, nâninganit Juli nâninganut

Auggos. kANGIDLUASUK atuttaulagiKattalit-tuk aulataun-ningani silakKijâpvik ammalu iniKatitsiKattaluni, nigiviuKattaluni, Inunnik sivukkatattiKalluni ammalu nanuKalimmangât kamajiKalluni, amma pisupviusongulluni ullukut upvalu sinittagiapvuluni ilonngâ silakKijâpvik.

KANGIDLUASUK pivitsaKatitsijuk Parks Canada-mik aullasimaKataugiamut ammalu ilagelititsiKattaluni Inunnik. Ullukut Inuit InutuKangit unikkausiKasot ilisimausim-minik nunamik Kaujisatillaginnut, silakKijâpviligijinnut ammalu Inunnut inosuttunut; niuggujet takugiattuKattatillugit itsasu-anitaKautinnik ilaKallutik Inunnik sivulit-tinik amma ilauKataullutik taimangasuanit pinasuannimut piusiujuunik; Parks Canada aulatsijingit tetuKatauKattatillugit inosuttunut Inunnut ilinniajunut; amma Inuit ilingaKatautsiajut ilauKataullutik KaujisaKataugiamut kamaKataugiamullu. Aulatsigutauattuk aullâviuKattajumik ilingatitsiluattuk ilingallaginningit Inuit ilatsajangillu Tungait KakKasuangita nunatuKanganut.

Angiutaumajuk Parks Canada, CMB ammalu Inunnut ikajuKataujunnut tainna aullâsimaviuKattajuk inggainatigasuallugu, Inunnut kenaujaliugutilinnut/ikajuttinginnut, ilautitsisiagasuannillu Inuit nunagijangin-nik amma pivitsaKatitsiluni suliatsaugun-natunik kenaujaliugutaugunnatunillu Inunnut Nunatsiavummi amma Nunavimmi.

T. Knight

Mânnautillugu KANGIDLUASUK itiviugunnagaluattiluguniuggutinnut Kaujisattinullu atugumajunik silakKijâpvimik, Parks Canada, ilautillugit Inuit ikajuttingit, KinijautiKajut nutânik nunamik – upvalu imammi kenaujaliugutaugunnagajattunik angilititsiniattunik piusitivallititsiniatunillu niuggujunik, angilititsiluni Inuit tamânennin-ginni nunamik ammalu kenaujaliugutiKatsia-tillugit nunaKajuit tâtsumani nunami.

3.4 SONGIUSANNIK SILAKKIJÂPVIMIK

Piluattuk TAMÂNETUINNAMIK. Tâkkua KakKasuat imalingasimavut #1 inigijagani takugiamik nunatsualimâmi jârini ikittuni Kângisimalittuni, ammalu inggainaKattasimallunga. NunamegumalauKunga Inuit uKausigiKattajangani sulli uppiguset nuna-gijangani. Uppigijakka- Niuggutik – 2009 Niuggutet Umiatsuangani Kaujisattik

Pimaggittuk ilisautigigajattangit Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga nâjilautsi-maniangilat – ilangillu niuggusimajuit uKausiKaKattasimalikKut ilisautigisima-jamminik silakKijâpvimi “inosimmik asiangutitsijuk”. Parks Canada mân-naujuk piusiKagasujuk sakKititsigiamik

niuggujuit ilinniagusigigajattanginnik Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani. Ullumimut, silakKijâpvijuk ikajutsisimajuk songiusisattisigiamik aulatsijinnik, unik-kausiliuttinik amma prâvinsimi, federallimi amma Inuit kavamangita kiggatuttinginnik takusititsigiamut Tungait KakKasuanginnik, Inuit piusituKanginnik ammalu kenaujatigut pivitsautitaugajattunik.

Parks Canada uttogasimalittuk unuttunik ilinniagutaugajattunik kamagigasuallugit niuggujuit ilisautitsangit Tungait KakKasuangita SilakKijapvinganik Inuit takunnâgusingatut. Tâkkua ikajotiugunnatut ilautitsijut takunna-viugunnatunik nunaup ilusinganik Sallikuluit (Rose Island) ilaKallutik Inunnik sivulittinik; inggaKataullutik Inunnut umiatigut takumin-attumut nunamut Silluani Salliup kangidluani, niuggusimajuit nigimmâtitaugunnatillugit iKalujannik ikualakkut sidjami ujalâlîmimi, itsivaKatigellutik ammalu ippiniagutiKallutik taimanganit nunausimajumik; inggaKataullu-tik Inunnut pinasuagiattujunut tutunuk amma puijinnik, ilauKataullutik atuinnagutjigiamik niKijannik nigigatsanik aullâviusimajummi, itsivaKatigellutillu ikualaup saniani tusâllutik Inuit unikkâtillugit omajuit inggausinginnik, ilinnialutillu Kanuk Inuit pigumaluammangâta tâkkuninga omajunik. Tâkkua niuggusimajuit iliniattut âkKigiattaullâninginnik jârini

H. Wittenborn

Kajjuni uKâlanninginnut niuggutet sivul-
iKattajuillu. SakKititaunninga nutâk niug-
gjunut ilinniagutaugajattut Kaujitaualtut
Kaujisannikut ammalu niuggutitsijet ilisiman-
ninginnut, ilagiallugu Parks Canada ino-
gusiujuunik Kaujisanninga, atusongugiamik
NunalituKait niuggutitsijinginnik amma
Ukiuttatumi inggatitsijinginnik.

Nunaujuk silakKijâpviumKâtinagu,
ikittoKattalauttut niuggujuit Tungait
KakKasuanginni. SilakKijâpvik pinguti-
taulaummanit 2005-imi, ununningit
angilisimalittut 272-mit 2006-imi, amma
629-namut 2009-imi. SilakKijânnikutuinnak
tikiKattamijut siaggijausijattut, kajattujut,
Kajagiakkojut, pisugalattut, tinggautalikkojut
ammalu takusagiattusimajut. kenaujaliu-
gutaullutik niuggujuit ilautistijut pisugiat-
tujunik ammalu umiatsuakujut. Parks Canada
suliaKattangit uKautijauKattasimalittut
Kaujisattauninginni niuggusimajut aullâ-
viuKattajummut jâriningni 2006 amma 2007.
Unuttunut niuggusimajunut, asimanningit
Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinganut
ikKaumajaunnipaujuk inosigijammini.
Unuttuit siKinganit tikisimajut Kaujisimajut
tamâneKatausimanningit pivitsaKallagisimajut
nunaKatiKagamut, ilnniaviKagamut, Inunnit
Kanuigitumit silakKijannatumillu avtimmit
aullâsimaviuKattajumi. Parks Canada sakKi-
titsisimajuk inogusiujuut Kaujisattauninginnik

2008 amma 2009-imi. Niuggujuit
Kaujisattausimanninginnit niuggusimanni-
mut, 98% aliasotiKasimalauttut niuggusiman-
niminik (anginiKatillugu 4 upvalu 5 anginillimi
5) ammalu 97% niuggusimajut ippiniagu-
tiKalauttut ilingannimik silakKijâpvimut.
2009-imi, ununningit niuggujut Kallunâtut
uKâlalauttut (82%), Canadamiut (81%) amma
angutet (56%), ammalu jârikKutinitsaulutik,
ilisimatsialutik ammalu nalunautiKagatik.

Ununningit niuggujuit silakKijâpvimut
umiakkoKattasimajut unutsivallialutillu.
Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinga
“tinggautakkulituinnaugunnaituk” sadjugiami.
47% niuggusimajunit silakKijâpvimut 2009-
imi tikisimalauttut umiatsuatigut, ammalu
ilonnatik Kaujisattaumajut 100% -imik nâm-
masisimalauttut silakKijâpviliasimannimik.
Parks Canada sakKititsigasaujuk ikajutti-
genitsanginnik niuggutitsijet umiatsuangit
ikKaumajautsiagunnatillugu niuggunet silak-
Kijâpvimut, ilautillugu taikkua umiatsuat niug-
gutitsijet pivitsaKatillugit ilinniagutiKagiamik
ammalu nakutsautiKallutik iikKananninganik
tâna Inuit anggagijanganik. Innganik umi-
atsuatigut aitiyisigunnatuk silakKijâpvimut,
niuggusimajuit atusonguKattamata nunamik
ikajuttaulutik Inunnit sivulittinut ammalu
nanuKalimmangât kamajinnik.

Niuggujuit Kanuittailinitsangit
Kaningutumut silakKijâpvimut

Ilinniatusut ikajotiugunnatut Parks Canada.

isumâlutaummagittuk Parks Canadakkunut. Kanuittilititsinimmut piluattuk sakKijânnin- git ununingillu Nanuit, uKausiusimammata kamausiusimajunni 2006-imi kappianan- nipauluni niuggujuit Kanuittailinitsanginnut. Parks Canada suliaKaKataujuk Inunnut asinginullu taggamiut silakKijâpviligiingin- nut ikajutiginnulu killigiudjigasuallutik Kanuk piunippaugajammangât Kanuittailitsigiamik niuggujunik tâsumani avatiujumi. Mânnaluatsiak, niuggujuit silakKijâpvimut pitâKattajut niuggujuit Kaujittitsiutinginnik sivungani niuggulikKâgatik ilautillugu tag- gajâk ingganimmunt Nanuit nunagijanginni, ammalu uKautijautsiaKattalutik itilikKâgatik silakKijâpvimut. Niuggujuit ilauKataukKujau- Kattamijut Inummik nanuKalimmamangât kamajimmik. Parks Canada âkKisuigasujuk malittaugialinnik taggami silakKijâpvijunni ikajugunnaniattunîi paitsigiamut kamag- iamullu nanunnik niuggusimajunillu.

Parks Canada suliaKaKatautsiatuk Kativik Regional kavamanganut(KRG), Makivik ammalu nunalinnut Kangiqsualujjuaq killigiudjigasuallutik pivitsaugunnatunik kamagiamut ilinniagutaugajattunik ilin- gatitsigajattunik nutâmik Quebec Parc national Nunavummi ukuningalu Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga. Tamanna ika- juttigennik pitsatunitâginiattuk pivitsaujunnik

sakKititsigiamut ilinniagutaugajattunik ilon- nainik silakKijâpvini. Amma pivitsaKatitsinial- luni Parks Canada tusutitsigiamik unualuanik niuggumagajattunik aisongugiamut adji- gengitunut nunanutmaggolingajunnt paigijaujunnut nunanut. Kativik Regional kavamanga amma Parks Canada uKâlaKa- tauKattasimaligettok atautsimik ingga- niugajattumik akungani Quebec parc national Kuururjuaq silakKijâpvigani ammalu Tungait KakKasuangita SilakKijapvinganut, amma 2010-imi pannaigutiKallutik kingul- liani ikajuttigegiamut Nachvâgâtjunit/ Sallik kangidluanut Tungait KakKasuangita SilakKijapvinganit Koroc konganut/Haywood mâni Quebec Parc national Kuururjuaq.

3.5 SÂGIAGASUANNIK CANADAMIUNUT

Ilangautillugu tugâgutingata piusitsigiamut tukisimannimik ammalu nakutasanimmik ilitagijautsiatumik, Parks Canada pigiasik- Kamiujuk Kinijagamik pivitsagigajattanginnik Canadamiut napvâgiamut ammalu ilinni- agusiKagiamut pillugu Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga. Parks Canada isâgiagasujuk Canadamiunut pivitsaKatualigutik unik- kausiKagiamut pidjutiKajummik Tungait KakKasuangita SilakKijapvinganik.

Parks Canada

Aujautillugu 2009, Parks Canada suliaKatingit ikajulauttut maggonik adjigengitonnik takugatsaliuttinik – sivullia ikajuttautillugu kavamanganut Newfoundland amma Labrador takugatsaliugiamut pivalliagutaugajattumik Labradorimi sakKijâtitsiluni silakKijâpvimik, amma kingullia ikajutsitautillugu kavamanganut Canada (Parks Canada) takugatsaliugiamut senanik 10 sitontiup agvangani takugatsanik tajjaullutik “A Park for all Seasons”, atautsik sakKititsitillugu Tungait KakKasuangita SilakKijapvinganik. Parks Canada suliaKatingit aullâviuKattajumi tigusalauttut pivitsaKanimini aviuKataugiamut takugatsaliuttinut nunaujummik. piusituKaujunnik ammalu naluliumautiujunnik tâsuminga nunamik ammalu ikajugasuallugit ‘takugatsaliuttet’ tukisinitaugiamik ilinganninginik Inuit tâsumunga nunamut. Tamammik takugatsâk Kaujittisniattok pimmagittoniganik tâna nunajuk ammalu ikKanattumagiuni alluni ikajugiamik Parks Canada Kaujimatitsigiamik tamatsuminga ilusinganik silakKijâpviup Canadamiungujunnut.

Parks Canada ilauKatauKattajuk piluattunik pivalliagutaugunnatunik ammalu piusituKannik takunnâtitsigiamik siKingani Canada takugatsautitsilutillu taggami, ilautillugu “Northern Lights 2010” Montreal, Quebec-imi. Piusiujut sollu Northern Lights pititsigunnaKuk Parks Canada suliaKatinginik Kaujimatitsigiamut asinginnik nunaKajunik, takugatsait, nipangit ammalu tipanganik Tungait KakKasuangita SilakKijapvinganik Kallunât nunaginnut.

Parks Canada uKâlaKatauKattamijuk ukununga Banff Field Unit ikajujutsautillugit

ullusiunnisak 125th ullusiunnisanga Parks Canada paigijaujunnut nunanut iluagut tajjaujop “Banff to Base Camp and Back” suliagijausimajummi aititsilutik 32-nik ilinniatiunik aullaviuKattajumut atautsimi wogemi Auggos 2010-imi Kinijagiamut, ullusiugutiKagiamut amma takusititsigiamik piunippâmik Canadaup nutângunippânganik silakKijâpvinga sunamik sakKititsigunnamangât.

Parks Canada suliaKaKataummijuk Cruise North, Inuit namminigijanga niuggutitsijet umiatsuangit sakKititsigiamik Ukiatsâmi 2010 avatilginnimut Kaujisannimik umiatsuatigut Tungait KakKasuanginni pititsigunna alluni Kaujisattilaginnik ammalu Inuit InutuKanik uKâlattiulutik Kaujisapviugunna lutillu inuit, pivitsaKatitsilutik Canadamiunik ilauKataugiamik Parks Canada pijaigiamik taimangasanit Kimakunnik Tungait KakKasuanginni pingutitaukKâtinnagu silakKijâpviugiamut.

Ilinniatiunut ikajotiugunnatut, sakKititaumallutik ikajuttigennikut Nunatsiavut kavamangalu. Pigiasijausimalittuk pingasuni jâriulauttuni aullâviuKattajumi. Tamanna ikajotiugunnatuk uttoganniujuuk ilinniagutiKagiamut ilingalluni inosuttunut ammalu ikajutsijutsauluni ilijaunitsanginnut Inuit Kaujimausingit ammalu Ukiuttatumi Kaujisannet. Ilinniatiunut ilingajuk pigiasititsimijuk kinguvâtsatinik Inunnik sivunitsami pivitsaugunnatunik ikajutsitaujunik silakKajijâpvimut, imailingagaluappat Inulluni sivullitiugiamut kamagiamik ilinniagutaugunnatunik silakKijâpvimi, upvalu Kaujisattiugiamut, upvalu silakKijâpvimi kamajillagugiamut. 2009-imi inosuttuk sikinganit Canada ilauKataulauttutuk

T. Knight

ilinnianiujummi inosiKatigengituit tautsi-Katigegunnamangâta ammalu uttogagiamut piunippaugajattumik siKinimmiunut ilinniatiunut. kANGIDLUSUK ilinniatiunut ikajotiusok piusigunnatuk Kaujisannimik taggami pigugunnatunik, killiliuttaumajuni, nalunginimmik amamlu piusituKatigut uKumailutauKattajunik, ammalu aviutiKatigennimik piusiusimajunik nunatsualimâmi. Pigutsaniusongummijuk, nalugunnainimik ilinnianiujumillu akungani inosutunut Inunnut sivulittiuvalianinginni ammalu kamajillagiunnimi Nunavummi, Nunatsiavut ammalu Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani. Parks Canada suliaKaKataunginnaniattuk Nunatsiavut kavamanganut ammalu Makivikkunut Kinijagamik ikajuttisannik tamatsuminga ilinniagusiujuummik ataustiulingatillugu nunatsuami, tugâgutiKainaniialluni ilisannimut amma inogusiujuunnik ilisagiamut ikajuttigennikut, Kaujimausikkut ammalu iniKannikut.

Tamanna ilinniagusiujuk ikajotiugunatullu ammalu silatâni KaujimaKatigennetrulli sakKititaugasuattilugit, Parks Canada sâgasuajuk Canadamiunut katimatitsiKattalutik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnik Inuit Nunagijanginni, katimaKatiKallutik nunalinni AngajukKânik asinginnik kamajiuttitaujunik

KanuttogutiKajunullu katutjiKatigenninut nunalinni, sakKititsilutik ilinniagutaugajattunik ilinniaviujunni ammalu sunagalaninik pititsiKattalutik nunagijaujunni unusaullimmat.

SilakKijâpviup nutângulluni kuapaup katutjiKatigenninga – Torgat Arts and Crafts Inc – ikajuniattuk Parks Canadamik paitsigunnagamik taimanganit piusituKatillugu piviannatunginnik Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani; tigusillutik nunalet nakutsuatitsanginnik ammalu tukisijaunitsanganut silakKijâpviujuk: Kaujimatitsilutik niuggujunik ilinniagutiKagamik tâna silakKijâpvik Inuit anggagijanganik; amma suliaKaKataullutik Inunnut ikajuttinut sakKititsigiamik kenaujaliugutaugunnatunik pivitsaujunik ilingajunik sakKititausimanninganut Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga.

3.6 KAUISANNIK ILUANI SILAKKIJÂPVIUP

Kaujisanik pimmagittojuk aulatsigiamut paigijaujunnik taimangasuanit nuna-ujunik sollu Canadami SilakKijâpvingit. Kaujisannet suliaKijauKattajut piusititsigiamik tukisimajaunitsanginnut piusituKait amma pigugunnatuit piviannatut amma ikajugiamik silakKijâpvimi suliaKatinginnik

H. Wittenborn

ikKaumajaunippânik ilinniagutiKagiamut. Tamanna Kaujitsiutet pimmagittojuk Kaujisanimi ammalu kamanniujuunik ikajotiugunnatunuk pitsianinganut aulatsigiamut piusugumajunnik piusitigasullugillu sivunitsami piusitsaugunnatut.

Kaujisananimut Kaujitsiutet tungavingit Tungait KakKasuanginni angijutsangittuk tugâgutiujunni ammalu mânnamut ilingausiujunni. Asiagulli, Inuit Kaujimausingit tamatsuminga nunamik pititsisiammijuk takunnâgusiujunnik ammalu ilinnianiugajatunuk sakKititaumajunik hontavatsauni jârini pillagittumik ikajutsisiagunatunuk tukisimausinittinik avatiujummik ammalu Kanuk sunait asianguvalliamaingâta. Parks Canada suliaKattangit unuttuni wogeni inggaKatauKattasimavut nunaKaKataullutilli Inunnut tukisitsaugiamut Kanuk takunnâgiamik silakKijâpvimik ammalu ilinnialutik Kanuk tukiKammangât silakKijâpvik tâkkununga. Kaujimalagittut InutuKait, inojut ikKaumalutik nunamik anggagijamminik, avitsiKattasimavut Kaujitsiutinnik nunamik ammalu takuKattasimajamminik asiangujunik inosigijammini. Parks Canada pigiasik-Kâmiujuk allagiamik Inuit Kaujimausinginnik piulimajaugunnatillugit ammalu aviutiKataullutik nutânut kinguvâtsatinnut

sivulligiamillu aulatsigiamik silakKijâpvimik sivunitsaginiattatinni.

Parks Canada piusitsaliujuk sakKitsigiamik Kaujisanimut kamannimullu piusitsaugunnatunuk. Tamanna sivulittauniatuk Kaujisannimi piusugialinnik sakKititaunialluni Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnut uKâlaKatautillugit namminiliuKataujut amma tusugijaKajuit. Kaujisanimut piusugialet sivuliniattut sivunitsami Kaujisannisammik kamagiamillu silakKijâpvimi, isumagillugu avittusimajunik Kaujisanimut sivulligialet Nunatsiavummi ammalu Nunavimmi ammalu sivulinialluni kingullimik Kanuilingausingata SilakKijâpviup Kaujitsiutinganik ammalu aulatsigiamut pannaigutimmik.

Tallimani jârini Kângisimajuni unutsiumisimajut Kaujisannet Tungait KakKasuanginni. Kaujisannet nailititauKattajut Jâritigut Kaujitsiutinni Kaujisagiamut amma kamagiamut Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani (2007, 2008 ammalu 2009) atuinnaguttitaumallutik Parks Canada. International Polar Year amma ArcticNet ikKanattumagiusimavok kenaujaKattisillutik ikajutsilutillu kANGIDLUASUK aullâviuKattajumi mikilittitaumammagik-Kuk akitsangit ammalu uKumaigiKattajangit

Kaujisattet suliaKajut taggâni Labradorip. Tâna isumâlutaumagittuk Inunnut ammalu Kaujimagiamik akunimut kamanniugajattumik (takusiuk allasimajuk 9). Adjiulitillugu, piguppalianningit ammalu ilinnianet silakKijâpvimut niuggunimmik ammalu nunalinni ilinniagusiugajattut ikajuniattut Kaujitsiutitsanik niuggujuit ilisimagialinginnik amma nunalet nakutsautitsanginnik tukisimajauunitsanginillu kamagiamut piusitsaugunnatut.

2008-imi, Parks Canada pigiasititsilauttut inogusiujunnik Kaujisatitsigiamik tugâjumik katitsuigiamut Kaujitsiutinik niugguKattajunik silakKijâpvimut – kinakkut aimmangâta silakKijâpvimut, sumat, Kanuk aisimamangâta silakKijâpvimut, Kanuk atunniKatsiasimammangât aulallikKâgatik pannaigutet, Kanuk pisimammangâta silakKijâpvimi, sunanik piutsasimammangâta ammalu sunamik piutsasimangimangâta niuggunimmini silakKijâpvimut, amma sunamim tautsigunnamngâta silakKijâpvimi (tautsijuKagiaKappat) Kaijuni senani jârini. Parks Canada mânnaujuk Kaujisattut pingasunik niugguniuKattajunik, silakKijâllutik niugguninnik, umiatsuanik niugguninnik ammalu Kaujisattinik. Parks Canada atulâttut Kaujitsiutinnik tamakkunangat Kaujijausimajunnit ikajullutik aulatsinimmik ammalu kajusiutaujunik tusugijaujunik mânnaujuk ammalu sivunitsami silakKijâpvimut niuggujunut.

Nunatsiavut kavamanga mânaKamamik pitâlauttut Ukiuttatumi Kaujisagiamut kenaujatsaKutinnik atutaulâttunik sanagiamut illuKutitsaujummik KAN-GIDLUASUMMI. Tâna illusak ikajutuinnanangituk Kaujisannimik, angilititsiniammijuk ikajutsinimmik Inuit atugiamik taimanganit nunatuKamminik ammalu angilitigiallugit pivitsaujuuit ukiumi/upingasâmi ilisautiugajattunik amma Kaujisannimik silakKijâpvimi. Ullumimut, silakKijâpvimut niuggunet ammalu Kaujisannet atutauluaKattajut aujami, akungani KikKangani Juli nâninganut Auggos.

3.7 PIDJUTAULUASIMAJUT KANULINGALIMMANGÂT SILAKKIJÂPVIK KAUIJITITSIUTINGANI

Kanuilingalimmangât SilakKijâpvik Kaujitsiutinga (2008) Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani sakKititsijuk Kanuk Parks Canada kamautiKammangât sivulliutigialimminik, ilautillugu: pivitsagigialingit Inuit nunamigiamik, paitsigiamik silakKijâpvuiup pigugunnatunginnik ammalu taimanganit piviannatunginnik, kamagiamik ikKaumanattunik niuggujuit Kaujisimajanginnik, ammalu nunalinni ilinnaigutaugunnatunik. Kanulingalimmangât SilakKijâpvuiup Kaujitsiutinga sivulipaulauttik allataumalluni aualstigiamut pannaigutimmi Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani. Tâna allataumajuk sakKititaumajuk uKâlaKatautillugit Nunatsiavut kavamanga, Makivik, amamlu kavamanga Newfoundland Labradoriullu.

Kaujitsiutet iluanettut Kanuilingalimmangât SilakKijâpvik Kaujitsiutingani tungaviKaluakKuk Inuit Kaujimausinginnik pitâgiajumajunik InutuKannit Nunatsiavummit amma Nunavimmit. Malillugu atuinaujut Kaujitsiutet ammalu uKausigiKattasimajangit Inuit, ikajuttiget ammalu namminilet, Kanuilingalimmangât SilakKijâpvik Kaujitsiutinga nalunaitsijuk Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga Kanuinginginangik, ammalu pitsatunitsait niuggujuit ilisimanningit ammalu nunalet ilinniatauningit sakKivalliajut. Piluattumik:

- Inuit atuKattaningit amma iniKaKattaningit nunamik ilitagijaujuk pimmagiunnnangik silakKijâpvimi – tamanna tunganatsiatuk Kanuigani. NottisiKattasimanningit Inunnik siKinimmut nunaujunnut notitsisimajut Inunnik atusongugiamut nunatuKaujummik. Avittusimajuni avatet asiangivallianingit, piluattuk silak asianguvallianinga, attuiniKammagittuk Inuit piusituKanginnik. Parks Canada sakKititsijuk nutânik pivitsanik Inunnut atugiamik nunammik.

- Nunatsami ammalu tagiungungitimi pigugunnatuit Kanuittojângitit sujusimagatillugu. Ilangit nunait Nunatsuami salummasattaugiaKajut. Asiaguvalliajut pigusongujunni ammalu omajunni ilingatojâttut silak asianguvallianinganut.
- Sadjugiami avatet isumagijaujut Kanuingininginnik, tâvatuak unuttuit ilingajut tamatsumunga Kaujisannimut iniKajut silatâni silakKijâpviup tititusimajungani, ilautillugu sukuisot ammalu kenaujaliugutaullutik katitsuinet, amma ilingajuit silak tautsivalianinganut sikuillu asianguvallianingit. Aulatsiutaugumajuit tugâgutiKalâttut salummasattaunitsanginnut Kimakuit ammalu sukkuigunnagajattut.
- Angijolungitit Kaujisattet upvalu Inuit Kaujimausingit mânnaujuk Kanuilingalimmangâta ausuittut/simmet silakKijâpvimi. Pivitsaujukkut takunnâguste nalunaisijt ilangit ausuittut asiulinninginnik.
- Taimangasuanit nunaup ilusinga silakKijâpvimi puttujummagimmik piviannatuKajut. Ionnâgut, itsasuanitattalet sujusimangitit, tâvatuak 30% sujuttaumajut aulâjânnimut, omajunut upvalu inunnt. katitsutaumajut itsasuanitait piulimajautsiajut.
- Unuttolungitit Kagitaujatigut atuttausot Kaujisagamik Kanuilingalimmangâta piviannatuKait aulataunitsanginnut piusiu-gialet. Nunamik kamannik , piusituKatigut aulatsigiamik ammalu kamagamik sulli sakKititaugialet.
- Niuggujunnt ilisautet piujumagiujut. Parks Canada ikajutsiKattajuk angijummagimmik ilisautimmik takuminatsiatumi avatiujummi ammalu Kanuingitumi nunaujummi. Unuttolungitit niuggu-Kattajut ullumimut, tâvatuak unnuningit unutsivalliasimajut jâri tamât silakKijâpvik pingutitaulaummanit. Niuggujuit Kanuittailinitsangit sivulliutitaunginnatuk.
- Nunalinnik ilinniatitsigasuumut piujogaluak sulli pigiasitainnaKammijuk. Ullumimut, Parks Canada pitsianiKasimajuk ikajuttigenllu ilinniatitsigiamik pivitsaujunnik amma Kaujimatitsisiallutik pillugu silakKijâpvijuk.

4.0 Takunnâguset Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinga

Ikajutsijut: Newfoundland amma Labradorimi Niuggutitsinet

Tâna takunnâgusijuk pimmagittojuk aulatsigiamut pannaigutimmi, pitaKatitsiluni tugâgutiugajattumik sivunitsami aulatsigiamut silakKijâpvimik. Tâna takunnâgusijuk sakKititsijuk pimmagittumik ilusinganik Tungait KakKasuangita SilakKijapvingata ammalu minguagilluni adjinguamik silakKijâpvimik 15-nani jârini mânnamit, ammalu pigiasititsiluni inigijausomik Canadamiunut niuggulautsimagajangitunut nunaujummot. Malittut takunnâguset sakKittitaumajut ukualu Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit ammalu sakKeluni tusugijaujunnik Kanuttogutigijaujunnillu CMB-kunut, Inuit Ikajuttigennut amma ParKs Canadakkunut.

Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga nunajuk ujugattaKalluni sadjugiak, kangidluKutujut, puttujut KakKasuat – nunajuk omajuit amigaluttinagit – takuminattuk nunat ikKanammagittuk Inunnut. Inggausinga nunakkut Inuit, naigatsaujuk tipanga mamaluKutet Labradorimi atâni, tauttuKatigengitut nunait, najuttiKatigengitut itsasuanitaKapavet tusagatsaugatik

unikkausittalet siagunitannik ammalu malugusinnik KakKasuat omanninginnik. Atsanet Kaumajut unnukuat. Tamanna Inuit anggagijanga taijauulluni “Alianattuk” – nunatsiak aivigianga.

Inuit atugiallaKattalittut ammalu iniKallutik taimanganit nunatuKamminik Tungait KakKasuanginni, songulititsilutik ilinganniminik piguviusomut ammalu uppinikkut piusijunnik Inuit nunatuKangani. Inuit InutuKait katiKatauKattajut nutaungitunut ilannâminut ammalu ikKaumannet utigamik nunatuKamminut sogusiullutik. Tâkkua ikKaumaset ammalu ilingannet Inuit nunamut sakKititsijut unikkausinnik tunijaumajunik inosuttunut nunalinni ammalu aviutiKataullutik Canadamiunut. Tamanna sulijuk ilingallagigami avatiujummot.

Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga aulataujuk ikajuttigennikut ammalu ikajutsiningnmut Inuit. Pingutitsivijuk ikajuttigennikut aulatsinimmot taikkua uppiguset sakKijâtsiatillugit amamlu nunatuKait pigugunnasiattuilu silakKijâpvimi paigijautsianinganik. Canadamiut aliasotiKajut,

nâpvagamik ammalu tukisigiamik pim-
magittoningani ilageningit Inuit ang-
gagijamminut. Tungait KakKasuangita
SilakKijâpvinga sulijugijautsiatuk ammalu
ullusiugutaulluni.

Ippiniatsianet namminiKannimik ammalu
nunaKannimik tataijut niuggugami silak-
Kijâpvimik nigiKatigellutik nutâjammik iKal-
lummik kangidlumi aputittalimmi KakKangit
jârivatsuani biliunnini pigiasilaujummanit
silatsuak, tusâlluni Inuktitut uKausim-
mik Inuit InutuKait unikkausiKatillugit
inogasuannimiik nunami. NunalituKannut
niuggunimmut ilisuatiulluni Canadaup tag-
gagijangani, inuit adjigengitunik piusitu-
Kalet aiKattajut Tungait KakKasuanginnut
ilisagiattulutik silakKijâpvimik Inuit
takunnausingatut.

Pitsatujuit suliaKaKatigennet ikajutti-
gennut ammalu namminilet ikajuKattajut
silakKijâpvimi suliaKattinik pivit-
sakatitsigiamik adjiungittumik niuggujut
ilisautitsanginnik ammalu Canadamiut ilin-
gagianninginnik silakKijâpvimut. Tamauna
ikajuttigennikut tâna silakKijâpvijuk
ikajutsijuk kenaujliugutaugunnatunik
ammalu Kanuittailinitsanganut nunaujuk.
Canadamiunjut, pisimajut Kaningitumit
Montreal amma Vancouver, takuKattajut
ammalu nakutsautiKallutik iniKunattumik
ammalu pitaKanninganik Inuit nunagijanga
pisimallutik anggagijamminit, suliaKa-
pviminit, linniavimminit.

Inuit ammaiKattajut anggaminik
Canadamiunut, ammalu katingaKatigellutik
Parks Canada amma Inuit ikajuttingit utit-
tisiKattajut inunnik silakKijâpvimut ammalu
silakKijâpvimik Canadamiunut.

5.0 Aulatsigiamut Tugâgutet

Inuit Nunavik-mit amma Labradorimit ullusiuKatigejut katigiiallagiamik Tongait KakKasuanginni. Parks Canada

Parks Canada, ikajuttauluni Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnut asinginullu ikajuttinut, suliaKaKatigeni-attut âkKisigiamik takunnâgusiujuunik KakKasuangita SilakKijapviup tugâgutiKallutik pingasunik Kinugautuajunik aulatsigiamut. Tâkkua tugâgutet, ammalu ikajuttingit sakKititaugumajuit, kamattisniattut pivitsaujunik amma uKumaigijaugajattunik killigiudjaujunik aulatsigiamut Canadaup nutângunippân-ganik silakKijâpvimik, ilaummitillugu Kanuk sakKegiamik pingasunik tugâgutaujunik paitsigiamut, niuggujunnik ilinniatitsigiamut pitsianikkut, malinagtsailugt tugâgutijut ilauni Tungavigigumallugu AngiKatigegutimmi ulinaitaujumi allasimajumi 3 tâtsumani pannaigutimmi.

Tâkkua pingasuit Aulatsiutaugumajut ukuangujut:

Tugâgutuijuk 1 – Nutât kativiugunnatut

Taimanganit Nunaujummit

Tugâgutuijuk 2 – PidjutiKaluattuk Ilonnâgut Ilagennimik

Tugâgutuijuk 3 – AviutiKatigennik Inuit

Unikkausinginnik

Ilonnatik aulatsigutaugumajut ikajutsi-taujut sakKititaugumajunnut sakKegiamut tamakkuninga tugâgutuijunnik. Ilangit sakKiti-taugumajut pingutitaugajattogaluat sivullipâmi pannaigutuijummi, unuttuit akuneniattut amamlu sakKititaugunnalutik 15-nani jârini ingganingani pannaigutik. Tugâgutitsait pigiasittaumajut kamagijaujutsaulutik ammalu Kaujitsiutitsait piusiujuunik, amma atunnigigialingit sakKititsigumannet kam-agijaugiaKajut iluagut Kanulingausingata SilakKijâpviup Kaujitsiutingata nâningani sivullimi tallimait – jâret pannaigutingani (takullugu Allasimajuk 9.0). Mânnaujuk, sakKititaugumajut, piusiuugasajut

Niginasunnik sidjangani Silluak, Sallup kangidluani. T. Knight

amma tugâgutet âkKigiattaugunnatut pijuKagiaKappat.

Aulatsigiamut tugâgutet tungaviKajut attuniKagajattunik silakKijâpvimik iluingalugu. Ilagiallugu, pingasuit nunait Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani kamagijauullagiale aulataugiamik tugâgutinni – Sallikuluk, Ramah amma Upingivik. Taikkua tugâgutuijut tâkkunani nunani Kaujigatsaumijut silakKijâpviup pingasunik aulatsigiamut tugâninginni.

5.1 AULATSIGIAMUT TUGÂGUTIK 1: NUTÂT KATIVIUGUNNATUT TAIMANGANIT NUNAUJUMMIT

Tâkkua sakKititaugumajut aulatsigumannimi angilitisigiamik Tungait KakKasuanginnik taimanagsuanit kativiuKattaniganik Inunnut kamagillugit ilangani kativiuKattajut ullusiugutaulunillu silakKijâpvik Inunnut anggagijauulluni, ikajutsiluni silakKijâpvimi ikajotiusonik amamlu ilingatsiluni inunnik Tungait KakKasuangita SilakKijapvinganut iluagut Inuit piusituKagitut takunnâgusingagut.

Ilisimausingatut Parks Canada suliaKatingita ikajuttigitalu ullumimut, kANGIDLUASUk, tâna Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga aullâviuKattajuk, uttogausiugunnaKuk Kanuk pikKujigiamik Inunnik, niuggujunik amma Kaujisattinik KinijausiKagiamut Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani, aviutiKatigellutik nunatsuami isumagijaujunnik amma ilisimausiujunnik silakKijâpvimik Inuit taimanganit takunnâgusingatut. Pidjutigijanga kANGIDLUASUk tungaviKajuk ikKananninganik ilinganningit Inuit ammalu ilatsajaviningit Tungait KakKasuanginnut, ammalu tusugijaujut ilingainnanimmik omatitsigiamut ammalu aviutiKagiamik Inuit unikkausinginnik nunatsuamiunut. AullâviuKattajuk kANGIDLUASUk, uttogausiusimajuk pingasuni jârini, pigiasittitaumajuk ikajutsigiamut Parks Canada ikajotigijanginnik, mikilitigasuallugit uKumailutait ammalu akitsait, pivitsaKatitsiluni Inunnik amma niuggujunik atugiamut ilisautiKagiamullu silakKijâpvimik, Kinijagiamik kenaujaliugutaugunnatunik Inuit namminilinginnut ammalu kamallutik utititsigiamik Inunnik Tungait KakKasuanginnut. Taimanganit angiligiasimammagittuk tamatumangat.

AullâviuKattajuk iniKaKattajuk kANGIDLUASUMMI, pânganettuk Salliup kangidluata Inuit nunagijangani ilingajumi siKinganut titittusimajop Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani. Tâna aullâviuKattajuk silatânegaluattillugu silakKijâpviup, inigijauKattajuk katititsimat taimanganit ilanganillu Inuit inggavigiKattajangani. kANGIDLUASUK upattauKattaligetttuk niuggutitsijinnut umiatsuanut, tinggautalinnut, niuggutitsinimmut aulatsijinnut ammalu Kaujisattinut atugumajunut aullâviuKattajumik itigiamut silakKijâpvimut ammalu pivitsautillugu ilisagiamik ilusigijanganik Tungait KakKasuangita SilakKijapvingata.

Sivunitsamut, Parks Canada Kinianiattuk piusigunnatunik ikajutsigiamut sivunitsami Kanuittailinitsanganit tâna aullâviuKattajuk atunniKatsiatillugu Inuit kenaujaliugutilinginnut/ikajuttigennut, sakKititsinialluni pivitsaujunik Inunnut ammalu Inuit kenaujaliugutilinginnut.

Pitsianiugutamajuk ullumimut tâtsumani suliaKanniujummi sivuliniattuk sivunitsami uKâlaKatigennisanginnut Parks Canada amma ikajuttingit KinijautiKagiamut asinginnik nunanik ammalu/upvalu imamiutaliginimik silakKijâpvimi ikajutsigunnatumik tigusigiamut adjiutjunik kativigigunnatangi Inuit, Kaujisattet, niuggutet ammalu ilinniatiut katimgalutik ammalu aliagijaKallutik tâtsuminga silakKijâpvimik.

5.1.1 SakKititaugumajuk 1

Inuit ilagillu utisimajut Tungait KakKasuanginnut, ilaliutinnimut taimanganit nunatuKannut inigiKattalautsimajamminut ammalu ilaliutitsilutik nutâninik ilagijammini siagunitagilauttanganut.

Tugâgutiujuj:

- *Unutsitillugit ununningit Inuit aliasotiKagiamut nunanik ammalu imanginnik silakKijâpviup tallimani jârini Kaijuni tugâpviujuk pingutitautillugu.*

Piusiugasujut:

- Pikkujitsialutik ammalu kamallutik pivitsaujunnik Inunnut atugiamik, iniKalaullagiamik ammalu pingutitsigiamik Aullâsimavinnik.

- IlaKallutik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnik (CMB), sakKelutik malittaugialinnik pingutitaunitsanginnut inigijaunitsanginullu Aullâsimavet.
- SuliaKaKataullutik Inunnut Nunatsiavummit amma Nunavik katitsuigiamut amma ilisillagigiamut Inuktitut tajaugusinginnik nunait silakKijâpvimi.

5.1.2 SakKititaugumajuk 2

Angilitillugit piusijut amma piusitivalligiasualugit atugunnat silakKijâpvimik pivitsaKatitsialugit Inuit, niuggujut amma Kaujisattet ilisagiamut ilinniaKatigegiamillu.

Tugâgutiujuj:

- *Unutsitigasualugit ununningit niuggujut silakKijâpvimut 6%-imik tikillugu 2015.*

Piusiugasujut:

- Nalunaitsilutik, uKâlaKataunnikut CMBkunut, ikajuttigennut ammalu namminilinnut, atuttaugunnatunik tingijonnut, niuggutitsijet umianginnut, niuggutet umiatsuanginnut ammalu sikidoonut amma Kimutsikut.
- kenaujatsasiullutik ammalu piusititsigasualutik silakKijâpvik uKâlaKataunnikut kavamanganut Newfoundland amma Labrador, Nunatsiavut amma Makivik.
- UKâlaKataullutik ikajuttigennut amma nammilinnut pigiasittitaunitsanginnut kenaujaliugutautillutik-atuinnautillu niuggunimmi atugatsanut ammalu piusitivalligutitsanut.
- SuliaKaKataullutik niuggutitsijet umiatsuanginnut pigiasititsigiamik maligialinginnik niuggutitsijet umiatsuanginnut iluani silakKijâpviup.

5.1.3 SakKititaugumajuk 3

kANGIDLUASUK atugunnataujuk atunniKatsiatumut aullaviugunnatumut aulataugianga silakKijâpvik, pigiasittitaumajuk uKâlaKatautillugit Inuit Ikajuttiget, ikajutsilutik silakKijâpvimik atuKattajuit ammalu niuggujut.

Tugâgutik:

- *kANGIDLUASUK aullâviuKattajuk iminik atunniKaliaKitillugu.*

Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengita katimanningit. T. Knight

- *kANGIDLUASUK aulataujuk ammalu kamagijaulluni Inuit namminilet kenaujaliugutlilinginnut.*

Piusiugasuajut:

- SuliaKaKataullutik ikajuttigennut pigiasititsigiamik pannaigutiugajattumik aullâviuKattajumi atuttaugunnatillugu Inunnut kenaujaluutilinnut.
- Piulimallugit ammalu aulallugit Parks Canada niuggutuit songuitisapvinga aullâviuKattajumi ikajuniattillugu ilonnâgut atunitsanganut aullâviuKattajuk.
- Sangilitigasuallugit pitsianiKasimajut uttogausiujunni ilinniatusut, uKâlaKataullutik Inunnut ikajuttigennut, sakKijânginnaniattumik ikajotiKal-lutik nunatsualimâmi ilitagijaugunatumik Kaujisannikut ammalu Inuit Kaujimausingatut amamlu aulataulluni aullâviuKattajumi.

5.2 AULATSIGIAMUT TUGÂGUTIK 2: PIDJUTIKALUATTUK ILONNÂGUT ILAGENNIMIK

Tâna sakKititaugumajuk aulatsigiamut inggainakKulugu Parks Canada ikajuKataun-ninga Inunnik, pikKusiallugit aviutiKagiamik Kaujimausinginnik, ilisimanninginnik amalu KanuttogutiKanninginnik aulatsiKataugiamut silakKijâpvimik. Parks Canada

pitsatunittâginiammijuk ikajuttigennimik nammilinnut, Kaujisattinut amamlu avit-usimajuni katutjiKatigenninut tigusigiamut ilingannimik tâtsumunga pimmagittumut nunamut ammalu kamallagigiamut târ-suminga silakKijâpvimik. Parks Canada ilauKataunna pimmagiutitsiKatauniattuk tâtsumunga silakKijâpvimik.

Parks Canada ikajuttigennikut ilaKatigen-ninga Inunnik KikKasippauvuk pitsianinga-nut Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinga. Tâna silakKijâpvik ikajuttigennikut aulataujuk Inunginnut Nunavik, Inunginnut Nunatsiavut amma Parks Canadakunut. Pigiasititsigasuanik ammalu piulimatsiga-suannik piujumik suliaKaKatigennimik akungani pingasuit katimajiuKatiget uKumait-tosongujunni killiliuttaumajuni pimmagittojuk aulatsigiamut silakKijâpvimik malingat-sialugit TungaviKannikut AngiKatigegutet. SuliaKaKatigennik ammalu sulijutsaKati-gennik ikajuniattuk Parks Canadakkunik ammalu ikajuttigennik suliaKaKatigegiamut uKumaittukut.

Parks Canada nutângujuk tag-gâni Labradorip ammalu Nunavik. Pigiasititsigasuanik suliaKaKatigennimik Kaujisattinut, niuggutinnut, kenaujaliugutilin-nut, ammalu prâvinsimi katutjiKatigenninut uvattinik ikajuniattuk tukisinitaugiamik silak-Kijâpvimik ammalu sivulliluni aulatsinittinik

T. Knight

paitsigiamik taimangasuanit piviannatugijattunik, tikikKulugit niuggutet nunamut kamagillugit ikKaumajauluattut ilinniagutaumajut, ammalu pigiasititsigasuannik nunalinnik ilisaigiamut tukisititsinikkut ammalu nakutsanikkut silakKijâpvimik. Sangititsigasuannik suliaKaKatigenninik akunimut inggagajattuk pitsiagumannikullu. Ilautitsimijuk ilauKataunnimik inogusiujujuni kenaujaliugutaugunnatunillu nunagijaujujuni, ilautillugit ikajuttigennet suliaKausiujujuni ikajuniattunik malingatsigiamut angiKatigegutittinik Inuillu. Ilautitsimijuk iniKagiamik silakKijâpvimi Inuillu ilaget. Sitamani jâriulittuni, Parks Canada suliaKattingit ammalu Inuit katinga-KatigeKattasimajut nunami, aviutiKatigellutik isumagijanginnik ammalu takugumajanginnik sivunitsami tâsumani pimmagittumik Inuit nunagijangani.

SuliaKaKataullutik Inunnut, ikajuttinginnut amma namminilinnut pigunautitojuk Parks Canada sakKititsiniappat aviutinnikut takunnâgusimmik iluani Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani. Pitsatujut suliaKaKatigennet tikititsiniattuk silakKijâpvimik Kaningiumut aulatsinimmut, tainna silakKijâpviumut “piujoniattillugu” Inunnut, ammalu Inuit takunnâgusingit atuttaulaginatillugu Canadamiut ilingaKataugianginnut ammalu ilinnaigutiKagiamut tâsuminga silakKijâpvimik.

5.2.1 SakKititaugumajuk 1

Inuit ilauKataummagittut silakKijâpvik aulataunniingani kajusiutjaujukkut.

Tugâgutet:

- *Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit ippiniagutiKatsainattut ilauKatautsianimmik aulatsinimmut kajusiutjaujunik.*
- *Ilonnatik suliaKattingit Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani Inuinnaulâttut nâningani 2015.*

Piusugasuajut:

- NunameKatigellutik ukualu Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengita katimajinginnut, Inunnut ilagejanginullu.
- Kiutsialutik Inuit sivullititaukKujanginnut killigiudjaujaujut silakKijâpvimi.
- Kaujimatitsialugit CMB-kut tukisimagiamik aulatsinimik kamannimillu piusiujujunnik silakKijâpvimi, pivitsaKatillugit Kaujimannikut sivuligiamik silakKijâpvik aulataunniinganut.
- UKâlaKataullutik Inuit ikajuttigenginnut pigiasititsigiamik Kaujisautiugajattunik naluttinagu tamanna Kaujisannik kamagijausiatillugu Inuit piusitukakKut piusiujujunnut, malingatsiatillugit Inuit sivullititaukKujanginnik, ilijautillugu Inuit Kaujmausingit ilautitaulutillu Inuit. Piusiugumajut, pigiasittitaugumajullu uKâlaKataunnikut Kaujisattet, killigiudjijutsauvuk Kaujisattet tusugijanginnik sivullitigumajanginillu inogusiujujunnut, piusituKannut amamlu pigugunatunik KaujittisiutiKatillugu pillugu silakKijâpviumut.

5.2.2 SakKititaugumajuk 2

kenaujaliugutaugunnatut ikajutsigunnaulutillu ilingajunik silakKijâpviumut nalunalungitun nunaujummi.

Tugâgutet:

- *Unutsilugit ununningit Inuit kenaujaliugutilet Nunavimmi ammalu Nunatsiavummi ilinagujit silakKijâpviumut.*
- *Tugâgutiujuit kamagiamik tamakuninga sakKititaugumajunnik pigiasittitaulâttut Parks Canadakkunut ammalu ikajuttigennut.*

Piusiugasuajut:

- Kaujisallutik nunamik ammalu imamiut-annik kenaujaliugutaullutik pivitsaugajat-tunik Inuillu ikajuttiget.
- SuliaKaKataullutik Inuit ikajuttigengin-nut kamagiamik sangelititsigiamik Inuit kenaujaliuttinginnik, tugâgutiKallutik kamagiamut kavamait ikajotigesonginnik ammalu kenaujaKutinginnik kamalutillugu pitsianiujuunik tâtsumani nunaujummi.
- kamallutik ilinniagusigajattunik ammalu suliasaugajattunik sangilitigasullugit Inuit, pivitsaKagasuamut suliasatâgiamut ammalu kenaujaliugutiKagiamut ilin-gajunik pigiasittitaumanninganut silakKijâpvik.
- Aulatsilutik Kaujitsiutinnik sanagatsanut ujaganut iluani silakKijâpviup ammalu tâkkua Kaujitsiutet atuinnautillugit Inunnut amma Inuit ikajuttinginnut.
- Piusitivalligasullugit taimangasuani sananguatauKattajut ammalu sanangua-tet nunajaujummi iluagut silakKijâpviup nutâgulluni katutjiKatigeninganut tai-jaujunnut – Torngat Arts and Crafts Inc.

5.2.3 SakKititaugumajuk 3

Alianattut Kanuingitullu pivitsaujuut ilisau-tiKagiamik silakKijâpvimik uKâlaKataullutik ikajuttigennut.

Tugâgutet:

- *95% niuggujuit aliasotiKajut niuggusimannimik.*
- *100% niuggujuit ippiniagutiKajut Kanuinginimminik silakKijâpvimi.*

Piusiugasuajut:

- Pigiasitsilutik niuggujuit ilinniaguti-gisonginnik silakKijâpvimi, atullutik Kaujisannimik ammalu niuggujuit ilisimanninginnik avittusimajuni niug-gutet katutjiKatigeninginni, ilagiagu-tiutillugu Parks Canada inogusiujuunik Kaujisagiamut, atugiamullu NunalituKait niuggutitsinimmut ammalu Ukiuttatumi ingganimmik.

- UKâlaKataullutik ikajuttigennut kamagia-mik adjungittunik Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani amma ilingajuk Quebec Parc national Kuururjuaq, angilititsiluni niuggujuit pivitsanginnik ikajotiugun-natunillu Kaningitumi nunatuKaujummi.
- kamallutik, Inuillu ikajuttiget, nanun-nik kamajik/ sivilittiugiamut ilinn-ianimmik Inunnut kamautiugajattumut Kanuittailinimmik niuggujuitatugiamik silakKijâpvimik pivitsaKatilugillu ilin-niagutiKagiamut silakKijâpvimik Inuit takunnâgusingatut. Piusitivalligasullugit atuttauningit Inuit nanuKalimmangât kamajet iluani silakKijâpviup.
- Pigiasitsilutik nunalet Kanuittailinitsanginnut pannaigutimmik pilukattailinitsamut, ammalu tuavittukut pannigutiKagiamut ilijautillugit Inuktitut nunait taijaugusingit. Pannaigutet pigias-i-jaulâtut ikajuttiKallutik Kativik Regional kavamanga (Nunavik Parks) ammalu nunalinni asiumajuKalimmat Kinijattet.

5.2.4 SakKititaugumajuk 4

Pigugunnatuttalet silakKijâpvimi piulimajaujuk ikajuttigennikut.

Tugâgutet:

- *Pigugunnatuit kamannikut SuliaKauset atunniKagialet atulippat 2014.*
- *Illokatik killigiudjajumajut nunait tai-manganit Kimakkutalet sallumatsattaum-agialet sivungani 2015.*

Piusiugasuajut:

- Pijagellugit pigiasijauningit Kaujisannet ammalu pigugunnatunik kamannet taggami silakKijâpvimi ikajuttaulutik ika-juttigennut. Piluattumik:
 - katitsuinginnalutik Inuit Kaujimausinginnik atuttau-gunnatunik killigiudjigiamut KanuilingausiKalimmangât silakKijâp-vik ammalu killigiudjiluni sivullipauti-taugialinnik Kaujisannimi.
 - Pigiasitsilutik akunimut angjumillu kamanniugajattumik ikajuttiKallutik Canadian Centre Kaningitumi kamag-iamut, iluagut taijaujop ParkSPACE.

H. Wittenborn

- Ikajutsinginnalutik suliaKausinginnik ikajuttigijatta kamagiamut pigugun-natulittânimmik isumâlutauuattunik Inunnut.
- SuliaKaKataullutik ikajuttigennut salummasaigiamik taimanganit Kimakunnik iluani silakKijâpviup. Ottugallugit Kimakuit avatimmit suk-kutausimammangâta, ammalu pigia-sititsilutik avatinik utsualuKautet kamagijaugutigigajattanginnik.
- Piusitigasuallugit ilinniatuit ilinniagusingit ilauKatautsiatillugit ilinniatut paigijauni-tsangani ammalu piulimajaunitsanginni piviannatuKutet.
- KinijaKataullutik Inuit ikajuttigennut ilauKataugajattillugit atautsik ununnisail-lonet kangidluit silakKijâpvimi tilijau-gusikkut SilakKijâpvimi Sukkutaugajappat Ikajotiugunnatuillu AngiKatigegutikkut ammalu Nunait Tunijaunningita AngiKatigegutinganut akungani kava-mangata Canada amamlu kavamangat Newfoundland amma Labrador.

5.3 AULATSIGIAMUT TUGÂGUTET 3: AVIUTIKATIGENNIK INUIT UNIKKAUSINGINNIK

SakKitigumajanga tâtsuma aulatsigiamut tungaviup aviutiKagiamik Inuit unikkaus-inginnik, angilitigasuallugit Canadamiut tukisinisangnit pimmagittjumik ilingan-ninginnik Inuit takuminattumut nunaup ilutsinganut Tungait KakKasuanginnut. AviutiKatigennik Inuit unikkausinginnik sakKititsituinnaniagituk tunisinnimik Inuit Kaujimausinginnik InutuKannit Inunnut inosuttunut, siasuniammijuk tikititsigiamut Canadamiunik pitsatunimmut, nalunattu-mut ammalu apvitautiKagiamut Tungait KakKasuanginni.

Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga Inuit nunagijanga ammalu inogusinga piusitu-Katigut nunaup ilutsinga tausindivatsuani jârini inuit inigisimajanga amamlu uppiguset ilinganiKatsiamijut. Tâna silakKijâpvik paitsisiajuk Inuit inogusinginnik, ilautillugu taimangasuanit iniuKattasimajut, inggavi-uKattasimajut, piviannatuit, ikKaumajât, unikkauset ammalu uppiguset ilingaKatigejut. Tâna taimangasuanit nunaujuk songulititsi-juk Inuit unikkausinginnik – unikkausik aviutiKatauniattuk Canadamiungujunnut ammalu sakKititsiniattuk tungavitsaujunik Kanuk silak-Kijâpvik kiggatuttaugunnamangât.

Nachvâk kangidlunga nunaujuk piusitu-Katigut amma taimangasuannimit ilitagi-jaulluni taitsumanitsuak inggaviuKattasimajut akKutet katitsiluni Inunnik Ungava Bay amma Labradorimit. Unikkauset amma inogusiuKattasimajut Nachvâmi pimmagittioniat-tuk niuggujunut amma Canadamiunut.

AviutiKatigennik Inuit Kaujimausinginnik amma piusiusimajunnik itsasuanitaligin-nimut ammalu Kaujisattauningit niug-guKattajuit amma Canadamiut pitsiatuni piusigunnatunillu pimmagittioniat-tuk sak-Kititsigiamut silakKijâpvik takunnâgusiut-illugu. Paitsigasuannik taimanganit Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinganik ammalu piviannatunginnik pivitsaKatitsiniattuk SilakKijâpviup suliaKattiginnik amma Inuit Kaujimausinginnik aviutiKatigegiamik Inuit unikkausinginnik jârivatsuari Kaijuni, tai-maimmat sulijutsanik Inuit Kaujimausinginnik ammalu ilinganninginnik Inuit nuna-mut ilangaulluni sakKijânninganut tâna silakKijâpviujuk.

T. Knight

5.3.1 SakKititaugumajuk 1

Niuggujuit ilinniagusilet Inuit unikkausingin-nik ilisimannikut silakKijâpviup iluani ammalu ippiniagutiKallutik ilingannimik tâtsumunga Inuit anggagijanganut.

Tugâgutet:

- 65% niuggusimajuit ilinniagutiKasimajut pillugu silakKijâpvik amma Inuit piusitu-Kangit tamatsumunga ilingajuk.
- 90% niuggusimajuit ippiniaguti-Kajut tâna silakKijâpvik Kanuk tukiKammangât tâkkununga.

Piusiugasuajut:

- SuliaKaKataullutik Nunatsiavut kavaman-ganut ilisigiamik Parks Canada niuggujun-nik songiutivitsanganut iniKatsianiattilugu Nain-imi.
- Pigiasitsilutik niuggujuit takuja-vitsanganik songiutisapvisanganillu Kangiqsualujuami Inuillu ikajuttiget amma Quebec Parc national Kuururjuaq.

- Atullutik niuggusimajuit uKausigisimajan-ginnik kenaujatigillugu Kaujisannimik, âkKigi allugit sakKijânginnatut uttogannet ammalu tukittaliunnet pigiasitsilutillu nutânik tungavitsanik napvâgiamut silak-Kijâpvimik iluagut Inuit takunnâusin-gatut, amma pingutitaullutik Inuit uKattigijanginnut.
- SuliaKaKataullutik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnut amma Inuit ikajuttigenginnut killigiud-jigiamik Inuit unikkausinginnik unikkaus-iugunnatunik pillugit inuit piusituKakkulu ilusinga silakKijâpviup.
- Pigiasitsiluni uKausitigut taimangasu-animiutanik Kaujisautiujunnik uKâlaKa-taullutik Torngâsok PiusituKaligijinginnik amma Avataq PiusituKaligijingita SuliaKapvinganik.

5.3.2 SakKititaugumajuk 2

Canadamiut nakutsuatiKajut amma tukisiutiKallutik Tungait KakKasuangita SilakKijapvinganik, ilautillugu ilinganningit Inuit nunamut

Tugâgutet:

- *Pigiasittaugialik*

Piusiugasuajut:

- Pigiasititsilutik piusiugunnatumik piusitigasuangianga silakKijapvik, ilautillugit piunippauKataujut takugatsaliangujut.
- Ikajutsilutik songiutisattisinnimik niugunimmik silakKijapvimut ingganikkut allatiujunnik ammalu tusagatsaligijinnik.
- SuliaKaKataullutik Makivikkunut ammalu Western Quebec Aulatsijinginnik tikisititsigiamut Montreal-imi tusugijalinginnut.
- IlauKataullutik pimmagittuni pivalliagutaugunnatunut ammalu piusituKannik takunnâtitsinimmut siKingani Canada takutitsijunik taggamiunik. Tusatsautillugit takugatsait, nipet ammalu tipangit silakKijapviup tugâgutaujunnut illulitsuanut ikajugajattunik Parks Canada tikigiamut Kaningitumiunut.
- Ikajuttigellutik ukualu Cruise North, uttogausiKallutik amma pigiasititsigasuallutik ukiatsâmi ilinnianiKallutik niuggugiamut silakKijapvimut pivitsaKatitsigunnatumik Canadamiunik apvitagamut silakKijapvimi ilaKallutik Inunnik amma ilauKataullutik Cruise North jâritigut salummasainninginnut.
- Angilitigasualugu unikkauset ilinganillu Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga St. John's-imi ilangautillugu anginitsamik piusiKattitsigiamik.
- Pigiasititsilutik atuinnaunumik Kagitaujattigut atuttaugunnatunumik takunnâtitsigiamut silakKijapvimik ammalu pivitsaKatillugit Canadamiut ilinniagutiKagiamik Inuit unikkausinginnik.
- PikKujitsialutik ilauKataunitsanginnik siKinnimiut Canadami ilinniatuit ikajotiugunnatunut sakKititsigiamik piusituKattigut tautsiKatigenningit ilinniatuit.

5.3.3 SakKititaugumajuk 3

Taimanganit piviannatuit tusugijaujuut silakKijapvik paigijaunitsanganut ilinganiattillugu sivunitsatinni kinguvâsatinnut.

Tugâgutet:

- *Kanuilingausinga anginiKajuk 5% Kaujimajaujunnut itsasuanitatlinnut mânnaujuk kamagijaujut Kanuingininginnik piusisimallutik piujummagiulittut.*

Piusiugasuajut:

- Pigiasititsilutik, uKâlaKataunnikut Inuit ikajuttingit, PiusituKaliginnimut TusugijaKannimut UKausittasammik silakKijapvimi killigiudjiniattumik taimanganit piviannatunumik silakKijapvimi ammalu sumat ikKanammangâta.
- Pigiasititsilutik tukisimaKatigenimmik Nunatsiavut kavamangalu amma Makivikkut kuaparesanganut pidjutautillugu uKausiuningit, kamagijaunningit ammalu piulimajaunningit itsasuanitait napvâtaumajut iluani silakKijapviup.
- kamallutik itsasunitaliginnimut Kaujisautiusimajunnik nunaujinni silakKijapviup aulataugutingani piusiujuunillu, ikajuniattillugu paitsigiamik nunait amma Kaujimatitsigiamik niuggujunik ilinniagutaugajattunillu pivitsaKannikut.
- âkKisuillutik malittaugiaKajunik tulligettitâmatillugit piusititsigasuallugit nunait Kaujisattaumalittut tunganattotillugit.
- Ilinniatitsilutik ilautitsilutillu Inunnik. Ilautillugit ilinniajuut, itsasuanitanik kamagiamut amma Kaujisagiamut ikajotiusionik.

6.0 Nunami Aulatsigiamut Tugâgutiujut

T. Knight

Parks Canada amma Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit katinga-KatigeKattasimajut Tungait KakKasuanginni aujak tamât sitamani jâriulittuni. Ilismausiulittukut pingasuit nunait pimagit-tumik kamagijaugialet killigiudjausimalittut iluagut Inuit tusugijanginni amma isumâti-gijanginni – Sallikuluk (Rose Island), Ramah amma Upingivik (takusiuk nunanguak). Piulimatsigasuanik uKumailutaugajattuk paitsigiamik taimangasuanit piviannatunik tâkkunani nunani aviutiKatigillugulu unikausik asinginnut Canadamiunut. Piluattuk aulatsigiamut tugâgutiujuk silakKijâpvimi taigataujumI Kulâni piggagasuattisianiattuk pigiasitsigiamik tungaviugajattunik pimmagittumik kamagijaugialinnut tâkkununga nunanut tajajut atâni. Parks Canada amam Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengit katingaKatigeKattaniattut tâkkunani Kinugautuajuni kamagijaugiamut nunani, nalunaittinagu sivunitsami

aulatsinet kamanniKanianinginik sunait pim-magiuttitaumangâta tâkkunani nunani.

6.1 SALLIKULUK AULATAUGIAKANNINGA NUNAUJUK

NunâkKâluta sidjanginnut Sallikulop apvet nunâttauvinginnut Inunnut pinasuattinut, Inuit sivulittivut unikkausiKaKattalauttut inogusiusimajunik târtsumani Kikittami uvattinik takusititsilutik illujanik ammalu iluvipviusimajumik. TungajattusuaK Kilak sakKititsilauttuk takijummaginnik KakKasuaniK – tamanna ilautillugit nipait Inuktitut uKâlajuKatilugu Inuktitut InutuKannit sâttinejunnut ammalu siugaujalet uviluit igasimangit nigijautillugit Inunnut tamatsuminga puiguttautitsiniangituk wannik wannenginnanialuni inogusigani. Tamanna Upattaulautsimangitok? Ahali. Inuit ang-

gagijanga? Ahammarik – Niuggusimajuk Sallikulunnut.

Sallikuluk, mânnaKammiulauttu, Inuit najuKattasimajanga amma pinasuallutik apvinik puijinillu nillatâtumi sikulinni imanginni Labradorip. Kikittaujuk mikilititaujuk majukKavatsuanut Kumuajunit Salliup kangidlungani, anggagijaulunillu unuttunut iluvinnut, iluvitsiviugiallasimajuk unuttusuanik, maggolu inigijausomajok illujuak. Saujaulagisimalitut itsasuanitait akuniuluak 5000 jârini inigijauKattasimalluni ammalu ikKanallagillutik tukisijaugiamut inogusiuKattasimajuk Tungait KakKasuanginni.

Sallikuluk pillagittitajuk Inuit taimangasuanit nunatuKausimalluni Salliup kangidluani. Pimmagittomninga Kikittak nalunalungituk unikkausingitit Inuit InutuKait – unikkauset pigiasittitauKattalutik isumjâgijaunninginnut nunait ilatsajangillu nunagiKattasimajangit. 2008-imi, Sallikuluk Itsasuanitaliginnik amma UKausitigut Taimangasualiginnik Pigiasijaulauttuk Kaujitsitiuliullutik pillugu Kikittaup piviannatuKutingit amma allagiamik piusiuKattasimajunik. Tamanna suliaKausiujuk inggainattuk.

Inuit unikkausigisimajanga Sllikulunni atuttaulâttuk Kaujigitigasuallugit Canadamiut ilinganningit Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinganut. Ilangautillugu upat- taugumaluaKattajuk niuggutinnut silakKijâpvimut, Sallikulop nunaKutinga taimangasuanitanik piviannatuKajuk inillagiusimaKattaluni. Niuggusimajuit pivitsaKallagisimajut takugiamik siagutsuak nunagijauKattasimajumik unikkausingatut Inuit. Aiviugunnaluni umi- tigut KANGIDLUASOP aullâviuKattatumit, Sallikuluk upattausainnaKattalittuk ullukut amamlu upattaugumaKattalilluni unuttunut niuggute umiatsuanginnut jârî tamât. Pillagittuk ilinniagutaugunnatut pivitsait Canadamiunut aigunnangitunut pigunna- siangitunut niuggugiamik sakKititulâm- juk. Kagitaujatigut atugatsait ilingatitsilâttut Canadamiunik asingillu atuttaugunnatut ilingatitsilutik Canadamiunik Kaningitumit Montreal amma Vancouver, takunalutik takuminnatoninganik tâna adjiKangituk asiKaganillu nunak.

Ilagiallugit unuttuit pivitsait Sallikuluk Inunginnut amma Parks Canadakkunut ilingaKatigejut amma suliaKaKatigennikut kamagiamik uKumaigijaujunik tâtsumani nunami. Tamannaujuk, Sallikulop piviannun- git pigugunnatungillu piviannatuit sujuniujajut ammalu papvisâttauKattalutik nanunnut kappianttomitisigajallutik niuggujunik. Inuit uppigusiKajut tâna Kikittak ikKananninganik nunaulluni paigijaugiaKallunillu sivunitsami kinvâtsatinnut, ammalu pimmagiulluni nunak aviutiKatautsiagunnaluni Inuit unikkausingit niuggujunnt ammalu Canadamiungujunnt.

6.1.1 SakKititaugumajuk 1:

Niuggujuit aliasotiKajut, napvâgunnatut ammalu ilinniagutiKallutik pillugit Inuit unikkausingit Sallikululittâjuit taikkua piv- iannatugijangit paigijautsiatillugit ailiagijaulât- tilugit sivunitsatinni kinguvâtsatinnut.

Tugâgutet:

- 90% niuggusimajuit ippiniagutiKa- jut tâna silakKijâpvik taikkununga tukiKanninganik
- Kanulingausingit taimanganit pivian- natuit Sallikulluni piulimajautsiajut.

Piusiugasuajut:

- Pijagellugit kititsinet amma kamannet taimanganit piviannatuit nunaujumillu pigusot piviannatuit, amma pigiasititsilutik kamannimik ikajotiugunnatunik taiman- ganit pigugunnatunillu piviannatunik amma niuggujuit ilisautigigunnatanginnik – ilonnatik ilautsiatillugit Inuit.
- Allalugit inogusiuKattasiamjut amma Inuktitut nunait taijaugusingit tukisititsiga- suamut unikkausigillugulu Sallikuluk.
- kamagillugit amma Kinijallutik ilitagijau- gutiugajattunik Sallikulummik taimanga- suanit amma ikKananninganik.
- SakKititsilutik maligatsanik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengillu sulijugijautsiatill- lugit Inuit piusingit iluvipviusimajuni.

Ramah-mi Kidjigattalet. H. Wittenborn

- Pigiasititsilutik malittaugialinnik niug-gujunut aisonugiamik Sallikulunnut pivitsaKatillugit ilinniagutiKagiamut tâtsuminga nunaujummik, paigitsialugit taimanganit pigusongujuit pivianatuit ammalu ikajutsiluni Kanuingitumik, ikKaumajaugunnatumik taimanganitannik ilinniagutaumajunik.
- Pigiasititsilutik niuggujuit ilisautitsangin-nik ilautitsijunik niuggujuKakKâtinnagu atuttaugialinnik, tukisiniagutinnik ammalu nunami takujatitsinimmik sivullittiKallutik Inunnik pigumaluannimut niuggugiamut amma niuggujuit tusugijanginnik ammalu niugiugijanginnik.
- Pigiasititsilutik niuggujuit ilisautitsangita pannigutinnik Sallikulunni pivitsaKatitsini-attunik ilingagiamut nunamut. Tâna pannaigutik ilautitsiniattuk pimmagittunik amma unikkausinnikKanuttogijajunik niuggutitut amma Inunnut, amamlu tukisiniagutinnik sivuligunnatunikiug-gutet inggainninginnut ammalu paigi-jautit taimanganit pigugunnatuit piviannatuKutet. Niuggujuit sivulittaulâtut siKinganut Kikittaup, piujummagimmut Kaujimajautsiatumut taimanganit pivian-natulimmut ammalu unikkausittanginnut.
- Pigiasititsiluni ikajotiugunnatunil in-riatitsigiamut sivulittisannik tukisititsijut-sanik tâna nunak.

6.1.2 SakKititaugumajuk 2

Canadamiut nakutsautiKajut Inuit unikkaus-inginnik pidjutilinnik Sallikulunnik.

Tugâgutet:

- *Pigiasittaugialik*

Piusiugasuajut:

- Pigiasititsilutik pimmagittumik Kagitaujagut atuttaugunnatumik pigun-natitsijumik, ilangagut, takutitsigiamut Inuit unikkausinginnik pidjutiKajunik Sallikulop Kikittanganik.
- Ilingattilugit Inuit unikkausingit pidju-tiKajut Sallikulunnik asinginnut nunalet ilinniavigisonginnut pigiasititaumajunut silakKijâpvimi ilajuttiKallutik asinginnik.

6.2 RAMAH AULATAUNITSANGATA NUNAKUTINGA

Ramah nunaKutinga tamâginnik sak-Kijâtsainattunik amma taimangasuanit piviannatuKatsialuni, iligaitilaggiluni Inunnik ullumi ilatsajagisiamanginnut. Tainna nunaujuk, ilautitsiluni tamaigin-nik KidjigattaviuKattasimajunik ammalu Ramah-mi misiuniusimajunik, killigiudjaus-imajuk Inunnut kamagijaullagigiaKanninganik paitsigiamut piviannatuKutinginnik aviut-iKataullutillu ikKananningani tâna nunak Canadamiungujunnut.

AkKutiujuk tuttuut akKutinginni Kummuagajut KakKamut annikitumut

AmiakkuKait Ramaup nunatuKavingani. H. Wittenborn

ammanimmut, sakKetitsiluni angijumma-
gimmik Kidjatalimmik Inuit ilatsajaKutingit
sanapvigiKattasimajanganik pinasuagutit-
sanik puijinnik asinginillu omajunik niKit-
sagillugit annugâtsagillu. Angijualuk ujugatsiak
napvâtaumajuk saniani Kidjigattaliup,
nunalituKait sanapvigiKattasimajangit
ujaganik atugatsaminik, kaivallataumajuk
KinijapviuKattasimajunik taikkua ujugait
suliagijaupvivingit pinasotitsanik amamlu
ullulsiunnikut atugatsanik aullaitauKattasi-
malutillu Kaningitumut. Sanaggutitsait
sanajaumajut Ramah-mi Kidijigannut
– adjjungittuk, sikujâtuk ujugak – katin-
gatitsiKattasimajuk NunalituKannik tausin-
divastauni jârini ammalu nunatsualimâmut
siKinganut New England ammalu taggânut
Baffin Island Kikittasuamut. Taimaittilugu,
amma taikkua Kidjigait nunatuKammemata
anugitauKattajuni KakKagani sitojunnut
Labradorip Imanganut, unuttovut tusugijait
tâtsumani nunami naunatsuami Kaujisattinut,
ilinniatunut naunligijinnut amma itsasuanital-
igijinnut, niuggutinnulu.

Parks Canadakkut Nutângulluni
IkKaumautingita tugâgutinginnut, tâna nuna-
ujuk killigiudjausimajuk nunatsualimâmi ilit-
agijaugutittâtautillugu. Unikkauset siagutnitait
amamlu Kagitaujakkotitauninga Ramah-mi
Kidjigait napvâtaumajut. Unuluanik 1000-
inik, pijagettaumalittut ilangautillugu
Kaujisanniup. SuliaKannet Kidjigattalimmi
ilingajunillu nunani Ramah kangidluani

kamagijausimaluatut aujami 2009 uKâlaKa-
taullutik itsasuanitaligijinnut Torngâsok
PiusituKaligijjinnut (Nunatsiavut) Avataq
PiusituKaligijjinnut (Nunavik) amma
Université de Montréal.

Unanigiatuinnak Ramah kangidluani
Kidijigattalimmit, sâttuk anugitaumajuk nunak
tunuKalluni puttunik KakKanik kaivalla-
taumallunillu KakKasuanut, illuKutiusimajut
Ramah-mi Misiunninut unikkausiKajuk
tikisimanninginni Moraviamiut miusingit
Labradorimut. Unikkauset inogusiusimajunik
unikkausiuKattajut InutuKaujunnut, ujugalet
– tulliget iluвет, illusuavinet ammalu miusi-
net illungita tungavningit, ammalu mikijuk
sennâluttalik sulli piguKattajunnik misiunet
ullunginnit sakKijâjut siagu nunauKattasiman-
ninganik. Ujagâluk atittalik Inuit nunaKattasi-
majunik amamlu inggaKattasimajunik Ramah
misiuninganut 1800 atuttilugit sulli akut-
saujut. Ramah-mi misiunet killigiudjaumajuk
aullâsimaviuKattasimanninganik Inunnut –
Aullâvik. Inuit sulli KanuttogutiKajut tât-
suminga nunamik ullumi, aigiamik tâvatuak
UKumaittuk.

Ramah-mi nunak adjjiugittunik unikkaus-
ittaKajuk. Tainna nunaujuk aiviugunnatuk sâk-
sini sitontini (motavakkut) aullâviuKattatumit
upvalu Kulimegolikkut silakKijâpvik aula-
tauningani aujami. Niuggunet ullumimut ikitt-
tosimajut, taimaigaluattillugu KanuttojuKavuk
nunatsulimâmit KaujisattuKagiamut
niuggulutillu nunamut Kaujisagiattulutik

Ramah-mi Kidjigammik niugujunnt upat-
taugumâttuk iluani silakKijâpviup. Parks
Canada pigiaKajuk pigiasititsiluni tunga-
viugajattunik kamagiamut niugguninnik,
taimanganit pivianntuit paigijaunitsanginnut
ammalu tukiliugigiamik pimmagitonginagnik
tâna nunaujuk Inunnut Canadamiunullu.
IsumautiKalluni aulatsinimmi piusiugiaKa-
junk Kaijuni jârini pigiasititsigiamik aku-
nimoniattumik aulannimillu niuggujunik
ilinniattitsigiamut Ramah-mi nunajummik
pivitsaKatitsiniattumik ikKanattunik unik-
kausinnik nunalittâjunik unikkautauullutik
Inunnut paitsinimmini pivianntunik iluani
nunajuit. Canadamiut pigunnangitut aigja-
mik napvâgiamut ammalu ilinniagutiKagiamut
nunamik atugunnagajattut Kagitaujatigut
asinginullu nunalinni ilinniagutausonik sulli
pigiasittagialinnik.

Sunalonnet asiangusimangilak tâtsumani
nunajummi. Nikuvingallutit Kidjijanni,
akungani Kilaup ammalu KakKaup, tusâtsi-
aguvit tusagunnakasâkKutit pivvalâninganik
taimanganit kautapvalâjummik sanajumik
pinasuagutitsaminik.

6.2.1 SakKitaugumajuk 1

Ramah-mi Kidjigait ilitagijaujut taimanganit
atuniKatsianinginnut.

Tugâgutet:

- *Tunisillutik annigusunnimut allaKu-
tinnik ukununga Historic Sites amma
Monuments Board of Canada isumagi-
jaujutsautillugit Ramah-mi Kidjigait
nunatsualimâmi ilitagijaujutsautillugit
tikikKâtinnagu 2015.*

Piusiugasuajut:

- UKâlaKataullutik Torngâsok
Piusitukaligijinginnut amma Avataq
PiusituKaligijingita SuliaKaovinganut,
atuinnagutjilutik annigusotiuju-
mik ukununga Historic Sites amma
Monuments Board of Canada ilitagi-
jaunitsanganut nunatsualimâmiunut
nunatuKausimanninganik.
- Inggainatitsiluni itsasuanitaliginni-
mik ammalu pigusonik Kaujisannimik
Ramah-mi Kidjigannik uKâlaKataullutik
Avataq PiusituKaligijet SuliaKapvinganut
amma Torngâsok PiusituKaligijinginnut.

6.2.2 SakKitaugumajuk 2

Niuggujuit ilinnianitsangit ammalu tukisillutik
taimanganit amma atuttaulagiKattasimannin-
ganik Ramah nunanga, amma pivianntugi-
jangit paigijautillugit ailiagijaujutsaulutik
sivunitsatinni kiguvâtsatinnut.

Tugâgutet:

- *90% niuggujuit ippiniagutiKajut silakKi-
jâpvik tukiKatsianinganic taikkununga.*

Piusiugasuajut:

- Pigiasititsilutik piulimatsiutiugajattunik
adjiungittunik Kidjigattaviosonik ammalu
Ramah-mi MisiuniKautivininimmik.
- Pigiasititsilutik niuggujuit ilinniagutit-
sanginnik tusugigajattnginnik niuggujuit
ilautillugu pisuttet, Umiatsuakkut niug-
guKattajunik, asinginillu niuggusonik
ammalu Kaujisattiujuunik.
- Pigiasititsilutik pidjutaujunnik amma
unikkausinik tukisijaujutsautillugit
ammalu tukiliuttaujutsaulutik (sullo: alla-
taumajuit atuagait) amma pigiasititsilutik
Kagitaujatigut takugatsanik ikajotiugun-
natunik niuggutuit nakutsautitsanginnik
pimmagittumik Ramah nunaKutinganik.
- Pigiasititsilutik malittaugialinnik niug-
gujunut atugiamik Ramah-mi nunammik
pivitsaujunillu ilisautiKagiamik pillugu
Ramah-mi Kidjigattalik ammalu Ramah-mi
MisiuniKautivininik Kanuittailiniattinagu
ammalu ikKaumajautsiagunnatillugu
ilisimausik.

6.2.3 SakKitaugumajuk 3

Canadamiut tukisinitangit amma nakut-
sautiKallutik pimmagittoningani Ramah-mi
nunaujuk.

Tugâgutet:

- *Pigiasittaugialik*

Piusiugasuajut:

- Pigiasititsilutik Kagitaujatigut atuttau-
gunnatunik. Ilangagut, takutsautillugu
pimmagittoninga Ramah nunagijanga.
Ilautillugit Inuit unikkausingit ikajutsijut
pimmagiuninganik.

- Ilingattilugit pimmagiuningit amma unikkauset Ramah nunaginnik asinginnut nunalinni ilinniagutausonik pigiasittamallutik silakKijâpvimi ammalu ikajuttigenninginnut asingit.

6.3 UPINGIVIK AULATAUGIALIK NUNAK

Takujaugunnaluni taggasinnipâmi Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani, Upingivik taimanganit Kilaluganniviusimajuk ammalu ullumi atuttauKattaluni Inunnut. Inuit nunaKaKattasimajut Killiniup Kikittangani aiKattasimajut Upingivimmut upingasâmi ukiatsâmilu pinasugiattulutik Kilalugannik apvinillu, aivinnik amma mitinnik. Ullumi, Inuit Killiniup Kikittanganimiut ammalu ilatsajaviningit, nunaKalualittut Ungavammi Nunavik, aiginnaKattajut Upingivimmut Kilaluganniagiattulutik asinginillu omajunik niKitsasiullutik.

Tâna aulataugialik nunak mikijumik pukkitumik nunaKajuk ujaainauluni, pitaKatsialunillu imamiutanik taikkua Parks Canada kamagigunnangittanginnik. Nunait pivitsaKatitsigunnatut Nunavik amma Nunatsiavut Inuit uKâlaKatigennisanginnik taimangasuanit pinasupviusonik omajunik sullo Kilalugannik. Nunaujuk pitaKatsiatuk unuttunik ujaaganik aupaluttângajunik sidjamiutanik takujausot silatâni silakKijâpvilup tituttusimajanganit Inuit Nunagijanginni taijaujumi Iron Strand. Upingivik takunnâgusiujuk ikKananninganik nunauluni Nunavik amma Nunatsiavut Inunginnut katiKatigegiamik aviutiKatigegiamillu piusigiKattalauttamitut kingunittini.

Upingivik iniKajuk Kaningitumi nunami silakKijâpvimi. Ullumi, ikittut niuggutet takusimavut tâtsuminga nunaujummik silakKijâpvimi, unutsivalliagaluattilugit niuggutitsijet umiatsuat tamaungakatajut ukiatsâmi. Inuit uKausiKatsiasimajut pivitsaKagummanimik Kaujisagamut utittisigiamillu inunnik Upingivimmut ammalu ilinniagutaugunagajattunik kamagigunnagajattaminik.

6.3.1 SakKititaugumajuk 1

Parks Canada tukisimajuk pimmagittoninganik Upingivik ikajuttaulutik Inunnut, amma suliaKaKatigellutik sakKititsijut pivitsaujunik aviutiKagiamik ikKananninganik tâna nunaujuk niuggutinnut.

Tugâgutiujut:

- *Pigiasittaugialik*

Piusiugasuajut:

- Allalutik uKausitigut inogusiuKattasimajunnik amma Inuktitut nunait taijugusinginnik Upingiviup nunanginni.
- Niuggujut atugunnaningit amma niuggujut pivitsagijangit sulijutsasiagialet Inuit nunamik atunninginnik amma piusigijanginnik. Pigiasititsilutik paitsigutaugunnatunik Kanuittailiniattilugit piusituKakkut niuggujut.

7.0 killiliutaumajut amma Upattaulautsimatsiangittut Nunait UKautauningit

Parks Canada atuKattajuk killiliuttaumajunik pikKujigasuumut piusiuGUNNATUNIK ilanginni nunani silakKijâpvimi kamagillugu pigugunnatuit amma uKumaittumeKattajuit amma Kanuittogajamangâta niuggujuit ilisautigigajatangit piulimajaugajattut akunimut. killiliutsinik aulatsinikkut atuttaugunnatuk ikajulluni silakKijâpvimi takunnâgusimmik amma aulatsigiamut tugâgutiujunik sivulinniKalluni silakKijâpvimi piusiujuTSANIK, amma nunaguatigut naillitisimajumik aulatsigiamik tugâgutiujunik tâtsumani nunami. MaligatsaKavuk ilautitsigiamik killiliuttaumajunik aulatsigiamut panniagutimmi. killiuttaumajunik pannaigutik sivulittajuk tallimanut killiliuttaumajunut atutaujunut Pimmagittumik Piulimatsigiamut SilakKijâpviligijet Ikajotinginni. Asiagut killiliuttaumajuit pannaigutingani, UKausiusimajuk Omajunut NunatuKak (DWA) sakKititaugiaKajuk maligatsakut, maligatsakut atâgut Canada National Parks Act, ikajutsiKattajuk federalliup maligatsanginni paitsiniKagiamut. Nallialonnet killiliuttaumajut upvalu upattaulautsimangitut uKausiujut nunani ilingalungitut taimanganit piviannatunut katitsutausonut ammalu niKitsasiunninginut Inuit malillugu TungaviKattitaujuni AngiKatigegutinni.

Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga nutângujuk silakKijâpviluni aulataulluni iluani ikajutigennikut aulatsijet tungavigialingani Nunavik Inuit amma Labradorimi Inuit. Parks Canada tugâgutinga, ikajuttaulutik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnut, sakKititsigiamik tukisimannimik taimangasuanit uKumailutannik, niuggujuit ilinniagutitsanginik pivitsaunikkut, ammalu nunalinnut nakugijajutsautillugu amma tukisijauulluni tâna silakKijâpvijuk. Tâna tugâgutiujuk ikajuniattuk Parks Canadakkunik amma Inuit ikajuttigennik kamagiamut ilinniagutaugajattunik ikajuniattunillu niuggujunik aliasotiKagiamut, napvâgiamut ammalu ilinniagutiKagiamut silakKijâpvimik ammalu ilingaKatigenginnik Inuit nunamut. Parks Canada, ilaKallutik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKaigenginnik Kinijagamajut killiuttaumajunik amamlu upattaulautsimatsiangittumik iluani Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani tallimani jârini Kaijuni.

8.0 Aulatsijet ammalu Aulatsinet

Aulataninga ammalu aulatsinet Tungait KakKasuangita SilakKijapvinganik malititaujuk PIBAs, nunamik tunisinnimut angikatingeguummik akungani Parks Canada amma kavamangata Newfoundland amma Labrador, amma Parks Canada maligatsanginnut.

Parks Canada aulatsiniattuk Tungait KakKasuangita SilakKijapvinganik suliaKapinganik Nain, Labradorimi. Isumagillugu sanagiak nutâmik aulatsijet suliaKapvisanganik amamlu niuggujuit tukisiniapvisanganik. Parks Canada suliaKaKataulâttuk Nunatsiavut kavamanganut ilijautitsigiamik tâkkuuninga illuKutinnik nutâmut Torngâsok PiusituKaligipvisanganut tâkkua Nunatsiavut kavamangata Kinugautinganut sanagiamik Nain-imi. Ikajugasuaniaguni tungasutisigiamut niuggujunik tikijunik Kuujuaq, Parks Canada mânnaujuk suliaKausiKajuk pigiasititsigiamik niuggujuit tukisiniapvisanganik ammalu songiutisapvisanganik Kangiqsualujuami, Inuillu ikajuttiget amam Quebec Parc national Kuururjuaq. Tamânenet Nunavimmi pitsatunnittâgijuk suliaKaKatigennimik ikajutigellu namminilellu, amma angilititsiluni suligigialinginik Tungait KakKasuangita SilakKijapvingata paitsigiamut Inuit nunatuKanganik ailaigijaujutsautillugu kinguvâtsatinnt Kaijununut.

Parks Canada pitaKammijuk niuggujuit tukisiniapvisanganik tupimmik kANGID-LUASUMMI ikajutsigunnatumik niuggujunik pivitsaujunnik ilinniagutiKagiamut silakKijapvimik amamlu Kanuittailinitsamik ammalu songiutisapvinik (tamanna Nain-imemijuk, atuinnaulâlunillu Kangiqsualujuami). Parks Canada suliaKatingit aullâviuKattajumi atuinnaujuk ilaKagiamik niuggujunik adjigenitunut nunanut silakKiojâpvimi, ilagiallugu pivitsaujuit niuggujunnut ilingagiamut silakKijapvimut Inuit unikkausingagut.

Parks Canada Agency mikilititsigumajuk aulatsinimmik attuiniKagajattunik avatiujummik. Tâkkua Agency sanagumammijuk ikajutsiKatigennimik akungani niuggujuit, namminilet amma nunaley Canadami sakKititsigiamik tugâgutitujummik. Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga mânnakut malingalâlittuk Parks Canada Avatiliginnimut Aulatsigiamik (Parks Canada 2009b) ammalu mânnaujuk katititsiluni upbvalu Kângelluni ununniginnik sakKititaugumajunik tugâgutitujunillu tâtsumanettumik tilisiutinni. Parks Canada pigiasititsilâttuk amma âkKisuilluni Avatiliginnimut Aulatsigiamik Pannaigutimmik amamlu Avatiliginnimut TuavittuKappat kiusogiamut Pannaigutimmik malingajumik Parks Canada Environmental Management Directive (2009) Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani tallimani jârini Kaijuni.

9.0 kamannik

Parks Canada

Aulatsigiamut pannaigutet âkKisuijut sakKititaumajunik Parks Canada Pannaigutinginni ilonnainut ikajotiugunnatunut, ammalu atunnimik aulatsigutaujutsanik, sakKititaugumajunnik, piusiugumajunillu piusiKagiamik. Tâna aulatsigiamut pannaigutik atuniattuk kamannimik ammalu Kaujisannimik kamagiamik piusiujunnik ilonnainut pannaigutiujunnut. Kanulingausinga SilakKijâpviup Kaujittisiutingata, katitsutaumajut tallimani jârini, sakKititsijuk silakKijâpviup Kanulinganninganik amma ilingalluni Agency pingasuni jârini tugâgutinginnik nuna-ujunni, amma Kaujittisiutet piusiusimajunnik katittisigiamut suliaKausikkut niugiugijaujunnik. Tâna Kaujittisiutik nalunaitsimijuk sunait kamagijausimalimmangâta piulimatsigiamut upvalu piusititsigiamut Kanulingausinganik silakKijâpviup, kamagillugit piusiusimajut sakKititsigiamik killigiudjaumajunik aulatsigiamut pannaigutimmi. Sivullipâk aulatsigiamut pannaigutik Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani kamatitsijut

pidjutaujunnik amma pannaigiamut isumatsasiugutaujunnik killigiudjaumajunik 2008 Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani Canadami Kanulingalimmangât SilakKijâpvik Kaujittisiutingani. Naillititaumajuk tâsumani Kaujittisiutimmi takujaugunnatuk allasimajumi 3.7.

AtunniKatsiajut silakKijâpvimi aulatsigiamut pigiasittaumajut sulitsianikkut, Kaujittisiasiakkut silakKijâpviup piviannatungit paigijauningagut, niuggujuit ilinniatitauninginnut ammalu nunalet ilinniatitauningatut. Tungait KakKasuangita SilakKijapvingata kamannigijangit sakKivalliajut ammalu angilijutsaulutik tallimani jârini. SuliaKaKataunnik ikajuttigennut amma nammilinnut, Parks Canada katitsuijuk Kaujittisiutinnik ikajugiamik silakKijâpvimi aulatsijinnik pigiasititsigiamik kamannimut ikajotiugunnatunik.

PiusituKaujkkut Piviannatunik Paitsinik

Parks Canada pigiasititsigasuajuk pigugunnatunik kamannimik ilijautitsigunnatumik Kaujisannimik ammalu nunalinik Inuillu Kaujimausinginnik. Ilangit kamanniujuit pigiasisimalittut, tâvatuak Kagitaujamettut katitsutaumajut mânnaKammik Kaujisannimi taigataujunni allasimajumi 3.6 Kaujitsiniattuk pivalliajutaumajunik ilonnâni kamanniujummi. Ilagiallugu. Parks Canada ammalu taijaujuni Canadian Centre for Remote Sensing Kaujitsinaittut uKâlaKati-gennimik atuttaugunnatunik pigugunnatuit kamagijaulippata upattaulautsimatsiangit-tuni taggami silakKijâpvuijuni. Malittaugialet pivallianikkut iluagut ParkSPACE ikajutsiniattut Kaujitsiutikkut ikâllugu silakKijâpvuijuk sollu nunatsuami pigugunnatuttalet, ausuittut. Imaut ammalu tasinnik sikuit, ammalu apu- tet saujisimajut.

Taimanganit piviannatuit kamagijaun- ningit sakKititaulâttut Kaujisagamik piusigilittangin- nik taimanganit piviannatut Kângisimajunit. Ullumimut, Parks Canada katitsuisimajuk Kaujitsiutinnik Kanuk kamanniKagiaKa- mmangât. Sivullipautitaugialet kamagiamut ilijaulâttut nunanut unutsiviusimajunut silak- Kijâpvimi pigalatttunut. Inuit ilinniatitaulâttut ilauKataulutillu tamâginni pigugunnatuit tai- manganillu piviannatuit kamagijaun- ninginni.

Niuggujuit Ilinniagutingit

Kaujisan- net piguvalliajuni niugguninni silak- Kijâpvimut ammalu kenaujaliugutaugun- natunut, ilagiallugu sakKivaliajut niuggujuit ilinniagusingita ikajotingit. Piguttisivalliajut Kaujitsiutinnik pigumajaujunnik pigiasititsigiamut niuggujuit ilinniagutitsanginnik kamagiamut silakKijâpvimi.

2008-imi, Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga pigiasititsilauttul piusituKatigut Kaujisanniu- jumik tugâ- gutiutillugu pingasuit niugguKattajuit : silakKijâpvimut niuggujuit, umiatsu- at niuggutitsijet ammalu Kaujisattet. Parks Canada atuKattajuk Kaujitsiutinnik tâku- nangat Kaujisattaumajunnit ikajugiamut aulatsinimmik ammalu kamannimik katiuti- titsigiamut pigumajaujunik mânnaujuk amma sivunitsami silakKijâpvimut niug- gujunut, Taimaittut Kaujitsiutet kaititsu- taumajut Kaujisanniu- junni âkKigiataulâttut

niuggujuit ilinniatitauningit piguvallianin- ginni, amma atuttaulutik ikajugiamik silak- Kijâpvimik kamagiamut pitsiniusimajunnik sakKititaugumajunni.

Nunalet Nakutsaningit amma Tukisimanningit

Ilangat Canada sivullitugumajanga sakKi- titsigiamik ikajutsinimmik nunatsualimâmi paigijaugialinnik nunatuKaujunnik, ilautillugit Nunatsuami SilakKijâpvit. Unutsivalliajuni Canada Kaujivallianinginni. Nakutsaninginni amma tukisimanninginni. Parks Canada Agency piusiKavallialittuk pigiasititsigiamik nunatsuamik kamausiugajattunik Canadami Kaujivallianinginnut tukisivallianinginnu- lu Parks Canada aulatanginnik nunanik, amma namminiliujuit ikajuttigellugu ilaun- ningit paitsigiamut ammalu kiggatugiamut. Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga pigiasititsi- lâttuk piusiujujsanik ikajotiugunnatunillu ikajujutsanik sakKititsigiamut tugâgutiujunik ikajuniattunik sakKigialinnik. Tâna silak- Kijâpvuijuk kamaniammijuk atunniujunnik piusiu- junni ammalu ikajotiujuni tikititsigiamut tungaviujunik Canadami. ilautitaulutillu nam- minilet amma ikajuttiget.

Inuit Nunami

Sanagi- allaguannik pigunnausittut ammalu taimanganit linganingit Inuit silakKijâpvui- p ilusinganut, taijaugunnaluni “tamânenningit Inuit nunami” âkKisuttaumammijuk aulata- ujujsauluni sivullipautitaujujsaulunillu silakKijâpvimi. Silatânegaluattillugu kaman- niugasuajop tungavingata Canadami silak- Kijâpvit, ilingallagittuk pitsianitsanganut Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga amma taimaimmat kamagijaummijuk atun- niKatsiamangât silakKijâpvik aulatauninga. Kanuk kamagiamik pitsianiu- junnik angilip- paliajut amma sivulittaulutik Ikajuttigennik- ut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnut.

10.0 Naillititaumajut Pimmagittumik Avatinik kamagiamut

Parks Canada kamagiaKajuk mikilititsigiamik atuinniugajattunik piusigijammini pigugunnatunik ammalu taimanganit piviannatojunnik. Taikkua tajjaujutis Cabinet Directive Avatinik kamagiamut Maligatsatigut, Pannigutikkut ammalu Ikajotiugunnatunut Kinugautinnut pikKujusiKajut avatinik kamagiamut ilonnaini pannaigutiujunni maligastanillu tunijaumajunik federalliup katimavitsaunginnut upvalu Ministeriujummut angittaujutsatillugu, ilaulluni aulastigiamut pannigutet silakKijâpviujuni nunatsuami.

Malingallugu, kamagasuannik sak-Kititaugumajunnik, ikajotiusionik, amma aulatsigiamut piusigialinnik pigiasittitaumajuk. Tâkkua sakKititaugumajut avatimmut kamagiamik ukuangulauttut:

- kamagitsialugit pannaigutiujuit, sak-Kititaugumajut. Ammalu pimmagittojut iluanettut pannaiguttiup sulijugillugit ikajulugillu pigugunnatunik kamagiamut tugâgutet sakKititaugumajuillu silakKijâpviujummi;
- kamagillugit uKumaittut Kinugautinni piusigumajunni kamagijautsianiattillugu sakKititsigaluammangâta kamatsianimik avatika attutaummangât, amma sak-Kititsitaililluni upvalu mikilititsitaililuni attuilukagajattunik;
- kamagitsialugit aulatsigiamut pannaigutet kamatsigaluammangât uKumailutausionik amma isumâlutaujunik ilingajunik nunami piungitumik attuilukasot; ammalu
- allaKattalugit piungitumetsigajattut ammalu uKumailutait, ilummitagillugu tamâgik piujugajattut piungitumik attulukagajattut. Ilonnâni pannaigutiujummi.

kamagasuannik iluanettuk kamagijaunitsanginnut avatet attutaunigajattangit ilonnainit piusigumajunnit. IsumatsasiugutiKammijuk iluingajumik attuiniugajattumik taimanganit piviannatuKutingin-

nik silakKijâpvimi, tamainnit aulatsiniujunnit ammalu Kinugautaujunit piusigumajunit.

AtunniKajut federalliup avatiliginnimut maligatsangit, ilautitsijut takkuninga Parks Canada, isumagijaulauttut maligatsait Kimmigutauninginni. Kinugautajuk piusigumajuk aulatsigiamut pannaigutimmi malingatsiajut tâkkuninga malittaugiaKajunik. AkKigiattauningit aulatsigiamut piusigumajut ammalu piusiguaKagajattut Kinugautajut siv aitsigutaugunnatunik pigugunnatunut amma taimanganit piguviusonut iluani Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga.

Ilonnâgut, avatiliginnimut uKumailutait silakKijâpvimi ilitagijajut malijaugialinnik ammalu piusigumajunnik sakKititaujuni pannaigutimmi. Pivitsait Inuit ikajutigenginnut ammalu namminiliujunnut Kimmigunet atuttitaulaukKut ilonnâni pannaigiamut piusiuujunni. Inuit isumagijangit ammalu uKausingit, ilaulluni avatiliginnimut isumâlutajut tajjautsiatut aulatsigiamut pannaigutimmi.

Sunamik kajusiutjijuKappat nalinut piusigumajunnut sivunitsami, malingagiaKagajattut Canada-mi avatet kamagijaunitsanginnut:

- Sukkutaumajut nunait salummasattauningit;
- Itsasuanitaliginnimik kamannik, ilautillugu agganet;
- Pigugunnatunik Kaujisannet piusiujukkut;
- Pigiasittitauningit atuttaugunnatut tingijonut, niuggutitsijinnut umianut amma niuggutitsijet umiatsuanginnut;
- Pigiasittitaunitsangit nunami ammalu imâni pivalliagutaugunnatut; ammalu
- Pigiasittitaunitsangit niuggujuit ilisautigutitsangit.

Paitsigiamik ammalu piusititsigiamik pigugunnatunik, pimmagittumik avatiliginnimut kamannimik pigumajaugajattuk uku-

nunga pannaigutiujunnt, piusiugumajunnt
ammalu malittaugialinnut:

- EI kamannimut Ikajotet;
- utsualuKautinnik pigiatsivet kamagijaunit-
sangit ; ammalu
- malittaugialet sakKititaunitsanginnut
amma inigijaunitsanginnut Aullásimavet.

katitsuinikkut, pimmagiutitaujuk ammalu
aulatsigiamut piusiugumajut nalunaittaujut
iluani aulatsigiamut panaigutimmi ikajulât-
tuk ilonnâni paitisinimmik pigugunnatunik
Tungait KakKasuangita SilakKijapvingani.

Kaujispviugunnasiattuk

Canadami SilakKiJâpviliginnimut Maligatsak, S, C. 2000.c.32.

*Labrador Inuit Nunamik Satusinikkut AngiKatigegutinga, 2004,
Nunamik Satusinikkut AngiKatigegutinga akungani Inuit
Labradorimi amma Ataniup, Atanik kiggatulluni Canada.*

*Labrador Inuit SukkuijuKagajappat Ikajotiugunnatut
AngiKatigennikut Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani
Canadami, 2005.*

*Nunavik Inuit Nunamik Satusinikkut AngiKatigegutinga akungani
Inuit, 2007. AngiKatigegutik akungani Nunavik Inuit amma
Ataniup kiggatulluni Canada Isumâlutigillugu Nunavik Inuit
Nunamik Satusinikkut AngiKatigegutinga.*

*Nunavik Inuit SukkuijuKagajappat Ikajotiugunnatut
AngiKatigennikut iluani Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani
Canadami. 2006.*

Omajunut Ilimanattumejunut Maligatsautitait, S.C. 2002. c. 29.

Parks Canada Agency Maligatsanga, S.C. 1998, C. 31.

*Parks Canada katujiKatigenningit. Parks Canada katujiKatigenningit
Ilonnâgut Pannaigutinga 2009/10-2013/14. Parks Canada,
2009.*

*Parks Canada. 2007 Jâritigut Kaujitsiutet Kaujisannimut amma
kamannimut Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani.
Allataumangituk Kaujitsiutik Parks Canada-kunut, 2007.*

*Parks Canada. 2008 Jâritigut Kaujitsiutet Kaujisannimut amma
kamannimut Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani.
Allataumangituk Kaujitsiutik Parks Canada-kunut. 2008.*

*Parks Canada. 2009 Jâritigut Kaujitsiutet Kaujisannimut
kamanimullu Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani.
Allataumangituk Kaujitsiutik Parks Canada-kunut. 2009.*

*Parks Canada. Parks Canada Avatiliginnimut Aulatsijet Nalunaigutet.
2009b.*

*Parks Canada. Parks Canada Nalunaigutingit Aulatsigiamut
Pannaigutinni. 2008a.*

Parks Canada. Parks Canada Piusiugialet amma Aulatsigutiugialet Maligatsait. SuliaKapvinga Canadian Heritage, 1994.

Parks Canada. Tungait KakKasuanginni SilakKijâpvik Canadami Kanuilingalimmangât SilakKijâpvik Kaujitsiutik. Allataumangituk Kaujitsiutik Parks Canada-kunut. 2008.

Parks Canada. Tungait KakKasuanginni SilakKijâpvik Canadami 2008 Kaujisannimut Kaujisannik. Allataumangituk Kaujitsiutik Parks Canada-kunut. 2008.

Parks Canada. Tungait KakKasuanginni SilakKijâpvik Canadami 2008 Niuggujuit Kaujisattauningit. Allataumangituk Kaujitsiutet Parks Canada-kunut, 2008.

Parks Canada. Tungait KakKasuanginni SilakKijâpvik Canadami 2009 Kaujisannimut Kaujisannet. Allataumangituk Kaujitsiutik Parks Canada-kunut. 2009.

Parks Canada. Tungait KakKasuanginni SilakKijâpvik Canadami 2009 Niuggujuit Kaujisattauningit. Allataumangituk Kaujitsiutik Parks Canada-kunut. 2009.

Parks Canada. Tungait KakKasuanginni SilakKijâpvik Canadami 2009 Niuggutitsijet Umiatsuat Niuggujuit Kaujisattauningit. Allataumangituk Kaujitsiutik Parks Canada-kunut. 2009.

TukisimaKatigennik atuinngatjigiamut AngiKatigegutimmut SilakKijâpvisammumut Sanipvataumajumut Canadami amma SilakKijâpviligijet Canadami Tungait KakKasuanginni akungani Ataniup kiggatulluni Canada kiggatuttaulunillu Minsiterimut Avatiliginnimut Pidjutautillugit Parks Canada Agency ("Parks Canada) amma Atinimut kiggatulluni Newfoundland Labradorillu kiggatuttauluni Minsiterimut Avatiliginnimut Piulimatsigiagasuannimullu amma Premierimut Ministeriulluni kavamaKatigengituit kamagigialinginnut ("Newfoundland Labradorillu"). 2005.

ILAGIAGUTIK A

Nalunaigutet

AngajukKât: atausiulluni uKausittanga AngajukKâk, tukiKajuk 'kina aulatsijuk'.

Aulatsigiamut Pannaigutet: Malingatsiatuk takugunnâgusiujuit uKausittanginnik sakKititsijuk nunagijaujunik ilonnainik. SakKititsigiaKajuk nalunangitumik Kanuk paigijaujuit nunait kamagijauniamangâta amma Kanuk pingasuit tugâgutiuujuit sakKititaugunnamangâta pitsianikkut.

Aullâsimavet (Aullâvik, atausiulluni): nunauKattasimajut, aullâvet upvalu nunait taggâni Labrador asingit nunagijaujop, iniulluni Inunnut ilagennut upvalu unuttunut Inunnut Kangauligaimmat, inigennalugu upvalu najunginnalugu pinasuapvigillugu, iKalunniavigillugu, mikigiannivigillugu upvalu katitsuivigillugu amma atullugu aliagillugulu nunait, imait amma imappet. Takujaugunnatuk chapter 1 iluani Labrador Inuit Nunamik Satusinikkut AngiKatigegutingani pimmagittumik amma ulinnaitumik tukittanik.

Avatiummik kamaKatigennet: Paigillugu nunak, silak, imait, pigusot, omajuit amma taimangasuani pigugunnatut Kângittitauniattilugit sivunitsatinnut kinvâtsinut.

Ilimanattumejuit Omajuit: Nungutaumajut, ilimanattumejuit upvalu kappianattumettitaujut adjigengitit omajuit upvalu omajuit isumâlutaummagittut. 'Omajuit Isumâlutaummagittut' tukiKajuk omajuit adjigengitit ilimanattumegajattut upvalu kappianattumegajattut pititsitillugit nunami niginasuttausot amma adjigengitit pinasuannikut kappianattumetsigajattut.

Ilingannet nunamut: Nalunaitsijuk pillaginninganik amma ikKananninganik taimanganit nunatuKait Canadamiunut. SakKititsimilluni kitsanattunik, nalunangitunillu, amma uppigisikkut ilingaKataunnimik Canadamiunut niuggujunullu ippiniagutiKallutik taimangasuani nunauKattasimajunut.

Inuit Namminigillugit Nunangit: Nunait namminigijangit Nunatsiavut kavamangata.

Kanuilingalimmangât SilakKijâpvik
Kaujitsiutunga: Tâna Kaujitsiutik sakKititsijuk mânnaujuk ilusigilittanganik silakKijâpviup, taimangasuani ilitagijaugutuliup, upvalu imamiutanik piulimatsiviugasuajummi, ama kamagillugit tugâgutiuujut amma sakKititaugumajut sukkuigunnatut Agency tugâgutinginnik. Tamakku Kaujitsiutet sakKititauKattajut tallimait jâret Kângigaimmata, amma ilinganniKallutik tallimani jârini aulatsigiamut pannaigutet Kimmigujaunitsanginnut.

NamminiKajut: kinatuinnak upvalu katutjiKatigennet KanuttogutiKajut Tongait KakKasuangita SilakKijâpvinganik Canadami. katutjiKatigennet ilautitsigunnaKuk tamâginnik kavamânnik amma kavamaungitunik katutjiKatigenninik, kenaujaliugutiKajunik, amma kenaujaliullutik kenaujaliugutiKagatillugu katutjiKatigenninik.

Niuggujunnt Ilinniagusiugunnatut: Ilingatitsijuk niuggujuit songitunitsanginnik nunatuKaujunnik amma/upvalu inunnik tupaumititsisonik, attuiniKattalutik ikitsautigisonginnik, âkKigiagillutik isumagijanginnik amma Kimaititsiluni tâkkununga ilingaKataunnimik tâkkununga nunaujunnut.

Nunalinni Ilisaigutiugunnatut: Nunalinni ilisaigutiugunnatut ilautitsijut Kaujitsigiamik Canadamiunuk anggagijanganni, silakKijânnimi, ilinniavimmi amma nunagijanginni atuniKatsiajukkut amma ilinniagutiutsiagunnatukkut âkKisuttaumalluni angilititsigiamik tukisimannimik amma nakutsautiKannimik taimangasuanit amma inogusiuKattasimajunik Parks Canada kamagijanginni, amma pikKujigiamik kinakkutuinnanik amma nunagijaujunnik ikajutsigiamik amma ilauKatautsialutik paitsigasuannimi amma kamatsiagasuannimi.

Nunami pigutsaKattajut: nunami pigutsaKattajut adjigengitut pigutsautitaujut, ilautillugit Inojut, amma pigutsaviuKattangittut asiminut pigutsaKatigeKattajut ilingattitautillu adjigengitunut pigutsaKattajunut, pigutsianguttitaujunut piguvallialutillu. Pigutsiangittitaujut tulligetittâKattajut akungimini, asinginnut anginitsanut piguKattajunnut.

Nunamik Aulatsigiamut Tugâgutik: Tugâgutiujuk nalunaniatinagut Agency tugâgutingit kajusitsiatillugit nalunaittaumajumi nunanguatigut nunami. Nunait pidjutiKagajattut uKumailutaujunnik ; angininga taimanganit nunauKattasimajut ; sunait adjigengitut piviannatuit ; pimmagittumik ilinganet nunamut nunalituKaujunnut upvalu niuggujunut ; upvalu tunilluni adjjungittumik aulatsigiamut tugâgutiujumik.

Nunamik Satusinikkut AngiKatigegutinga: PikKujatsuatigut paigijajujuk NunalituKait katutjiKatigenninginni NunalituKait pivitsagigialingit sakKutaulautsimatinnagit angiKatigegutikkut upvalu asiagut ikKatujikkut pusiukKujangagut. Canadaup kavamanga KinijautiKajuk pivitsaugialinnik namminiKannimut amma atuttaugunnatillugit nunait piviannatungillu, pivitsaugialillu namminik kavamaKannimik pijagellagittumik satusinikkut tunganatsiatumik ilinganiattunik NunaKakKâsimajunnut ilauKatautsialutik asingillu Canadamiungujut.

Nunaminimi AulatsiKatiget: Aulatsijingit sakKititaumajut Parks Canada-kunut, iluingatillugit aulatsinet amma kamannet atautsimik ununnisanillonet silakKijâpvinik, nunanik ilitagijaugutittâsimajunik, imamiutanik piulimatsiasiaguanet upvalu taimangasuanit kongujunnik. 32-nik Nunaminimi AulatsijiKavuk Canada-limâmi.

Nunatsualimâmi Ilitagijaugutilet

Nunait: Nallituinnangit nunait ilitagijaugutittâtaugumajuit upvalu ilitagijaugutittâgialet Ministerimut kamajumut Parks Canada-kunik.

ParkSPACE: Parks Canada sulijajanga, kenaujaKattitautillutik taijanut Canadian Space Agency, sakKititsigiamik maligatsanik, atuttaugialinnik amma aulatsigiamut pannaigutiujunik Taggamiunut amma Ukiuttatumi SilakKijâpvinut atugiamik amma Kaujimatitsigiamik Kaningitumi atuttaugunnatunik ikajutsigunnatunillu pigugunnatunik kamagiamik amma Kaujimatitsigiamik.

Pigugunnatuit: pillugu silakKijâpvik, killigiudjagialik iniKunanningagut amma inggainanialluni, ilautillugit sunatuinnait pigusot amma Kanulingausingit unningillu nunamiutuKait amma nunagijaujuit, sukkaningit asianguvalliajut amma ikajutsiKattajut piguvallianinginni.

SARA: Ilimanattumejunik Omajunik Paitsigiamut Maligatsak Canadaup kavamangata tungavigijanga omajuit ilimanattumekKunagit asiutuinnagiamik amma sakKititsigasualutik unutsiumiutitsanginnik. SakKititsijuk maligatsatigut paitsigiamik omajunik adjigengitunik amma piulimajaunitsanginnik inigiKattajangit.

SilakKijâpvimi SakKititauninginnut

AngiKatigegutik: AngiKatigegutik satusattaumajuk akungani Parks Canada, Prâvinsimi amma/upvalu Avittusimajuit kavamanginnut, amma/upvalu NunalituKannut pikKujatsuatigut pitsatuniKallutik pidjutaujunut nunanut KinugautaupviKajunut silakKijâpvitâgiamik. AngiKatigegutiujuk satusaijuKatigennik sakKititsiniattuk silakKijâpvisammik atâgut Canada National Parks Maligatsangani, iluingailluni, amma sakKititsinialluni malittaugialinnik amma piusiugialinnik atâgut tamatsuma sakKititsiniuniattop. SakKititsigunnamijuk malittaugialinnik piusiugialinillu ilonnainut tusuKataujunnt Kinugautiujummi silakKijâpvimi.

SilakKijâpvimi SukkuijuKappat

Ikajotiugunnaullu AngiKatigennikut (PIBA): AngiKatigegutiujuk akungani Parks Canada amma nunamik satusisimajunut kamagiaKajunnt pidjutaujunik ilingallutik paigijaugutiKajumut nunanut namminigijajumut amma kamagijaulluni Parks Canada-kunnt, Kanuk attuiniKagajattumik ikajuttaugutilet katutjiKatigenninginnut upvalu apviagajattumik ikajuttaugutilet katutjiKatigenninginnik.

Taimangasuanit Nunaup Ilusinga: Nalituinnait nunait âkKisimausingit, tusugijajuit, upvalu pimmagittumik piusituKatigut tukittaKattitajut inunnut.

Taimangasuanit Piviannatuit: Inuit suliaKapvinga upvalu nunajuk nalunaitsijuk inunnut pikatpvinga upvalu uppigusuttigut piusituKattigullu tukiKajuk, isumagijaullunillu taimangasuanit pimmagittuninganik.

Taimangasuanit Piviannattalimmik

UKausittait: Pimmagittumik allataumajuk ulinnaisijuk taimangasuanit piviannatunik amma tusugijajunik nunaujunnik, asinginnik ilitagijaugutiKallutik nunannik, kamagijaugasualluni Parks Canada. Ulinnaisijuk taimanagnit asinginillu Kanuttogijajunik (tamammik nalunangitut nalunattulu) ilingajut silakKijâpvimut upvalu imamiutait piulimajaugasuanninginnik

iluingaluni, amma taimangasuanit piviannatuit ikajutsijut pimmagittutitaunninganut.

Takunnâguset UKausittangit: Tunganatsiatuk, tusuguminattuk, adjungittuk, adjinguak nunatuKauKattasimajunik sivumuagutitsanullu. NalunaitsigiaKajuk ilingaKatigenninginnik tugâgutiujuut ilumiutanginni amm atuinnguttitaugiaKalluni ilauKatautsiatillugit nunalet, NunalituKait nunangit, namminilet amma ikajuKataujuit.

Tongait KakKasuangita SilakKijâpvinga:

Inuk uKausittak nalunaitsijuk ‘Tongait KakKasuangita SilakKijâpvinga’ angituumajuk Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenninnut ilaiutijungit pimatillugit Inuit Nunatsiavummit Nunavimmilu.

Tugâgutet: SakKititaumajut kamagiamik maligatsanik amma Kaujitsiutinnik Kanuk sivuppianiKajuKasimallimangât.

Tungaviujunik AngiKatigegutet: TaigusiKajuk malittunik nunamik satusisimajunnik amma angiKatigegutinnik iluingajunik – Labrador Inuit Nunamik Satusinikkut AngiKatigegutinga, Nunavik Inuit Nunamik Satusinikkut AngiKatigegutinga, Nunavik Inuit SukkuijuKappat Ikajotiugunnaullu AngiKatigennikut akungani Parks Canada amma Makivik kuaparesangata, Labrador Inuit SukkuijuKappat Ikajotiugunnaullu AngiKatigennikut akungani Parks Canada amma Labrador Inuit katutjiKatigenningata (mâna Nunatsiavut kavamagilittanga), amma TukisimaKatigennikut AngiKatigegutinga Nunatsualimâmi Sanipvataumajuit SilakKijâpvet Canada-mi amma SilakKijâpvingani Canadami Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinga akungani kavamangata Canada kavamangatalu Newfoundland Labradoriullu sakKititsijut piusiugialinnik tunijaunitsanginnut nunait prâvinsiup kamagijangit federalliup kavamangata kamagialittanginni.

Tungaviulluni AllaKutiujuk: AllaKutiujuk
Kaujimatitsigiamik Aulatsijillaginganik
Parks Canada pannaigutiugasuajunik
tungaviugasuajunillu amma
allataumajunik Kanuilingammangâta,
ama kenaujaKattitaugiamik kajusiutillugu
pannaigutiumajut piusitsualutik.

ILAGIAGUTIK B

Naillititaumajut Pannaigutiugumajut: AkKigiatsigiamut
 Piusiugumajut

Piusiugasuajut Aulatsigiamut Pannaigutimmi	Sivullititaugialet kingulleni maggok járek	Ilijauullutik járinginni 3-5.
Aulatsigiamut Tugâgutik #1 – Nutât kativiugunnatut Taimanganit Nunaujummit		
Pikkujitsialutik ammalu kamallutik pivitsaujunnik Inunnut atugiamik, iniKalaulagiamik ammalu pingutitsigiamik Aullâsimavinnik.	•	
IlaKallutik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnik (CMB), sakKelutik malittaugialinnik pingutitaunitsanginnut inigjauunitsanginullu Aullâsimavet.	•	
SuliaKaKataullutik Inunnut Nunatsiavummit amma Nunavik katitsiugiamut amma ilisillagigiamut Inuktitut tajaugusinginnik nunait silakKijâpvimi.	•	
Nalunaisilutik, uKâlaKataunnikut CMB-kunut, ikajuttigennut ammalu namminilinnut, atuttaugunnatunik tingijonnut, niuggutitsijet umianginnut, niuggutet umiatsuanginnut ammalu sikidoonut amma Kimutsikut.		•
kenaujatsasiullutik ammalu piusititsigasuallutik silakKijâpvik uKâlaKataunnikut kavamanganut Newfoundland amma Labrador, Nunatsiavut amma Makivik.	•	
UKâlaKataullutik ikajuttigennut amma nammilinnut pigiasittitaunitsanginnut kenaujaliugutaullutik-atuinnaulutillu niuggunimmi atugatsanut amamlu piusitivalligutitsanut.	•	
SuliaKaKataullutik niuggutitsijet umiatsuanginnut pigiasititsigiamik maligialinginnik niuggutitsijet umiatsuanginnut iluani silakKijâpviup.	•	
SuliaKaKataullutik ikajuttigennut pigiasititsigiamik pannaigutiugajattumik aullâviuKattajumi atuttaugunnatillugu Inunnut kenaujalugutilinnut.	•	
Piulimallugit ammalu aulallugit Parks Canada niuggutuit songutisapvinga aullâviuKattajumi ikajuniattillugu ilonnâgut atunitsanganut aullâviuKattajuk.	•	
Sangilitigasuallugit pitsianiKasimajut uttogausiujunni ilinniatusut, uKâlaKataullutik Inunnut ikajuttigennut, sakKijânginnaniattumik ikajotiKallutik nunatsualimâmi ilitagijaugunnatumik Kaujisannikut ammalu Inuit Kaujimausingatut amamlu aulataulluni aullâviuKattajumi.	•	

Piusiugasuajut Aulatsigiamut Pannaigutimmi	Sivullititaugialet kingulleni maggok járek	Ilijautlitik járinginni 3-5.
Aulatsigiamut Tugâgutik 2: PidjutiKaluattuk Ilonnâgut Ilagennimik		
NunamKatigellutik ukaulu Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengita katimajinginnut, Inunnut ilagejanginullu.	•	
kiutsialutik Inuit sivullititaukKujanginnut killigiudjaumajut silakKijâpvimi.	•	
Kaujimatitsialugit CMB-kut tukisimagiamik aulatsinimik kamannimillu piusiujuunik silakKijâpvimi, pivitsaKatillugit Kaujimannikut sivuligiamik silakKijâpvik aulatauninganut.	•	
UKâlaKataullutik Inuit ikajuttigennut pigiasititsigiamik Kaujisauiugajattunik naluttinagu tamanna Kaujisanik kamagijautsiatillugu Inuit piusitukakKut piusiuKujangitut, malingatsiatillugit Inuit sivullititaukKujanginnik, ilijautillugu Inuit Kaujmausingit ilautitaulutillu Inuit. Piusiugumajut, pigiasittitaugumajullu uKâlaKataunnikut Kaujisattet, killigiudjijutsauvuk Kaujisattet tusugijanginnik sivullitigumajanginillu inogusiujuunnut, piusituKannut amamlu pigugunnatunik KaujitsiutiKatillugu pillugu silakKijâpvijuk.	•	
Kaujisallutik nunamik ammalu imamiutannik kenaujaliugutaullutik pivitsaugajattunik Inuillu ikajuttiget.		•
SuliaKaKataullutik Inuit ikajuttigennut kamagiamik sangelititsigiamik Inuit kenaujaliuttinginnik, tugâgutiKallutik kamagiamut kavamait ikajotigesonginnik ammalu kenaujaKutinginnik kamalutillugu pitsianiujuunik tâtsumani nunaujummi.		•
kamallutik ilinniagusiugajattunik ammalu suliat augajattunik sangilitigasullugit Inuit, pivitsaKagasuamut suliatatâgiamut ammalu kenaujaliugutiKagiamut ilingajunik pigiasittitaumanninganut silakKijâpvik.	•	
Aulatsilutik Kaujitsiutinnik sanagatsanut ujanut iluani silakKijâpviup ammalu tâkkua Kaujitsiutet atuinnautilugit Inunnut amma Inuit ikajuttinginnut.		•
Piusitivalligasullugit taimangasuanit sananguatauKattajut ammalu sananguatet nunajaujummi iluagut silakKijâpviup nutâgulluni katutjiKatigeninganut taijaujunnut – Torngat Arts and Crafts Inc.	•	
Pigiasititsilutik niuggujut ilinniagutigisonginnik silakKijâpvimi, atullutik Kaujisanimik ammalu niuggujut ilisimanninginnik avittusimajuni niuggutet katutjiKatigeninginni, ilagiagutiutillugu Parks Canada inogusiujuunik Kaujisagiamut, atugiamullu NunaliuKait niuggutitsinimmut ammalu Ukiuttatumi ingganimmik.	•	
UKâlaKataullutik ikajuttigennut kamagiamik adjungittunik Tungait KakKasuangita SilakKijâpvingani amma ilingajuk Quebec Parc national Kuururjuaq, angilititsiluni niuggujut pivitsanginnik ikajotiugunnatunillu Kaningitumi nunatuKaujummi.	•	

Piusiugasujut Aulatsigiamut Pannaigutimmi	Sivullititaugialet kingulleni maggok járek	Ilijaulutik járinginni 3-5.
Aulatsigiamut Tugâgutik 2: PidjutiKaluattuk Ilonnâgut Ilagennimik		
kamallutik, Inuillu ikajuttiget, nanunnik kamajik/sivullittiugiamut ilinnianimmik Inunnut kamautiugajattumut Kanuittailinimmik niuggujuitatugiamik silakKijâpvimik pivitsaKatilugillu ilinniagutiKagiamut silakKijâpvimik Inuit takunnâgusingatut. Piusitivalligasuallugit atuttauningit Inuit nanuKalimmangât kamajet iluani silakKijâpviup.	•	
Pigiasititsilutik nunalet Kanuittailinitsanginnut pannaigutimmi pilukattailinitsamut, ammalu tuavittukut pannigutiKagiamut ilijautillugit Inuktitut nunait taijauusingit. Pannaigutet pigiasijaulâttut ikajuttiKallutik Kativik Regional kavamanga (Nunavik Parks) ammalu nunalinni asumajuKalimmat Kinijattet.		•
<p>Pijagellugit pigiasijauningit Kaujisannet ammalu pigugunnatunik kamannet taggami silakKijâpvimi ikajuttaulutik ikajuttigennut. Piluattumik:</p> <ul style="list-style-type: none"> • katitsuinginnalutik Inuit Kaujimausinginnik atuttaugunnatunik killigiudjigiamut KanuilingausiKalimmangât silakKijâpvik ammalu killigiudjiluni sivullipautitaugialinnik Kaujisannimi. • Pigiasititsilutik akunimut angjumillu kamanniugajattumik ikajuttiKallutik Canadian Centre Kaningitumi kamagiamut, iluagut taijaujop ParkSPACE. • Ikajutsinginnalutik suliaKausinginnik ikajuttigijatta kamagiamut pigugunnatulittânimmik isumâlutauluattunik Inunnut. 	•	
SuliaKaKataullutik ikajuttigennut salummasaigiamik taimanganit Kimakunnik iluani silakKijâpviup. Ottugallugit Kimakuit avatimmit sukkutausimammangâta, ammalu pigiasititsilutik avatinik utsualuKautet kamagijaugutigigajattanginnik.	•	
Piusitigasuallugit ilinniatuit ilinniagusingit ilauKatautsiatillugit ilinniatut paigijaunitsangani ammalu piulimajauunitsanginni piviannatuKutet.	•	
KinijaKataullutik Inuit ikajuttigennut ilauKataugajattillugit atautsik ununnisaillonet kangidluit silakKijâpvimi tilijaugusikkut SilakKijâpvimi Sukkutaugajappat Ikajotiugunnatuillu AngiKatigegutikkut ammalu Nunait Tunijaunningita AngiKatigegutinganut akungani kavamangata Canada amamlu kavamangat Newfoundland amma Labrador.		•

Piusiugasujut Aulatsigiamut Pannaigutimmi	Sivulluutitaugialet kingulleni maggok járek	Ilijauullutik járinginni 3-5.
Aulatsigiamut Tugâgutik 3: AviutiKatigennik Inuit Unikkausinginnik		
SuliaKaKataullutik Nunatsiavut kavamanganut ilisigiamik Parks Canada niuggujunik songiutivitsanganut iniKatsianiattillugu Nain-imi.	•	
Pigiasititsilutik niuggujut takujavitsanganik songiutisapvisanganillu Kangiqsualujuami Inuillu ikajuttiget amma Quebec Parc national Kuururjuaq.	•	
Atullutik niuggusimajuit uKausigisimajanginnik kenaujatigillugu Kaujisannimik, âkKigiallugit sakKijânginnatut uttogannet ammalu tukittaliunnet pigiasititsilutillu nutânik tungavitsanik napvâgiamut silakKijâpvimik iluagut Inuit takunnâusingatut, amma pingutitauullutik Inuit uKattigijanginnut.	•	
SuliaKaKataullutik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigenginnut amma Inuit ikajuttigenginnut killigiudjigiamik Inuit unikkausinginnik unikkausiugunnatunuk pillugit inuit piusituKakkulu ilusinga silakKijâpviup.	•	
Pigiasititsiluni uKausitigut taimangasuanimiutanic Kaujisautiujunnik uKâlaKataullutik Torngâsok PiusituKaligijinginnik amma Avataq PiusituKaligijingita SuliaKapvinganik.	•	
Pigiasititsilutik piusiugunnatumik piusitigasuaagianga silakKijâpvik, ilautillugit piunippauKataujut takugatsaliangujut.	•	
Ikajutsilutik songiutisattisinnimik niuggunimmik silakKijâpvimut ingganikkut allatiujunnik ammalu tusagatsaligijinnik.	•	
SuliaKaKataullutik Makivikkunut ammalu Western Quebec Aulatsijinginnik tikisititsigiamut Montreal-imi tusugijalinginnut.	•	
IlauKataullutik pimmagittuni pivalligutaugunnatunut ammalu piusituKannik takunnâtitsinimmuk siKingani Canada takutitsijunik taggamiunik. Tusatsautillugit takugatsait, nipet ammalu tipangit silakKijâpviup tugâgutaujunnut illulitsuanut ikajugajattunik Parks Canada tikigiamut Kaningitumiunut.	•	
Ikajuttigellutik ukualu Cruise North, uttogausiKallutik amma pigiasititsigasuallutik ukiatsâmi ilinnianiKallutik niuggugiamut silakKijâpvimut pivitsaKatitsigunnatumik Canadamiunik apvitagiamut silakKijâpvimi ilaKallutik Inunnik amma ilauKataullutik Cruise North jâritigut salummasainninginnut.	•	
Angilitigasualugu unikkauset ilinganillu Tungait Kakkasuangita SilakKijapvinga St. John's-imi ilangautillugu anginitsamik piusiKattitsigiamik.	•	
Pigiasititsilutik atuinatunuk Kagitaujatigut atuttaugunnatunuk takunnâtitsigiamut silakKijâpvimik ammalu pivitsaKatillugit Canadamiut ilinniagutiKagiamik Inuit unikkausinginnik.	•	
PikKujitsialutik ilauKataunitsanginnik siKinnimiut Canadami ilinniataut ikajotiugunnatunut sakKititsigiamik piusituKatigut tautsiKatigeningit ilinniataut.		•

Piusiugasujut Aulatsigiamut Pannaigutimmi	Sivulluitaugialet kingulleni maggok járek	Ilijaulutik járinginni 3-5.
Aulatsigiamut Tugâgutik 3: AviutiKatigennik Inuit Unikkausinginnik		
Pigiasititsilutik, uKâlaKataunnikut Inuit ikajuttingit, PiusituKaliginnimut TusugijaKannimut UKausittasammik silakKijâpvimi killigiudjniattumik taimanganit piviannatunik silakKijâpvimi ammalu sumat ikKanammangâta.		•
Pigiasititsilutik tukisimaKatigennimik Nunatsiavut kavamangalu amma Makivikkut kuaparesanganut pidjutaullugu uKausiunningit, kamagijaunngit ammalu piulimajaunngit itsasuanitait napvâtaumajut iluani silakKijâpviup.		•
kamallutik itsasunitaliginnimut Kaujisautiusimajunnik nunaujuni silakKijâpviup aulataugutingani piusiujuunillu, ikajuniattillugu paitsigiamik nunait amma Kaujimatitsigiamik niuggujunik ilinniagutaugajattunillu pivitsaKannikut.	•	
âkKisuillutik malittaugiaKajunik tulligettitâmatillugit piusititsigasuallugit nunait Kaujisattaumalittut tunganattotillugit.		•
Ilinniatsilutik ilautitsilutillu Inunnik. Ilautillugit ilinniajuut, itsasuanitanik kamagiamut amma Kaujisagiamut ikajotiusonik.	•	
Sallikuluk AulataugiaKanninga Nunaujuk		
Pijagellugit kititsinet amma kamannet taimanganit piviannatuit nunaujumillu pigusot piviannatuit, amma pigiasititsilutik kamannimik ikajotiugunnatunik taimanganit pigugunnatunillu piviannatunik amma niuggujuit ilisautigigunnatanginnik – ilonnatik ilautsiatillugit Inuit.		•
Allalugit inogusiuKattasiamjut amma Inuktitut nunait taijaugusingit tukisititsigasuamut unikkausigillugulu Sallikuluk.	•	
kamagillugit amma Kinijallutik ilitagijaugutiugajattunik Sallikulummik taimangasuanit amma ikKananninganik.		•
SakKititsilutik maligatsanik Ikajuttigennikut Aulatsijet AngajukKauKatigengillu suljugijauntsiatillugit Inuit piusingit iluvipviusimajuni.	•	
Pigiasititsilutik malittaugialinnik niuggujunut aisongugiamik Sallikulunnut pivitsaKatillugit ilinniagutiKagiamut tâtsuminga nunaujumik, paigitsialugit taimanganit pigusongujuit piviannatuit ammalu ikajutsiluni Kanuingitumik, ikKaumajaugunnatumik taimanganitannik ilinniagutaumajunik.	•	
Pigiasititsilutik niuggujuit ilisautitsanginnik ilautitsijunik niuggujuKakKâtinnagu atuttaugialinnik, tukisiniagutinnik ammalu nunami takujatitsinimmik sivullittiKallutik Inunnik pigumaluannimut niuggugiamut amma niuggujuit tusugijanginnik ammalu nigijanginnik.	•	

Piusiugasujut Aulatsigiamut Pannaigutimmi	Sivulluutitaugialet kingulleni maggok járek	Ilijauullutik járinginni 3-5.
Sallikuluk AulataugiaKanninga Nunaujuk		
Pigiasititsilutik niuggujuit ilisautitsangita pannigutinnik Sallikulunni pivitsaKatitsiniattunik ilingagiamut nunamut. Tâna pannaigutik ilautitsiniattuk pimmagittunik amma unikkausinnikKanuttogijajunuk niuggutitut amma Inunnut, amamlu tukisiniagutinnik sivuligunnatunikiuggutet inggainanninginnut ammalu paigijaullutik taimanganit pigugunnatuit piviannatuKutet. Niuggujuit sivulittaulâtut siKinganut Kikittaup, piujummagimmut Kaujimajautsiatumut taimanganit piviannatulimmut ammalu unikkausittanginnut.	•	
Pigiasititsiluni ikajotiugunnatunuk ilinniatsigiamut sivulittisannik tukisititsijutsanik tâna nunak.	•	
Pigiasititsilutik pimmagittumik Kagitaujatigut atuttaugunnatumik pigunnatitsijumik, ilangagut, takutitsigiamut Inuit unikkausinginnik pidjutiKajunik Sallikulop Kikittanganik.		•
Ilingattilugit Inuit unikkausingit pidjutiKajut Sallikulunnik asinginnut nunalet ilinniavigisonginnut pigiasiuatmajunut silakKijâpvimi ilajuttiKallutik asinginnik.	•	
Ramah Aulataunitsangata NunaKutinga		
UKâlaKataullutik Torngâsok Piusitukaligijinginnut amma Avataq PiusituKaligijingita SuliaKaovinganut, atuinngutjilutik annigusotijumik ukununga Historic Sites amma Monuments Board of Canada ilitagijaunitsanganut nunatsualimâmiunut nunatuKausimanninganik.	•	
Inggainatitsiluni itsasuanitaliginnimik ammalu pigusonik Kaujisannimik Ramah-mi Kidijigannik uKâlaKataullutik Avataq PiusituKaligijet SuliaKapvinganut amma Torngâsok PiusituKaligijinginnut.	•	
Pigiasititsilutik piulimatsiutiugajattunik adjiungittunik Kidjigattavisonik ammalu Ramah-mi MisiuniKautivinimmik.	•	
Pigiasititsilutik niuggujuit ilinniagutitsanginnik tusugigattnginnik niuggujuit ilautillugu pisuttet, Umiatsuakut niugguKattajunik, asinginillu niuggusonik ammalu Kaujisattijunik.	•	
Pigiasititsilutik pidjatauunnik amma unikkausunik tukisijajutsautillugit ammalu tukiliuttaujutsaulutik (sullo: allataumajuit atuagait) amma pigiasititsilutik Kagitaujatigut takugatsanik ikajotiugunnatunuk niuggutuit nakutsautitsanginnik pimmagittumik Ramah nunaKutinganik.	•	
Pigiasititsilutik malittaugialinnik niuggujunut atugiamik Ramah-mi nunammik pivitsajunillu ilisautiKagamik pillugu Ramah-mi Kidjigattalik ammalu Ramah-mi MisiuniKautiviniKanuittailiniattinagu ammalu ikKaumajautsiagunnaatillugu ilisimausik.	•	

Piusiugasujut Aulatsigiamut Pannaigutimmi	Sivulluutitaugialet kingulleni maggok jârek	Ilijauullutik jâringinni 3-5.
Ramah Aulataunitsangata NunaKutinga		
Pigiasititsilutik Kagitaujatigut atuttaugunnatunik. Ilangagut, takutsautillugu pimmagittoninga Ramah nunagijanga. Ilautillugit Inuit unikkausingit ikajutsijut pimmagiuninganik.		•
Ilingattilugit pimmagiuningit amma unikkauset Ramah nunaginnik asinginnut nunalinni ilinniagutausonik pigiasittaumallutik silakKijâpvimi ammalu iakjuttigenninginnut asingit.	•	
Upingivik Aulataugialik Nunak		
Allalutik uKausitigut inogusiuKattasimajunnik amma Inuktitut nunait taijugusinginnik Upingiviup nunanginni.	•	
Niuggujuit atugunnaningit amma niuggujuit pivitsagijangit sulijutsasiagialet Inuit nunamik atunninginnik amma piusigijanginnik. Pigiasititsilutik paitsigutaugunnatunik Kanuittailiniattilugit piusituKakkut niuggujuit.		•

ILAGIAGUTIK C

Kanuk Tungait KakKasuangita SilakKijapvinga ikajutsijuk Parks Canada PusiKagiamik Niugigijanginnik

Malittut tulligettitâmajut Kanuk aulatsigiamut pannaigutik Tongait KakKasuangit SilakKijapvingani ikajutsiniammangât sivumuagiamut PusiKagiamik Nigiugijaujunnik Parks Canada katutjiKatigenninginnut allataumajutigut Iluingaijumi Pannaigutimmi (2009/10 -2013/14).

PIUSITUKAUJINNIK PIVIANNATUNIK PIULIMATSIGASUANNIK

Ilonnâgut Pusiugialinnut Nigiugijait	SakKititaugumajut ikajutsijutpusiujunnet nigiugijaujunullu
Pigugunnatuit Ilusigijangit	
Pigugunnatuit piulimajaunitsangit ikullaumittitaumajut inggainattukut aulatsiniujunnet.	5.2.1 Inuit ilauKataummagittut silakKijâpvik aulataunngani kajusiutjaujukkut. 5.2.4 Pigugunnatuttalet silakKijâpvimi piulimajaujuk ikajuttigennikut. 6.1.1 Niuggujuit aliasotiKajut, napvâgunnatut ammalu ilinniagutiKallutik pillugit Inuit unikkausingit Sallikulullittâjuut taikkua pivianatugijangit paigijautsiatillugit ailiagijaulâttilugit sivunitsatinni kinguvâsatinnut.
Taimanganit Piviannatuit	
Kanulingausingit taimanganit pivianatuit kamagajut Parks Canadakkunut nunatsuami silakKijâpvini piulimajautsiajut.	5.2.1 Inuit ilauKataummagittut silakKijâpvik aulataunngani kajusiutjaujukkut. 5.3.1 Niuggujuit ilinniagusilet Inuit unikkausinginnik ilisimannikut silakKijâpviup iluani ammalu ippiniagutiKallutik ilingannimik tâtsumunga Inuit anggagijanganut. 5.3.3 Taimanganit pivianatuit tusugijaujuut silakKijâpvik paigijaunitsanganut ilinganiattillugu sivunitsatinni kinguvâsatinnut. 6.1.1 Niuggujuit alisotiKatsiajut, napvâgiamik amma ilinniagutiKagiamut Inuit unikkausinginnik Sallikulullittânimik pivianatugijangit paigijautsiatillugit aliasotogijaugiamut sivunitsatinni kinguvâsanut. 6.2.1 Ramah-mi Kidjigait ilitagijaujut taimanganit atuniKatsaninginnut. 6.2.2 Niuggujuit ilinnianitsangit ammalu tukisillutik taimanganit amma atuttaulagiKattasimanninganik Ramah nunanga, amma pivianatugijangit paigijautsiatillugit ailiagijaujutsaulutik sivunitsatinni kiguvâsatinnut. 6.3.1 Parks Canada tukisimajuk pimmagittoninganik Upingivik ikajuttaulutik Inunnut, amma suliaKaKatigellutik sakKititsijut pivitsaujunik aviutiKagiamik ikKananninganik tâna nunaujuk niuggutinnut.

NIUGGUJUIT ILINNIAGUSINGIT

Ilonnâgut Piusiugialinnut Nigiugijait	SakKititaugumajut ikajutsijutpiusiujuunnet nigiugijaujunullu
Niuggujuit Kaujisattaumajut inigijaujunni ippiniagutiKajut ilingannimik nunaujunut niugguvisimajunut.	5.1.2 Angilitillugit piusiujut amma piusitivalligasuallugit atugunnanet silakKijâpvmik pivitsaKatitsialugit Inuit, niuggujuit amma Kaujisattet ilisagiamut ilinniaKatigegiamillu.
	5.1.3 kANGIDLUASUK atugunnataujuk atuniKatsiatumut aullaviugunnatumut aulataugianga silakKijâpvmik, pigiasittitaumajuk uKâlaKatautillugit Inuit Ikajuttiget, ikajutsilutik silakKijâpvmik atuKattajuit ammalu niuggujuit.
	5.2.1 Inuit ilauKatautsiajut silakKijâpvmik aulataunikkut kajusiutjaujunni.
	5.2.3 Alianattut Kanuingitullu pivitsaujuit ilisautiKagiamik silakKijâpvmik uKâlaKataullutik ikajuttigennut.
	6.1.1 Niuggutet aliasotiKajut, napvâgunnalutik ammalu ilinniagutiKallutik Inuit unikkausinginnik Sallkululittânimik pivianatugijangit paigijautsialugit aliagijaujutsauluni sivunitsatinni kinguvâtinut.
	6.2.2 Niuggujuit ilinnianitsangit ammalu tukisillutik taimanganit amma atuttaulagiKattasimanninganik Ramah nunanga, amma pivianatugijangit paigijautillugit ailiagijaujutsaulutik sivunitsatinni kiguvâtsatinnut.
	6.3.1 Parks Canada tukisimajuk pimmagittoninganik Upingivik ikajuttaulutik Inunnut, amma suliaKaKatigellutik sakKititsijut pivitsaujunik aviutiKagiamik ikKananninganik tâna nunaujuk niuggutinnut.
kenaujaliugutausonik Kaujisannik ammalu Piusititsigasuannik	
Canadamiut niugguningit Parks Canada aulatanginnik nunanik.	5.1.2 Angilitillugit piusiujut amma piusitivalligasuallugit atugunnanet silakKijâpvmik pivitsaKatitsialugit Inuit, niuggujuit amma Kaujisattet ilisagiamut ilinniaKatigegiamillu.
	5.2.3 Alianattut Kanuingitullu pivitsaujuit ilisautiKagiamik silakKijâpvmik uKâlaKataullutik ikajuttigennut.
	5.3.2 Canadamiut nakutsuatiKajut amma tukisiutiKallutik Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinganik, ilautillugu ilinganningit Inuit nunamut.

NIUGGUJUIT ILINNIAGUSINGIT

Ilonnâgut Piusiugialinnut Nigiugijait	SakKititaugumajut ikajutsijutpiusiujuunnut nigiugijaujunullu
Nunatsualimâmi SilakKijâpvet Tukitâttauningit	
Nuggujuit Kaujisattaumajut inigijaujunni ilisimanniKajut ilauKatauKattasimannimut.	5.1.3 kANGIDLUASUk atugunnataujuk atuniKatsiatumut aullaviugunnatumut aulataugianga silakKijâpvik, pigiasittitaumajuk uKâlaKatautillugit Inuit Ikajuttiget, ikajutsilutik silakKijâpvimik atuKattajuit ammalu niuggujuit.
	5.3.1 Niuggujuit ilinniagusilet Inuit unikkausinginnik ilisimannikut silakKijâpviup iluani ammalu ippiniagutiKallutik ilingannimik tâtsumunga Inuit anggagijanganut.
	6.1.1 Niuggujuit aliasotiKajut, napvâgiamik ammalu ilinniagutiKagiamik Inuit unikkausinginnik Sallikululittânimik pivianatugijangit paigijautsiatillugit ailiagijausongugiamut sivunittini kinaguvâtsatinnut.
	6.2.2 Niuggujuit ilinnianitsangit ammalu tukisillutik taimanganit amma atuttaulagiKattasimanninganik Ramah nunanga, amma pivianatugijangit paigijautillugit ailiagijaujutsaulutik sivunitsatinni kiguvâtsatinnut.

Nunatsuami SilakKijâpvet Niuggujunik Ikajuttimut Tuniggusiat	
Niuggujuit Kaujisattaumajut inigijaujunni aliasotiKajut niuggusimannimik.	5.1.2 Angilitillugit piusiujuut amma piusitivalligasuallugit atugunnanet silakKijâpvimik pivitsaKatitsialugit Inuit, niuggujuit amma Kaujisattet ilisagiamut ilinniaKatigegiamillu.
	5.1.3 kANGIDLUASUk atugunnataujuk atuniKatsiatumut aullaviugunnatumut aulataugianga silakKijâpvik, pigiasittitaumajuk uKâlaKatautillugit Inuit Ikajuttiget, ikajutsilutik silakKijâpvimik atuKattajuit ammalu niuggujuit.
	5.2.3 Alianattut Kanuingitullu pivitsaujuit ilisautiKagiamik silakKijâpvimik uKâlaKataullutik ikajuttigennut.
	6.1.1 Niuggutet aliasotiKaKattajut, napviagiamik ammalu ilinniagutiKagiamik Inuit unikkausiinginni Sallikululittâjunik pivianatugijangit paigijautillugu aliagijaujutsaulutik sivunitinni kinguvâttinut.
	6.2.2 Niuggujuit ilinnianitsangit ammalu tukisillutik taimanganit amma atuttaulagiKattasimanninganik Ramah nunanga, amma pivianatugijangit paigijautillugit ailiagijaujutsaulutik sivunitsatinni kiguvâtsatinnut.
	6.3.1 Parks Canada tukisimajuk pimmagittoninganik Upingivik ikajuttaulutik Inunnut, amma suliaKaKatigellutik sakKititsijut pivitsaujunik aviutiKagiamik ikKananninganik tâna nunaujuk niuggutinnut.

NUNALET NAKUTSANINGIT AMMA TUKISMANNINGIT

Ilonnâgut Piusiugialinnut Nigiugijait	SakKititaugumajut ikajutsijutpiusijunnut nigiugijaujunullu
<p>Canadamiut nakutsautiKajut pimmagittoningani taimanganit nunait kamagijaujut Parks Canada amma ikajutsitaullutik paigijaunnikkut ammalu uKausiunnikkut.</p>	5.2.1 Inuit ilauKataummagittut silakKijâpvik aulataunningani kajusiutjaujukkut.
	5.3.1 Niuggujuit ilinniagusilet Inuit unikkausinginnik ilisimannikut silakKijâpviup iluani ammalu ippiniagutiKallutik ilingannimik tâtsumunga Inuit anggagijanganut.
	5.3.2 Canadamiut nakutsuatiKajut amma tukisiutiKallutik Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinganik, ilautillugu ilinganningit Inuit nunamut.
	6.1.2 Canadamiut nakutsautiKajut Inuit unikkausinginnik pidjutilinnik Sallikulunnik.
	6.2.3 Canadamiut tukisitsangit amma nakutsautiKallutik pimmagittoningani Ramah-mi nunaujuk.
Nunalinnik Ilinniatsinik ammalu Silatâni Ukâlakatigennet	
<p>Canadamiut ilinniagutiKasot Kanuilingausiinganik Parks Canada aulatsininganik tâkkuninga nunanik ammalu tukisimallutik tâkkua nunait paigjaunninginnik ammalu kiggatutaulutik.</p>	5.1.3 kANGIDLUASUk atugunnataujuk atuniKatsiatumut aullaviugunnatumut aulataugianga silakKijâpvik, pigiasittitaumajuk uKâlaKatautillugit Inuit Ikajuttiget, ikajutsilutik silakKijâpvimik atuKattajuit ammalu niuggujuit.
	5.2.4 Pigugunnatunik silakKijâpvimi piulimajaujut ikajuttigennikut.
	5.3.2 Canadamiut nakutsuatiKajut amma tukisiutiKallutik Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinganik, ilautillugu ilinganningit Inuit nunamut.
	5.3.3 Taimanganit piviannatuit tusugijaujut silakKijâpvik paigjaunitsanganut ilinganiattillugu sivunitsatinni kinguvâsatinnut.
	6.1.2 Canadamiut nakutsautiKajut Inuit unikkausinginnik pidjutilinnik Sallikulunnik.
	6.2.3 Canadamiut tukisitsangit amma nakutsautiKallutik pimmagittoningani Ramah-mi nunaujuk.

NUNALET NAKUTSANINGIT AMMA TUKISMANNINGIT

Ilonnâgut Piusiugialinnut Nigiugijait	SakKititaugumajut ikajutsijutpiusijunnut nigiugijaujunullu
Ilinganniujuk	
<p>Namminilet ammalu ikajuttiger ilingaKatigejut paigijaunitsanganut ammalu uKausiunitsangant Parks Canada aulatsininganik nunanik.</p>	<p>5.1.1 Inuit ilagillu utisimajut Tungait KakKasuanginnut, ilaliutinnimut taimanganit nunatuKannut inigiKattalautsimajamminut ammalu ilaliuitsilutik nutânik ilagijammini siagunitagilauttanganut.</p> <p>5.1.2 Angilitillugit piusijut amma piusitivalligasullugit atugunnaet silakKijâpvimik pivitsaKatitsialugit Inuit, niuggujut amma Kaujisattet ilisagiamut ilinniaKatigegiamillu.</p> <p>5.1.3 kANGIDLUASUk atugunnataujuk atuniKatsiatumut aullaviugunnatumut aulataugianga silakKijâpvik, pigiasittitaumajuk uKâlaKatautillugit Inuit ikajuttiget, ikajutsilutik silakKijâpvimik atuKattajuit ammalu niuggujut.</p> <p>5.2.1 Inuit ilauKataummagittut silakKijâpvik aulataunngani kajusiutjaujukkut.</p> <p>5.2.2 kenaujaliugutaugunnatut ikajutsigunnaulutillu ilingajunik silakKijâpvimut nalunalungitut nunaujummi.</p> <p>5.2.3 Alianattut Kanuingitullu pivitsaujuit ilisautiKagiamik silakKijâpvimik uKâlaKataullutik ikajuttigennut.</p> <p>5.2.4 Piviannatuttalet silakKijâpvimi piulimajaujut ikajuttigennikut.</p> <p>5.3.1 Niuggujut ilinniagusilet Inuit unikkausinginnik ilisimannikut silakKijâpviup iluani ammalu ippiniagutiKallutik ilingannimik tâtsumunga Inuit anggagijanganut.</p> <p>5.3.2 Canadamiut nakutsuatiKajut amma tukisiutiKallutik Tungait KakKasuangita SilakKijâpvinganik, ilautillugu ilinganningit Inuit nunamut.</p> <p>5.3.3 Taimanganit piviannatut tusugijaujut silakKijâpvik paigijaunitsanganut ilinganiattillugu sivunitsatinni kinguvâsatinnut.</p> <p>6.1.1 Niuggujut aliasotiKajut, napvâgunnalutik ammalu ilinniagutiKallutik Inuit unikkausinginnik Sallikululitâjunik piviannatugijangit pgaigijautillugit aliagijaujutsaulutik sivunittini kinguvâsatinnut.</p> <p>6.1.2 Canadamiut nakutsautiKajut Inuit unikkausinginnik pidjutilinnik Sallikulunnik.</p> <p>6.2.1 Ramah-mi Kidjigait ilitagijaujut taimanganit atuniKatsaninginnut.</p> <p>6.2.2 Niuggujut ilinnianitsangit ammalu tukisillutik taimanganit amma atuttaulagiKattasimanninganik Ramah nunanga, amma piviannatugijangit paigijautillugit ailiagijaujutsaulutik sivunitsatinni kiguvâsatinnut.</p> <p>6.2.3 Canadamiut tukisinitangit amma nakutsautiKallutik pimmagittongani Ramah-mi nunajuk.</p> <p>6.3.1 Parks Canada tukisimajuk pimmagittonganik Upingivik ikajuttaulutik Inunnut, amma suliaKaKatigellutik sakKititsijut pivitsaujunik aviutiKagiamik ikKananninganik tâna nunajuk niuggutinnut.</p>

